

Listhaug-effekten: Høyrepopulistiske diskurser i norsk innvandringspolitikk

*En kritisk diskursanalyse av utvalgte tekster av Sylvi Listhaug
knyttet til flyktningkrisa fra 2014/2015 og den påfølgende
innvandrings- og integreringsdebatten*

MARIANN AMSTRUP-SONDRESEN

VEILEDER:

Nils Rune Birkeland

Universitetet i Agder, 2020

Fakultet for humaniora og pedagogikk

Institutt for Nordisk og mediefag

Forord

Denne oppgaven har vært påbegynt i tre år og den har fulgt meg gjennom svangerskap, fødsel og foreldrepermisjon. Studieliv, arbeidsliv og familieliv. Den har vært med meg i klasserommet, rundt middagsbordet og på Europaferie. Jeg har forkastet den, prøvd å glemme den og begynt på nytt. Den har endret seg ganske mye fra utgangspunktet i 2017, men jeg klarte aldri å gi helt slipp. Heldigvis, for nå er den endelig ferdig! Det hadde den aldri blitt uten en rekke personer:

Takk, **Nils Rune Birkeland**. Du er en tålmodig, oppmuntrende, detaljorientert og kunnskapsrik veileder! Dette hadde jeg ikke fått til uten alle dine innspill, spørsmål og tilbakemeldinger.

Takk, **Astrid og Knut**. For praktisk hjelp, oppmuntring og engasjert lytting i alle faser av oppgaven.

Takk, **mamma**. For at du har lært meg å tenke kritisk, stille spørsmål og tenke sjøl. Det er det viktigste jeg noen gang kunne få.

Takk, **Tor R. Aas**. For min egen rosa ransel full av håp. For «Fuglane», for tro på meg og for leseglede.

Takk, **Jonas**. Og **Lærke, Mikkel, Julian** og **Hedda**. For at dere har latt meg gjøre denne oppgaven. For kaffe, sjokolade og uendelig kjærlighet. For det viktigste i livet!

Kven talar vi med,

Når vi teier?

Tarjei Vesaas, *Lev Vår Draum*

Innholdsfortegnelse

.....	1
Sammendrag	3
Abstract	4
1.0 Innledning	5
1.1 Bakgrunn for oppgaven: Listhaug-effekten	5
1.2 Problemstilling og forskningsspørsmål	7
1.3 Masteroppgavens struktur	9
2.0 Tidligere forskning	10
2.1 Om FRP, innvandring og retorikk	10
2.2 Om høyrepopulisme i Norge	11
2.3 Anvendelse av tidligere forskning	12
3.0 Teori	13
3.1 Systemisk-funksjonell lingvistikk og Michael Halliday	14
3.2 Diskursanalyse og Michel Foucault	15
3.3 Kritisk diskursanalyse og Norman Fairclough	15
3.3.1 Sosiale begivenheter	20
3.3.2 Sosial praksis	20
3.3.3 Sosiale strukturer	21
3.4 Ideologi	21
3.4.1 Multikulturalisme og det multikulturelle samfunn	22
3.4.2 Nasjonalisme	24
3.5 Retoriske virkemidler	26
3.5.1 Tre typer retoriske taler	27
3.5.2 Etos, patos, logos	27
3.5.3 Topos	29
3.5.4 Troper og retoriske figurer	29
3.6 Politisk teori: Fremskrittspartiet	29
3.6.1 Innvandringspolitikk i moderne tid	31
3.6.2 Sylvi Listhaug	33
3.7 Ruth Wodak: Høyrepopulisme og diskursanalyse	34
3.7.1 Høyrepopulistiske diskurser	35
3.8 Antony Giddens og strukturasjonsteorien	37
3.9 Sjanger og sammensatte tekster	38
3.9.2 Bildeanalyse	41
4.0 Metode	44

4.1 Forskerstandpunkt og forskningsdesign	44
4.2 Kritisk diskursanalyse som metode.....	45
4.2.1 Tekstanalyse: den sosiale begivenhet	45
4.2.2 Diskursiv analyse: sosial praksis	46
4.2.3 Analyse av sosiale strukturer.....	48
4.3 Tekstutvalg.....	48
4.4 Framgangsmåte.....	49
4.5 Etske refleksjoner og oppgavens begrensninger	50
5.0 Analyse	53
5.1 Analyse av den sosiale begivenhet: tekstorganisering og intertekstualitet.....	53
5.2 Analyse av sosiale praksiser: tekstene som uttrykk for en høyrepopulistisk praksis	58
5.2.1 Innvandringsdiskursen: «Migranter og terrorister – som folk flest!»	58
5.2.2 Verdi- og kulturdiskursen: «Frihavn og Forjettede kontinenter»	67
5.2.3 Demokratidiskursen: «For folk flest!»	77
5.3 Facebook som plattform for en ny mediepolitisk praksis	89
5.3 Analyse av sosiale strukturer.....	98
5.3.1 Multikulturalisme som sosial struktur	98
5.3.2 Nasjonalisme som sosial struktur.....	101
5.3.3 Anti-islam(isme) som sosial struktur.....	106
5.3.4 Mediesamfunnet som struktur	109
6.0 Drøfting av funn og videre forskning	111
6.1 Veien videre	117
Litteraturliste.....	118
Tekstvedlegg.....	127
Vedlegg 1: «Innstramming til barnas beste»	127
Vedlegg 2: «Det forjettede kontinent»	129
Vedlegg 3: «Retursendelser»	132
Vedlegg 4: «Joner og hylekoret».....	133
Vedlegg 5: «Flyktninger skal ikke ha snarveier til trygd»	134
Vedlegg 6: «Innvandrings- og integreringsdebatten er ingen hvilken som helst debatt»	135
Vedlegg 7: «Returstans kan gjøre Norge til en frihavn»	138
Vedlegg 8: «AP mener terroristenes rettigheter er viktigere enn nasjonens sikkerhet»	139
Vedlegg 9: «Norge skal ikke ta imot båtmigranter»	140

Sammendrag

Tema for masteroppgaven er Sylvi Listhaugs involvering i innvandringsdebatten som oppstår i forbindelse med flyktningkrisa i 2014/2015. Her undersøker jeg hvorvidt debatten har ført til nye eller forsterkede høyrepopulistiske diskurser om innvandring, og i hvilken grad disse bidrar til å virke ekskluderende og polariserende ovenfor innvandrere. Oppgaven er en kritisk diskursanalyse med utgangspunkt i ni politiske tekster av Listhaug, hvor alle har til felles at de representerer et restriktivt syn på innvandring.

Masteroppgaven tar utgangspunkt i Norman Faircloughs tredimensjonale modell for kritisk diskursanalyse med analyse av den sosiale begivenheten, sosiale praksis og av sosiale strukturer. I undersøkelsen anvendes en rekke teoretiske perspektiver, blant annet teori om retorikk, teori om høyrepopulisme, teori om ideologi, teori om tekst og sjanger, teori om bilder og sammensatte tekster, teori om politikk samt teori om strukturasjonsteori. Oppgavens metode er abduktiv med utgangspunkt i en kvalitativ undersøkelse av tekst og diskursiv praksis. Den sosiale praksisen forstås i lys av tre høyrepopulistiske diskurser, *innvandringsdiskursen*, *kultur -og verdidiskursen* samt *demokratidiskursen*, samtidig som jeg undersøker tekstene som uttrykk for en *mediepolitisk praksis*, med særlig fokus på Facebook som medieplattform. I den lingvistiske analysen har jeg søkelys på verdiladde substantiv, språklige bilder og figurer samt pronomenbruk. Videre analyser jeg tekstene i lys av sjanger og stil som konstituerende for de ulike diskursene, før jeg drøfter praksis i lys av sosial struktur.

Funnene viser at Listhaugs sterke involvering i debatten kan forklare etableringen av en høyrepopulistisk praksis, som gjennom tre ulike diskurser virker ekskluderende og polariserende ovenfor innvandrere. I tillegg kan tekstene leses inn i en mediepolitisk praksis hvor Facebook fungerer som en plattform for strategisk og kommunikativ kommunikasjon. Her kommer polariserte holdninger til uttrykk, først og fremst ovenfor innvandrere, men også mellom politiske motsetninger gjennom digital interaksjon. Funnene viser også at den sosiale praksisen trekker på og konstruerer ulike strukturer, henholdsvis multikulturalisme, nasjonalisme, anti-islam(isme) og mediesamfunnet.

Abstract

The theme for this master's thesis is Sylvi Listhaug's involvement in the immigration debate that arises in connection with the refugee crisis in 2014/2015. I examine whether the debate has led to new or reinforced right-wing populist discourses on immigration and the extent to which these may function as polarizing and exclusionary of immigrants. This thesis is a critical discourse analysis based on nine political texts by Listhaug, all of which represent a restrictive view of immigration.

The analysis is based on Norman Fairclough's three-dimensional model for critical discourse analysis, and contains analyses of social events, social practices and social structures. The analysis draws upon several theoretical perspectives, including theory of rhetoric, right-wing populism, theory about ideology, theory about text and genre, theory about pictures and composite texts, political theory and structuration theory. The method of the thesis is abductive and is based on a qualitative examination of text and discourse theory. Current social practices are understood in light of three right-wing populist discourses; *the discourse of immigrants*, *the discourse of culture and cultural values*, as well as the *discourse of democracy*. In addition, I also examine Listhaug's texts as an expression of a media policy practice, with focus on Facebook as a media platform. In the linguistic analysis, I focus on wording through nouns, images, figures of speech and the use of pronouns. Furthermore, I analyze the texts by considering genre and style as constituent of the various discourses before I go on to discussing the social practices in terms of social structure.

The findings of this thesis show that Listhaug's strong involvement in the immigration debate leads to a right-wing populist practice, which through three different discourses seem polarizing and exclusionary of immigrants. In addition, the texts are also constituent of a specific media policy practice where Facebook serves as a platform for strategic and communicative communication. Here, polarized attitudes materialize, primarily towards immigrants, but also between political contradictions through digital interaction. The findings also show that the current social practice draws on and constructs various structures, which are identified as multiculturalism, nationalism, anti-Islam and the media society.

1.0 Innledning

1.1 Bakgrunn for oppgaven: Listhaug-effekten

Denne oppgaven er en analyse av et utvalg politiske tekster av Sylvi Listhaug. Tekstene er aktualisert i forbindelse med innvandringsdebatten som oppstår i norsk politikk som et resultat av flyktningkrisa i 2014/2015.

De siste seks årene har det politiske Norge vært i endring, og media har ofte omtalt en såkalt «Listhaug-effekt». Dette har særlig vært knyttet til partiets framgang, som eksempelvis omtalt ved lokalvalget i Møre og Romsdal høsten 2019; «Dette er en Sylvi Listhaug-effekt. Jeg kan ikke forklare det med noe annet, sier daglig leder i Respons Analyse, Thor Gaard Olaussen.» (VG, 2019). Listhaug er kjent for kontroversielle utsagn og har de siste årene skapt blest i media og politikken med både Facebook-poster, taler og debattinnlegg. At hun fremstår kontroversiell og samtidig strategisk bevisst, var også motivasjonen for å skrive en oppgave basert på henne politiske kommunikasjon. Samtidig synes jeg det har vært interessant å speile hennes deltakelse i debatten i flyktningkrisa som treffer Europa i 2014/2015, da det ikke synes tilfeldig at nettopp de mest kontroversielle utsagnene er knyttet til denne begivenheten.

I tillegg har motivasjonen for å ta utgangspunkt i tekster fra denne konkrete situasjonen handlet om at det er en debatt som har fått meg til å engasjere meg personlig. Det har ikke vært så mange mennesker på flukt i verden siden andre verdenskrig og det er erklært humanitære kriser som følge av krisa (FN.no, 2019). Jeg har derfor vært nysgjerrig på hvordan denne krisa kommer til uttrykk i vårt politiske klima, og videre hvordan slike fremstillinger i debatten kan tenkes å påvirke samfunnet vårt.

At det er Listhaug som er politikeren «under lupen» i oppgaven handler i stor grad om at hun vært en svært synlig politiker i debatten. Ingen andre politikere har publisert flere saker om innvandring i sosiale medier enn Listhaug de siste årene (Utrop.no, 2018) og media fremstiller henne som normbrytende i sin politiske retorikk med utsagn som «10 sitater som viser at Sylvi Listhaug liker å slå med storslegga» (Aftenposten.no, 2015) eller «Her er 11 Listhaug-utspill som har satt fyr på Norge. Imamsleiking, pedofile monstre og oppgjør med feministeliten. Ingen har større fyrstikk enn statsråd Sylvi Listhaug når hun fyrer opp motdebattantene.» (Nrk.no, 2018). Jeg har selv vært en av dem som oppfatter henne som kontroversiell og særlig i debatten som omhandler innvandrere. Et annet spørsmål blir med

det om hun egentlig er det, og i så fall hvordan? Dette har vært oppgavens drivkraft; jeg vil forsøke, gjennom kritisk refleksjon innenfor et teoretisk og metodisk rammeverk, å avdekke hva denne Listhaug-effekten egentlig er. Hva kommer til uttrykk om innvandrere, hvordan kommer det til uttrykk, og hva kan det bety for samfunnet vårt? Uttrykket «høyrepopulisme» har også stått sentralt i debatten, og ble med det også noe jeg ønsket å se i lys av den politiske debatten.

Joar Skrede peker på at evne til kritisk refleksjon er viktigere enn noensinne i dagens samfunn (Skrede, 2017, s. 11) og evne til å utøve kritisk forskning er et sentralt målområde for masterstudenter på nordisk. Imidlertid opplever jeg personlig å stå med en fot i hvert fagfelt da jeg nå avslutter masterstudiet i Nordisk språk og litteratur, men hvor halvparten av studieløpet har vært innenfor kommunikasjonfag. Det har tidvis vært en utfordring å mestre hvert fagområde på en god måte, men samtidig har også fagkombinasjonen vært en berikelse. Jeg har gjennom oppgaven fått mulighet til å kombinere språk- og litteraturvitenskap med et utvidet tekstbegrep og rammer for forståelse, i literacy-aspekt, forstått som «en generell tekstkompetanse som også omfatter kjennskap til sjanger, kilder, diskursene i kulturen [...]» (Språkrådet.no, 2020) Ved å kombinere studier om språk, kommunikasjonsmedier og samfunn, opplever jeg å ha funnet en innfallsvinkel til en form for kritisk refleksjon jeg føler svarer godt til Skredes definisjon. Med bakgrunn som lærer i norskfaget er også dette en svært nyttig erfaring inn mot den kommende fagfornyelsen i norskfaget, hvor vi ser økt fokus på elevers literacy og evne til å tenke kritisk. Her trekkes også kunnskap om multimediesjangre og digital kompetanse fram som et viktig element;

«Vi har også lagt vekt på at elevene skal forholde seg kritisk til det de leser, at de skal reflektere over hva slags påvirkningskraft og troverdighet tekster har, og at de selv skal være bevisste på hvordan de framstiller seg selv og andre digitalt.» (Udir.no, 2019)

Skrede hevder at «Språk bidrar til å produsere og reprodusere sosiale forhold. Derfor følger det logisk at språk spiller en viktig rolle i produksjon og reproduksjon av sosial ulikhet» (Skrede, 2017, s. 11). I lys av å undersøke språk gjennom kritisk refleksjon i denne oppgaven har det vært viktig å ta hensyn til språkets utenforliggende rammer, eksempelvis diskurser de svarer til eller etablerer, sjangre språk realiseres i og hvordan adressater framstiller seg selv og saken, samt hvilke ideologiske beveggrunner de trekker på. Dette er også hovedargumentet for å velge nettopp kritisk diskursanalyse som metode.

1.2 Problemstilling og forskningsspørsmål

Utgangspunktet for oppgaven har vært å undersøke Listhaugs politiske kommunikasjon i innvandrings- og integreringsdebatten som oppstår etter flyktningkrisa i 2014/2015. Jeg opplever at debatten i tillegg har virket polariserende, forstått som «en prosess hvor avstanden mellom de viktigste aktørene i et politisk system, for eksempel partiene, øker, eller hvor aktører (partier) som står langt fra hverandre, styrkes» (Store norske leksikon, 2018). Oppgaven har imidlertid ikke som sitt primærmål å undersøke hvordan politiske partier er ulike i sitt syn på innvandring, men snarere hvordan debatten kan bidra til polariserte holdninger i fellesskapet mot innvandrere, og særlig hvordan en høyre-populistisk retorikk har som potensiale å virke polariserende og ekskluderende ovenfor innvandrere. Høyrepopulisme er i oppgaven særlig knyttet til Fremskrittspartiet og Sylvi Listhaug, som Wodak hevder kjennetegnes av ideologier som er liberalistiske og knyttet til anti-innvandring (Wodak, 2015, s. 201).

Min problemstilling er dermed som følger:

- *Hvordan kan Sylvi Listhaugs sterke involvering i innvandrings- og integreringsdebatten ha bidratt til å synliggjøre eller forsterke høyrepopulistiske diskurser i norsk politikk, og hvordan kan disse føre til polarisering og ekskludering av innvandrere?*

Jeg har valgt en eksplorativ tilnærming til tekstmaterialet, hvor målet er å avdekke tekstenes meningspotensiale. Jeg finner kritisk diskursanalyse som rammeverk passende, fordi målet her er, ifølge Bratberg, å tolke tekst i form av mening og intensjon hvor «den ser konkret på forholdet mellom den enkelte tekst, den diskursive praksis den inngår i og den sosiale praksis som følger av den» (Bratberg, 2019, s. 49-50). Forhold mellom tekst, diskurs og praksis analyseres i tråd med Faircloughs modell for kritisk diskursanalyse (KDA) hvor teksten representerer en sosial begivenhet som igjen er et uttrykk for en sosial struktur, kontrollert og selektert gjennom ulike muligheter i den sosiale praksisen (Skrede, 2017, s. 32-33).

Eventuelle betenkeligheter med å bruke KDA som metode i min analyse grunnet Faircloughs tidligere fokus på kapitalisme, mener jeg er grunnløst. I sin reviderte utgave av «Language and Power» (2015) peker Fairclough selv på flere ulike beveggrunner i samfunnet som kan og bør undersøkes for å avdekke maktforhold, for eksempel økonomi eller innvandring. Hans tidligere metodiske fokus kommer nettopp bare som et resultat av hva som beveger seg i samfunnet og hvilke ideologiske beveggrunner som har ligget til grunn. Joar Skrede peker også på en slik måte å passe inn i flere diskurser på som en av styrkene til KDA da den

strekker seg ut over å være en deskriptiv studie av språk ikke som er begrenset til kun seg selv; «[...] fordrer kritisk diskursanalyse at en trekker inn andre samfunnsvitenskapelige teorier i analysen, i tillegg til tekstanalytiske verktøy. [...] Dette gjør tilnærmingen attraktiv og relevant for analyse av samfunnsvitenskapelige fenomener» (Skrede, 2017, s. 27). Dette er viktig i min oppgave da jeg mener den representerer et samfunnsvitenskapelig fenomen, som igjen er forankret i språk. Jeg trenger derfor en metode som klarer å gripe om begge.

Jeg benytter meg av en abduktiv forskningsmetode, hvor jeg veksler mellom kvantitativ og kvalitativ tekstundersøkelse. Dette drøftes i oppgavens methodedel, men en slik forskningsmetode krever imidlertid at jeg stiller noen veiledende spørsmål til teksten. Disse er forstått som forskningsspørsmål for å bedre strukturere oppgaven, samt være i stand til å svare på problemstillingen;

1. *Hvilken sosial begivenhet utløser debatten og Listhaugs involvering i den?*
2. *Hvilke aspekter ved tekstene taler for at de kan leses som høyrepopulistiske og hvilke høyrepopulistiske diskurser oppstår eller forsterkes?*
3. *Er det trekk ved tekstene som taler for at de ikke kan leses som høyrepopulistiske?*
4. *På hvilken måte er medieuttrykk og kommunikasjonsplattformer avgjørende for politiske praksiser?*
5. *Hvordan kan sosiale strukturer tale for forståelsen av innvandrere som polarisert og ekskludert?*

Innvandrings- og integreringsdebatten er i denne oppgaven forstått som debatten som følger i norsk politikk etter flyktningkrisa som skjer i Europa fra 2014. Dette er på ingen måte en avsluttet debatt, men av hensyn til oppgavens omfang, samt Listhaug som trekker seg som innvandrings- og integreringsminister i 2018, har jeg valgt å fokusere på tekster fra perioden 2015 til 2018. Jeg har imidlertid inkludert én tekst fra 2019. Teksten er direkte knyttet til innvandringsdebatten, og interessant fordi Listhaug bare noen måneder før publisering utnevnes til nestleder av partiet og dermed på nytt styrker sin posisjon som politiker i Norge. Den blir også omtalt av opposisjonen og media som en ny «skandale», hvilket ble særlig problematisert ettersom den forrige Facebook-skandalen førte til hennes avgang, et daddelvedtak i Stortinget samt en uforbeholden unnskyldning fra Listhaug selv.

1.3 Masteroppgavens struktur

Denne oppgaven består av fem hovedkapitler, i tillegg til innledningskapitlet hvor jeg gjør rede for bakgrunnen for oppgaven samt problemstilling. I oppgavens andre kapittel (2.0) vil jeg først gjøre rede for tidligere forskning og deretter hvordan jeg anvender forskningen i denne oppgaven.

I oppgavens teorikapittel (3.0) beskriver jeg teorigrunnlaget for oppgaven, samt hvordan jeg forstår Faircloughs tredimensjonale modell for analyse.

I metodekapittelet (4.0) vil jeg kort drøfte mitt forskningsstandpunkt, forskerdesign, KDA som metodisk grunnlag, tekstutvalg, framgangsmåte for analyse og drøfting, samt etiske refleksjoner og oppgavens begrensninger.

I oppgavens analysedel (5.0) vil jeg innledningsvis gjøre rede for sosiale begivenheter hvor jeg kortfattet presenterer tekstutvalget, samt tekstenes intertekstuelle referanser. Deretter vil jeg foreta en analyse av sosial praksis, i lys tre høyrepopulistiske diskuter, samt en mediepolitisk praksis. Til sist vil jeg drøfte funnene i lys av sosial struktur, identifisert gjennom fire ideologiske strukturer.

I masteroppgavens siste kapittel (7.0) vil jeg reflektere over funn og skissere forslag til videre forskning.

2.0 Tidligere forskning

2.1 Om FRP, innvandring og retorikk

Det er de senere årene forsket en stor del på politisk retorikk og diskurser som oppstår som et resultat av høyere innvandring til Norge. Den mest nærliggende for denne oppgaven er Antonio Apostols masteroppgave om Siv Jensens kronikk «Dette er snikislamering» (2019). Her drøfter han hvorvidt kommunikasjonen i kronikken anses å være av strategisk karakter knyttet til valgkampen i 2019, eller om den var ment å belyse et reelt samfunnsproblem og åpne for debatt. I tillegg avdekker Apostol tekstens bakenforliggende ideologiske aspekt, henholdsvis høyrepopulisme og nasjonalisme. Undersøkelsen viser at teksten kan argumenteres for å være strategisk, samtidig som den svarer til en klar høyrepopulistisk struktur. Nå er det riktignok Jensens kommunikasjon som drøftes i denne oppgaven, og en viktig forskjell mellom oppgavene er at Apostol foretar en grundig, kvalitativ lingvistisk undersøkelse av én isolert tekst, mens jeg undersøker et større tidsmessig representativt utvalg av tekstmaterialet, vekselvis kvalitativt og kvantitativt. I tillegg inkluderer jeg analyse av sammensatte tekster.

Undersøkelsen er imidlertid relevant for min oppgave fordi han for det første også mener å finne belegg for at FrP fører en klar høyrepopulistisk kommunikasjonsform, samt at språket virker å fungere ekskluderende og polariserende. Det er også et interessant funn å speile min oppgave i, ettersom det også her er tydelig at det er innvandringsdebatten som later til å åpne opp for høyrepopulistiske diskurser i norsk politikk.

Eli Fjærli's masteroppgave fra 2017 er også relevant i denne sammenheng. Hun forsker på politisk engasjement på Sylvi Listhaug og Jonas Gahr Støres facebook-sider, og finner at Listhaug anvender en populistisk kommunikasjonsform samt har en mer innovativ bruk av Facebook som kommunikasjonsmedia. Dette er relevant for min oppgave, særlig i lys av hvordan jeg i kapittel 3.3 leser tekstene inn en kalle en mediepolitisk praksis. I dette kapitlet er det fokus på «nye sjangre» og medieplattformer, og da særlig Facebook, som relevant for en kommunikasjon som potensielt er høyrepopulistisk og polariserende. Fjærli fokuserer særlig på interaktiviteten mellom politikerne og brukerne, og dette ser også ut til å være relevant for min oppgave i etableringen av en demokratidiskurs. Oppgaven aktualiseres også ytterligere i min sammenheng ettersom Fjærli undersøker Listhaug, og ikke partileder Jensen, slik Apostol gjør.

2.2 Om høyrepopulisme i Norge

Anders Ravik Jupskås har også bidratt med vesentlig forskning på høyrepopulisme i det politiske Norge siden masteroppgaven «Populisme på norsk: En typologi med belegg fra partilederdebatteer 1973-2005» fra 2008. Her undersøker han ulike typer av populisme i norsk politikk og tilstedeværelse i debatter, og konkluderer med at FrP representerer en form for «nativistisk populisme». Han har i årene som følger bidratt med en rekke forskning som både inspirerer og brukes aktivt i oppgaven, blant annet artikkelen «Feilslått kritikk av populismebegrepet» (2017) hvor han gjør rede for høyrepopulistiske kjennetegn, og tar til orde for en feilslått bruk av begrepet populister;

«Populismebegrepets økende popularitet som fortolkningsbriller for å forstå de viktigste tendensene i den politiske samtiden er problematisk. Slik populisme nå blir brukt i offentligheten, rommer begrepet nesten alt – og dermed ingenting. Politikere som for eksempel snur kappen etter vinden bør omtales som det de er, nemlig opportunister, ikke populister.» (Jupskås, 2017)

Han mener at høyrepopulister, som eksempelvis FrP, snarere bør omtales som «populistiske nasjonalister», hvilket også denne oppgaven forsøker å belyse at kan være en ideologisk struktur som tekstene trekker på.

Jupskås og Haanshuus forsker i 2017 på hvordan grupperinger tilhørende ytre høyre bruker sosiale medier som kanaler for informasjon, kommunikasjon eller spredning, samt hvordan kollektive handlingsrammer etableres på nett. Funnene viser «et tydelig skifte fra en islamofob til en ultra-nasjonalistisk problembeskrivelse. De observerte endringene er tett forbundet med den såkalte «flyktningkrisen» (Haanshuus og Jupskås, 2017). Forskningen er relevant fordi den både sentrerer seg rundt den samme begivenheten denne oppgaven baserer seg på, og fordi den undersøker hvordan høyrepopulisme trer inn i nye sjangerformat og plattformer for kommunikasjon. Imidlertid er deres undersøkelser langt større med betydelige korpusundersøkelser. Dette fører imidlertid igjen til at det er mindre fokus på kommunikasjon som oppstår eksplisitt knyttet til flyktningkrisa. De indikerer at begivenheten kan komme til å kunne forklare en forskyvning i handlings- og forståelsesrammene til ytre-høyre deltakere på nett, men ettersom forskningen avsluttes mens debatten er høyaktuell, kan det vanskelig konkluderes med på daværende tidspunkt.

Denne oppgaven kan dermed i noen grad leses i forlengelsen av en slik forskning, men viktige forskjeller er at denne oppgaven er sentrert rundt en politisk aktør, representativ for et politisk parti, ikke for ytterliggående grupperinger slik deres undersøkelse er. I tillegg er tekstmaterialet begrenset til flyktningkrisa som sosial begivenhet, spredt over fire år, med fokus på kvalitativ undersøkelse av tekstmaterialet.

2.3 Anvendelse av tidligere forskning

Studiene til Jupskås, Haanshuus, Fjærli og Apostol har alle til felles at de konkluderer i større eller mindre grad med at FrP fremstår som et parti som fremmer en form for høyrepopulistisk kommunikasjon. Denne later til å være både strategisk og polariserende, og det er en viss konsensus om at kommunikasjonen ofte er aktualisert rundt innvandring som fenomen og trussel. Dette tar også denne oppgaven utgangspunkt i, og undersøker det i lys av sosial praksis og sosiale strukturer i Faircloughs diskursanalytiske modell, men i tillegg med utgangspunkt i Wodaks rammeverk i forståelsen av høyrepopulistiske diskurser.

Imidlertid er Apostol begrenset til kun én tekst hentet fra den aktuelle debatten, samtidig som Haanshuus og Jupskås mener at flyktningkrisa kan være en sterk pådriver for endrede forståelses- og handlingsrammer for høyrepopulisme. Det er dermed behov for forskning som sier noe om hvordan flyktningkrisa helt eksplisitt påvirker høyrepopulistisk politisk kommunikasjon og videre hvordan en slik sosial praksis kan virke konstituerende for ulike sosiale strukturer i samfunnet vårt. Oppgaven kan derfor sees på som et forsøk på å svare på dette.

I tillegg er oppgaven inspirert av Sunniva Rognmo Thakres masteroppgave om Kunstsilodebatten (2019). Trass i at tematikken er ulik og hennes oppgave er kvantitativ med fokus på et stort korpus, anvender også hun en lesing av tekstmaterialet inn i ulike praksiser, og undersøker hvordan en debatt, knyttet til en helt spesifikk sosial begivenhet, i offentligheten utløser disse.

3.0 Teori

I dette kapitlet vil jeg først gjøre rede for oppgavens lingvistiske fundament (3.1) ved å vise til Halliday og systemisk-funksjonell lingvistikk. Videre vil jeg undersøke begrepet diskurs og bruken av diskurs generelt (3.2), som gitt hos Michael Foucault. Deretter presenteres Norman (3.3) Faircloughs tilnærming til kritisk diskursanalyse og hvordan jeg forstår hans tredimensjonale modell for kritisk diskursanalyse i min oppgave. Videre følger et avsnitt om ideologi (3.4) som forstått hos Louis Althusser, med fokus henholdsvis multikulturalisme og nasjonalisme. Videre vil jeg gjøre rede for retoriske virkemidler (3.5) og de virkemidlene aktuelle for oppgavens analysedel. Jeg har valgt å ta utgangspunkt i retorisk teori som gitt av Jens Kjeldsen i «Hva er retorikk» (2015) og Gjert Vestrheims «Klassisk retorikk» (2018).

Deretter vil jeg kort gjøre rede for politisk teori (3.6) i lys av Fremskrittspartiets historie og politiske fundament, samt FrP-politiker Sylvi Listhaug og stridsspørsmål i moderne norsk politikk, med særlig fokus på flyktningkrise fra 2014.

I teoridelens syvende avsnitt vil jeg presentere min forståelse av høyrepopulisme i moderne politikk (3.7) i lys av Ruth Wodaks «The Politics of Fear» (2015). Wodaks forståelse av høyrepopulistiske diskurser utgjør en vesentlig del av oppgavens analyse og drøfting, men er stadig underordnet Faircloughs metodiske rammeverk. Jan Grue skriver i artikkelen «Røff guide til Ruth Wodak» (2015) at Wodak, i likhet med andre nevnte lingvister i teorikapitlet, også fokuserer på kritisk diskursanalyse som et vekslingsforhold mellom språkvitenskap, humaniora, politikk og samfunnsfag, men at hun sammen med Van Dijk og Fairclough utgjør sentrale skikkelsene innenfor en kritisk diskursanalyse. En viktig forskjell er imidlertid at der Fairclough er særlig opptatt av ideologiske mekanismer innenfor ideologi og diskurs, er Wodak på sin side særlig opptatt av et diskurshistorisk prosjekt;

«Wodaks studier av hvordan diskurser utvikler og sprer seg er rettet mot bestemte historiske betingelser og samfunnsmessige forhold, men tar også høyde for at språket har visse iboende egenskaper som nærmest gjør det til en aktør i egen rett» (Grue, 2017).

Jeg mener derfor at en kombinasjon av diskursforståelsen gitt av Fairclough og Wodak er relevant for min oppgave da den i stor grad bygger på at jeg identifiserer tre høyrepopulistiske diskurser som er rettet mot konkrete forhold i samfunnet. Videre ser imidlertid disse

diskursene ut til å både konstituere språk og være konstituert av ulike samfunnsstrukturer, som Faircloughs tredimensjonale modell åpner opp for en analyse av.

I teoridelens åttende avsnitt (3.8) gjør jeg rede for sjangerbegrepet og modell for sjangeranalyse, som gitt av Fairclough. I hans kriterier for sjangeranalyser kan man også anse disse et metodisk verktøy for analyse, men av hensyn til oversiktligheit velger jeg å innlemme den under sjangerbegrepet i motsetning til i metodedelen. I tillegg vil jeg gjøre rede for teori knyttet til bildeanalyse. Her støtter jeg meg på Skovholt og Veum (2014), samt Skrede (2015).

I siste avsnitt (3.9) presenterer jeg Anthony Giddens og strukturasjonsteorien. Denne er relevant for oppgavens drøftkapittel, hvor jeg blant annet undersøker forholdet mellom aktør og struktur i tekstene.

3.1 Systemisk-funksjonell lingvistikk og Michael Halliday

Kritisk diskursanalyse følger i rekken av en post-strukturalistisk språktradisjon, hvor man anerkjenner at ord får sin betydning i relasjon med hverandre eller forhold utenfor ordet (Vestrheim, 2018, s. 46). KDA er videre nært knyttet til systemisk-funksjonell lingvistikk, som av kjent fra den britisk-australske lingvisten Michael Halliday.

Halliday mener at menneskers måte å skape mening på gjennom språk må studeres som noe funksjonelt knyttet til konkrete situasjoner og distanserer seg fra det formalistiske språksynet som dominerer frem til midten av 1900-tallet (Hitching, Nilsen og Veum, 2011, s. 32).

Halliday mener at mening skapes gjennom tre metafunksjoner som alltid virker samtidig; den ideasjonelle, den mellompersonlige og den tekstuelle funksjonen. Den første tar sikte på å vise hvordan språket vårt er en representasjon, et verktøy vi bruker for å konstruere virkeligheten og representere deltakere, handlinger og hendelser. Den mellommenneskelige viser til hvordan man bruker språk til å både skape og opprettholde sosiale relasjoner, rollefordeling og sosial status mellom deltakere, mens den siste skal vise hvordan sammenheng skapes i tekst gjennom språklige og semiotiske elementer. (Hitching et al., 2011, s. 32-33).

Språk og tegn kan derfor ikke være en fast etablert enhet begrenset til seg selv, men man bør heller konsentrere seg om «hvilket meningspotensiale disse realiserer, det vil si hvilken mening som ligger latent og kan aktiviseres i møte med mottakeren» (Hitching et al., 2011, s. 33).

3.2 Diskursanalyse og Michel Foucault

Fra å anerkjenne språk som meningsdannende i sosiale relasjoner er bidrar Michel Foucaults til en viktig og sentral utvikling av diskursbegrepet. Det har rot i både ideologier og samfunnsstrukturer, og begrepet er hos Foucault forstått som en måte å gripe «meningsdannelsen og identifiseringen ved å studere hvordan vi gir mening til våre omgivelser gjennom språket» (Bratberg, 2019, s. 45).

Foucaults diskursbegrep peker på helt konkrete språkområder som inneholder strategiske muligheter; diskursen har en dobbeltfunksjon som gjør at man kan skape egne områder, som politiske diskurser, medisinske diskurser eller liknende. Disse bidrar igjen til å opprettholde den samme diskursen, ved at det knyttes helt bestemte konvensjoner, lover, regler eller forventninger til dem (Lothe, 2007, s. 42). I likhet med Halliday mener Foucault at språklige ytringer ikke er noe som kan studeres som noe bestandig eller som et fenomen begrenset til seg selv, men en viktig forskjell mellom dem er at Foucault knytter begrepet til mer overordnede rammer eller etablerte, konkrete institusjoner som omgir oss hele tiden. Disse skrider ut over en mellommenneskelig funksjon og fungerer derfor mer av konstituerende art. Det svarer til noe allerede etablert og dette etablerte (eller ønske om å etablere noe) danner grunnlaget for hvordan vi sier noe og hvor det passer inn (Lothe, 2007, s. 42). Dette er da tradisjoner og sannheter som er utviklet i mellommenneskelige forhold gjennom tid, som har bidratt til å konstruere en fysisk virkelighet snarere enn en tenkt konstruksjon av noe. Diskursanalyse kan derfor forstås som måten vi skaper mening og tilegner oss kunnskap på gjennom språk.

3.3 Kritisk diskursanalyse og Norman Fairclough

En forutsetning for å kunne anvende diskursanalyse på en måte som forteller oss noe om språklige ytringer i samfunnet er at man anerkjenner at språket først og fremst er funksjonelt og en representasjon for noe annet. Det skapes og opprettholdes i sosial interaksjon med andre, slik som i Hallidays syn på lingvistikk, og språket svarer til etablerte konstellasjoner hvor det både vedlikeholdes og vedlikeholder gjennom språket, som vi ser hos Foucault. Denne oppgaven tar utgangspunkt i Hallidays systemisk-funksjonelle lingvistikk og Foucaults forståelse av diskursbegrepet, men det er Norman Faircloughs kritiske diskursanalyse som utgjør oppgavens teoretiske og metodiske grunnlag.

Skrede peker på at KDA skiller seg fra andre lingvistiske studier ved at de ofte kun beskriver språkets struktur, men ikke undersøker bakgrunn eller metode for tekstproduksjon (Skrede, 2017, s. 21). Fairclough er inspirert av Bakthin og dialogismen hvor tekster sees på som intertekstuelle og med en konstruerende funksjon på samfunnsnivå. Tekster vil dermed ha flere stemme eller nyanser, og være tett ved opp mot andre tekster som allerede finnes eller som skal komme til å følge (Hitching et al., 2011, s. 23). En metode som dermed undersøker rammer utenfor selve teksten finner vi i den dialektisk-relasjonelle tilnærmingen, som hos Fairclough (Skrede, 2017, s. 22). Jeg finner at Halliday og Foucaults teoretiske grunnlag fungerer som premissleverandører for KDA i lys av språk som først og fremst sosialt betinget, og Fairclough lar seg inspirere av deres teoretiske grunnlag, slik det synliggjøres i følgende modell fra Wodak og Meyers «Methods of Critical Discourse Analysis» (2009, s. 20):

FIGURE 1.1 Overall research strategies and theoretical background

Figur 1: Wodak og Meyer, 2009, s. 20

KDA kan overordnet beskrives som både teori om lingvistikk og et analyseverktøy som kan brukes til å undersøke hvordan språk og tekst legger premisser for hvordan makt skapes, fordeles og opprettholdes i et samfunn (Hitching et al., 2011, s. 23). Fairclough beveger seg

dermed bort fra det mer abstrakte ved diskursbegrepet til å knytte det opp mot bestemte språkhandlinger. Fairclough hevder at språk og ytringer har en helt bestemt mening eller intensjon om å oppnå noe, med et potensiale ikke nødvendigvis synlig for alle. Det er med den forståelsen ikke språk i et fellesskap som alle har tilgang på, slik man kan oppfatte det hos Foucault:

"It is moreover a `critical` approach to discourse analysis in the sense that it sets out to make visible through analysis, and to criticize, connections between properties of texts and social process and relations (ideologies, power relations) which are generally not visible to people who produce and interpret those texts, and whose effectiveness depends upon this opacity." (Fairclough, 1995, s. 132)

Norman Fairclough tar utgangspunkt i Foucaults konstruktivistiske syn og studerer de sosiale og kulturelle forandringer som en konsekvens av ulike etablerte diskurser. Han anser meningsskaping som en konstruktiv handling som igjen etablerer bestemte og bevisste relasjoner, systemer av kunnskap, ideologier og tankesett – gjennom hvordan vi produserer og fortolker tekster (Hitching et al., 2011, s. 23). Fairclough forankrer imidlertid KDA til helt konkrete deler av samfunnet; "to develop ways of analyzing language which address its involvement in the workings of contemporary capitalist societies" (Fairclough, 1995, s. 1). Som drøftet i innledningen mener jeg styrken til KDA er nettopp hvordan metoden er anvendelig for undersøkelse av flere aspekter i samfunnet og ulike fenomener. Trass i at KDA har vært tett knyttet i kapitalisme i samfunnet, er det ikke begrenset til det feltet. Fairclough har vist seg opptatt av å forankre teorien til flere moderne bevegelser og tilstander i samfunnet, og presenterer i sin 3. utgave av "Language and Power" (2015) det han kaller for et mer radikalt syn på KDA. Her peker han på en forskyvning av hva som kreves en kritisk undersøkelse ved at metoden fokuserer på makt og strukturer bak diskurser, i kontrast til makt i diskurs. Han peker særlig på et ideologisk fokus og at metodens mål skal være å gjøre mennesker oppmerksomme på hvordan språk bidrar til skjev maktfordeling i samfunnet, som et ledd i sosial frigjøring (Fairclough, 2015, s. 3).

Et annet viktig element i KDA er hvordan metoden ser på konkret språkbruken i tekster. Man har i språkvitenskapen hatt tradisjoner for å isolere språk i bruk og språk i system som avskilte enheter, kjent som Saussures *langue* og *parole* (Hitching et al., 2011, s. 22). Fairclough anerkjenner at språket har to sider og ikke er løsrevet fra lingvistikk og grammatikk, men samtidig tar han et oppgjør med Saussures inndeling av språkets tosidighet. *Langue* kjenner vi som brukssiden av språket med dets systemer og koder – felles for alle

mennesker, mens *parole* er den individuelle variasjonen som noe bestemt og utvalgt av individet selv. Fairclough stiller seg imidlertid kritisk til definisjonen av *langue* som noe helt felles og homogent, og mener også at bestemmelsen av *parole*, som språkbruksvarianter bestemt av individet selv, er en utilfredsstillende forklaring. Han velger med det å introdusere begrepet diskurs som et alternativ til språkets *parole*, hvor hans forståelse baserer seg på at språk i bruk er sosialt bestemt og skapt; «So Saussure's individualistic notion of parole is unsatisfactory, and in preferring the term discourse I am first of all committing myself to the view that language use is socially determined.» (Fairclough, 1989, s. 17)

Han forankrer språket til gitte sosiale praksiser hvor språket er en del av samfunnet, ikke noe eksternt utenfor. Det er en sosial prosess og denne prosessen må sees på som en del av andre prosesser i samfunnet; også ikke-lingvistiske. Fairclough kritiserer en sosiolingvistisk tilnærming til språk og samfunn hvor de anses som to separate enheter som tidvis kommer i kontakt med hverandre, og han presiserer at språkets diskurs fungerer i og sammen med en sosial praksis;

«My view is that there is not an external relationship «between» language and society, but an internal and dialectal relationship. Language is a part of society, linguistic phenomena are social phenomena of a special sort, and social phenomena are (in part) linguistic phenomena.» (Fairclough, 1989, s. 19)

Faircloughs forståelse av språkets sider og hvordan diskurser virker konstituerende for samfunnsstrukturer, danner dermed grunnlaget for KDA. Som tidligere nevnt hefter den seg ved at språket ikke er nøytralt eller verdiløst, men bærer med seg ulike verdier og perspektiver knyttet til vår oppfattelse av verden, eller hvordan den burde være, hvor; «Kritikken som utføres gjennom kritisk diskursanalyse handler i all hovedsak om å synliggjøre de ideologiske premissene for ulike former for språkbruk» (Hitching et al., 2011, s. 112).

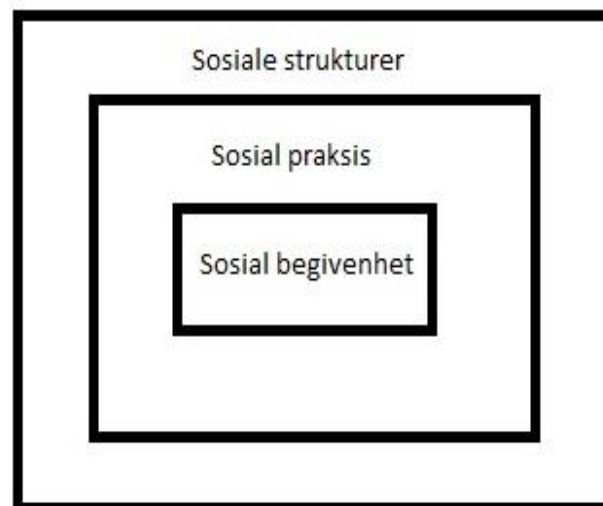
Fairclough peker på at KDA som analyseverktøy for språk har tre hovedegenskaper. Den første er relasjonell og med fokus på sosiale relasjoner, mellom språk, individ og samfunn. Han mener sosiale relasjoner består av et komplekst sett av relasjoner, både på kommunikativt nivå, men også relasjoner mellom konkrete kommunikative hendelser (Fairclough, 1995, s. 3).

For det andre vil metoden undersøke forholdet mellom ulike objekter, som eksempelvis makt og diskurs, diskurs og folket, folket og ideologi eller fysisk makt versus språklig makt. Analyseobjektet må hele tiden sees på som knyttet til andre elementer og det er derfor ikke en analyse av en bestemt diskurs man gjør i en kritisk diskursanalyse, men en; «analysis of

dialectal relations between discourse and other objects, elements or moments, as well as analysis of the 'internal relations' of discourse.» (Fairclough, 1995, s. 4). Det er med andre ord alt som beveger seg i og run-dt en gitt diskurs som kan være objekt for en analyse.

Til sist så peker Fairclough på KDA er av en transdisiplinær form ved at en form for dialog som finner sted mellom ulike disipliner, teorier eller metoder, i seg selv er en kilde til utvikling i både teori –og metodegrunnlag i de ulike disiplinene. Dette fordi de hele tiden må gå i dialog med hverandre for å nettopp avdekke makt eller søke forståelse. (Fairclough, 1995, s. 4).

Fairclough presenterer en tredimensjonal modell for diskursanalyse som søker etter å beskrive både språklige og strukturelle forhold. Modellen deles inn i sosiale begivenheter, sosial praksis og sosiale strukturer. Modellen er endret etter 2003, hvor sosial begivenhet tidligere ble referert til som tekst, diskursiv praksis med sosial praksis og sosial praksis med sosial struktur (Skrede, 2017, s. 33). Det er ingen endring i innholdet vi kjenner som "tekst", men navneendringen gjør det klarere at; "[...] sosiale begivenheter ikke kan reduseres til tekster, men at tekster er en del av sosiale begivenheter" (Skrede, 2017, s. 32). Nedenfor følger en beskrivelse av modellens ulike nivåer, men jeg vil imidlertid presisere at modellen vil være tilpasset til eller anvendt på de aspekter jeg finner relevant for denne oppgaven.

Figur 2, gjengitt etter Skrede, 2017, s. 33

3.3.1 Sosiale begivenheter

Fairclough peker på at en sosial begivenhet kan bestå av tale eller tekst, men isolert sett kan det også være en begivenhet eller hendelse helt blottet for verbal kommunikasjon (Fairclough, 2003, s. 21). Han viser til at ulike sosiale begivenheter vil ha konsekvenser i et sosialt liv, for eksempel gjennom at tekster er formet på en helt konkret måte. Det er vesentlig å skille mellom to uformelle krefter som former tekster; sosiale praksiser og strukturer på én side, og sosiale agenter på den andre siden (Fairclough, 2003, s. 22). Sosiale agenter fører med seg et eget potensial i tekster; de teksturerer tekster og fører med seg inn nye relasjoner mellom tekstens ulike momenter. Samtidig kan sosiale agenter heller ikke defineres som «frie», da de i stor grad er bundet til tekstens sosiale begrensninger, som eksempelvis sjanger og stil (Fairclough, 2003, s. 22-23).

Jeg vil i analysen drøfte sosiale begivenheter i lys av disse to ulike kreftene. Jeg finner blant annet at sosiale praksiser og strukturer former den overordnede begivenheten i form av hvilke tekster som produseres, mens en uformell kraft i form av en sosial agent realiseres med Listhaugs deltakelse i debatten, da særlig med hensyn til hvordan tekstene kommer til uttrykk.

3.3.2 Sosial praksis

Sosial praksis er ifølge Fairclough en artikulasjon av ulike typer sosiale elementer, som igjen er koblet til spesifikke deler av vårt sosiale liv. De fremmer ulike diskurser sammen med andre ikke-diskursive elementer. Han peker på at diskurser består av tre ulike elementer i en sosial praksis; *sjanger* som svarer til hvordan man opptrer, *diskurs* som er måter å representere på, og *stil* som er en måte å være på (Fairclough, 2003, s. 25-26). Det handler altså om samspill mellom flere aspekter, for eksempel handlinger, interaksjoner, personer og deres holdninger og ideologier, den materielle verden og strukturer.

Sosiale praksiser må sees på som en måte å muliggjøre språklig og strukturelt potensiale, samtidig som man ekskluderer andre (Fairclough, 2003, s. 25). Diskursordener er verktøy for å kontrollere og organisere språk; «These elements select certain possibilities defined by languages and exclude others – the control linguistic variability for particular areas of social life. So orders of discourse can be seen as the social organization and control of linguistic variation» (Fairclough, 2003, s. 24).

Sjanger, stil og diskurs vil bli drøftet nærmere i metodedelen, da de i tillegg til å utgjøre et teoretisk grunnlag også må sees på som et spesifikt metodeverktøy for KDA. Jeg har av hensyn til oppgavens oversiktighet valgt å innlemme dem i metodekapitlet sammen med elementer i tekstanalyse. Imidlertid er diskursbegrepet drøftet i teorikapitlet, da jeg ønsker å undersøke hvorvidt mitt materiale svarer til en såkalt høyrepopulistisk, politisk diskurs definert hos Ruth Wodak i «Politics of Fear» (2015).

3.3.3 Sosiale strukturer

Det siste nivået i Faircloughs modell er sosiale strukturer og disse er forstått som sosiale makroforhold, som for eksempel økonomiske strukturer, maktforhold eller byråkrati. Fairclough peker på sosiale strukturer som abstrakte enheter, som muliggjør eller utløser potensiale (Fairclough, 2003, s. 23).

Bratberg peker på at sosiale strukturer er rettet mot konkrete maktforhold og konkrete måter å ordne et samfunn på og de fungerer i den den tredimensjonale modellen ved å være den samfunnsstrukturen eller maktforholdet teksten understøtter eller utfordrer (Bratberg, 2017, s. 53). Dette vil gi seg utslag i tekst og utforming hvor tekster antas å svare til etablerte og ønskede maktkonstellasjoner og politisk ideologi, uttrykt gjennom konkrete praksiser. De kommende kapitlet vil fokusere på ideologiske strukturer tekstene kan tenkes å trekke på.

3.4 Ideologi

Ideologi som begrep forstås ulikt og av mange, men jeg velger å ta utgangspunkt i den franske filosofen Louis Althusser's begrep. Han knytter ideologi til statsapparater og politikk, og er sterkt inspirert av marxismen hvor ideologi står seg som en refleksjon over menneskers ideer, livsbetingelser og interesser (Althusser, 2008, s. 225-227).

Althusser nyanserer imidlertid begrepet ved at det er det ideologiske statsapparatet som er det sentrale, og han mener at det er to teser som er grunnleggende i eksistensen av en ideologi. Tese 1 innebærer at ideologi representerer et tenkt forhold mellom et individ og deres faktiske betingelser for eksistens, mens tese 2 slår fast at en ideologi også har en materiell eksistens. (Althusser, 2008, s. 225-227).

Dette innebærer at menneskers imaginære forhold mellom seg selv, verden og egne livsbetingelser skal konkretiseres i et faktisk ideologisk apparat; «An ideology always exists in an apparatus, and its practice or practices. This existence is material.» (Althusser, 2008, s. 227). Dette apparatet kan tenkes å være både politisk, religiøst eller lignende, men det sentrale for Althusser er at ideologi ikke kun er et tenkt forhold mellom et menneske og dets livsbetingelser – det må leve i og rundt et gitt apparat. Innenfor en gitt ideologi vil man være en del av et allerede-eksisterende samfunnsapparat, i form ulike praksiser. Disse praksisene får mennesker til å handle i tråd med et forhold mellom dem som individer og deres eksistensbetingelser. Althusser peker på at man alltid handle i tråd med den rådende ideologien, og hvis man gjør annerledes er det fordi man handler i tråd med en annen ideologi;

«The individual in question behaves in such and such a way, adopts such and such a practical attitude, and, what is more, participates in certain regular practices which are those of the ideological apparatus on which «depend» the ideas which he has in all consciousness freely chosen as a subject.» (Althusser, 2008, s. 228)

I relasjon til KDA og tema for oppgaven finner jeg denne begrepsforståelsen relevant fordi den fordrer at man må ta utgangspunkt i språklige ytringer som en representasjon for noe; altså våre eksistensbetingelser styrt av ideologi. I oppgaven er det forstått som at Listhaug trekker på blant annet multikulturalisme og nasjonalisme som politisk ideologi og strategi for kommunikasjon.

3.4.1 Multikulturalisme og det multikulturelle samfunn

Multikulturalisme forstås i denne oppgaven som politisk ideologi og svarer til hva Fairclough omtaler som sosiale strukturer. Tvedt peker på multikulturalisme i sin bredeste forstand som en utopisk politikk hvor målet er å «skape et tolerant samfunn der kulturer skulle behandles likt, og hvor staten ideelt sett skulle holde seg i bakgrunnen som kulturnøytral tilrettelegger og rettighetsgarantist (Tvedt, 2017, s. 146).

Ifølge Tvedt har man i Norge fra 70-tallet byttet ut en form for nasjonal statsbyggingsideologi med en multikulturell statsbyggingsideologi i tråd med landets internasjonale gjennombrudd hvor dette ble en rådende ideologi fra 90-tallet (Tvedt, 2017, s. 147).

En av årsakene til at tanken om et multikulturelt samfunn faller sammen som ideologisk føring på 2000-tallet er for det første at vi opplever en tydelig muslimsk minoritet med verdigrunnlag i forhold til kultur og religion som fortøner seg annerledes enn det etniske norske (Tvedt, 2017, s. 184). I tillegg peker Tvedt på at Bondevik-regjeringen på starten av 2000-tallet utgjør multikulturalismens endelikt i spennet mellom Bondeviks «ønske om å tydeliggjøre den kristne tradisjonen som Norges verdigrunnlag på den ene siden, og deres samtidige forsvar av forestillingen om de grunnleggende ideenes universalisme og multikulturalismens likebehandlingsprinsipp på den andre siden (Tvedt, 2017, s. 247).

I Stortingsmeldinga «Mangfold gjennom inkludering og deltakelse» finner vi noen år senere at begrepet drøftes og finnes problematisk, da det kan føre til en forståelse av en homogen, tilstivnet kultur, og at fokuset bør være på en kulturforståelse som er mangfoldig og dynamisk:

«Regjeringen har en dynamisk kulturforståelse. Den ønsker ikke sosial og kulturell segregering. Regjeringen ønsker heller ikke sosial og kulturell assimilering, i betydningen av at mindretallene uten videre må underlegge seg dominerende livsstiler, kulturuttrykk, religiøs tro, moralske normer, eller oppfatninger, selv om spilleregler og plikter skal gjelde alle.» (Regjeringen.no, 2004)

Man skiller derfor mellom multikulturalisme som et beskrivende og et ideologisk begrep. Det beskrivende begrep viser til den overordnede betydningen om et samfunn der ulike kulturer lever sammen, mens det som et ideologisk begrep forstås som «en politisk ideologi med tendenser til gruppetenkning, der ulike etniske, religiøse eller kulturelle gruppe- eller særrettigheters settes høyere enn individers rettigheter» (Civita.no, 2020). I norsk integreringspolitikk i dag tar man avstand fra ideen om kulturell assimilasjon, fordi et krav eller ønske om en tilnærmet kulturell likhet kan føre til undertrykkelse og avmakt hos minoriteter, fremfor en identitetsfølelse. Integrasjon bør skje uten at man ødelegger kulturelle forskjeller – slik multikulturalisme i utgangspunktet tilsteder. Imidlertid er det tatt avstand fra multikulturalisme som politisk ideologi basert på tanken om at «hvis en gruppe får spesielle rettigheter, vil kulturelle grenser og forskjeller tilstivne istedenfor at det foregår en utveksling» (HL-senteret.no, 2020). Tvedt peker på dette som en viktig debatt fra 2014, hvor det heter seg at en uttalelse av norske verdier ikke kan fungere i et samfunn med multikulturalisme fordi det da potensielt betegner majoritetens verdier (Tvedt, 2017, s. 250). Ifølge Tvedt står vi i dag i en kulturell og ideologisk posisjon hvor vi jakter etter å definere «det nye store vi» (Tvedt, 2017, s. 251).

I dag finner vi at begrepet multikulturalisme ikke er like fremtredende i politiske dokumenter, og i sin avhandling peker Stokke på at regjeringen fra 2003 i større grad bruker begrepet «mangfoldspolitik» eller liknende framfor multikulturalisme (Stokke, 2012). Imidlertid har Fremskrittspartiet, og da særlig Sylvi Listhaug, blitt kritisert for å tale om assimilering og kulturell segregering fremfor et kulturelt mangfold. En sammenheng mellom høyrepopulisme og multikulturalistisk politikk kan, ifølge Store norske leksikon, tolkes i en sammenheng i moderne tid som at; «En bredere europeisk høyrebevegelse ser det de kaller sentrale europeiske verdier som truet av ikke-europeiske minoriteter, og særlig muslimers, verdier. Disse ulike verdsettene er som oftest sterkt essensialiserte og idealiserte. Multikulturalistiske ideer og politikk blir beskyldt for å ha støttet slike verdier som politisk begrep.» (Store norske leksikon, 2015) – og det er i stor grad denne definisjonen av multikulturalisme som struktur jeg tar utgangspunkt i i kapittel 5.3.1.

3.4.2 Nasjonalisme

Nasjonalisme kan, ifølge Sørensen, defineres som tre ulike komponenter; politisk, kulturell og emosjonell. En politisk nasjonalisme tar utgangspunkt i å være et politisk selvstyre som skal forsvares mot ytre og indre fiender, samt mulige og reelle trusler. En kulturell nasjonalisme viser til et harmonisk og homogent kulturfelleskap, også forstått som en form for nasjonal identitetsdannelse, mens en emosjonell nasjonalisme forstås som viktigheten av nasjonale verdier og bånd (Eriksen, 1997, s. 112). I oppgaven har jeg særlig fokus på en nasjonalistisk identitetsdannelse.

Nasjonalisme forstått som en politisk ideologi i Norge viser til en form for moderat nasjonalisme, hvor nasjonalismen kommer til uttrykk gjennom kulturelle verdier og fellesskap. Store Norske Leksikon peke på at nasjonalisme har fått en ny aktualisering gjennom vår tids innvandring og det igjen har ført til en oppblomstring av innvandringskritiske partier, som ofte kjennetegnes av ytre-høyre partier (Store norske leksikon, 2019).

Jupskås peker på nasjonalisme i relasjon til høyrepopulisme som en form for ekskluderende nasjonalisme; «Denne nasjonalismen handler i all hovedsak om innvandringsmotstand og euroskepsis, samt krav om en assimilerende integreringspolitikk» (Jupskås, 2017).

Dette mener jeg kan sees i lys av en ideologisk identitetspolitikk hvor det her snakk om minoriteter som fremstår som et fremmedelement i områder man selv kontrollerer eller ønsker å kontrollere, og hvor utøvelse av alle former for nasjonalisme fører til et kollektivt press eller kollektiv ensretting, men med store variasjoner i bruk av press og eventuelt tvang (Eriksen, 1997, s. 112). Både etnisitet og nasjonalitet er sentrale i en ideologisk konstruksjon av nasjonalisme ettersom de begge; «stress that nations are ideological constructions seeking to forge a link between (self-defined) cultural group and state, and that they create abstract communities of a different order from those dynastic states or kinship-based communities which pre-dated them. » (Eriksen, 2010, s. 120).

En slik nasjonalistisk identitetsideologi kan også leses ut av hvordan en multikulturell statsbyggingsideologi ble normen fra Norges internasjonale gjennombrudd, men falt sammen på 2000-tallet, som drøftet i forrige kapittel. Det blir med det tale om en nasjonalistisk identitetspolitikk hvor man i et komplekst samfunn som har forsøkt å justere seg etter kulturell påvirkning og høy innvandring, ser ut til å være en søken eller en tilbakevendelse til denne nasjonalismen som multikulturalismen i siste del av 1900-tallet avløste (Tvedt, 2017, s. 161) . Eriksen peker på åtte ulike prinsipper som ligger til grunn for å fremme nasjonalisme i lys av en slik identitetspolitikk. De tre første prinsippene er av sosial karakter, mens de fire siste er av kognitiv karakter.

Den første som ligger til grunn er at det fremstilles en form for konkurranse rundt knappe ressurser, og en konflikt vil dreie seg som en antatt ulik fordeling av ressurser (Eriksen, 2010, s. 194). Det andre prinsippet er hvordan modernisering av samfunnet aktualiserer og trigger ulike konflikter, for eksempel knyttet til likhet eller rettigheter. Eriksen peker på at når grupper som tidligere ikke har vært en del av samfunnet vårt skal integreres i det økonomiske og politiske systemet, kommer det ofte ulikheter til syne ettersom man da kan sammenlikne gruppene; «Contemporary ethnicity can be described as the process of making cultural differences comparable, and to that extent, it is a modern phenomenon» (Eriksen, 2010, s. 195).

For det tredje fremmes det ofte en tanke om at nasjonale grupper skal være selvrekutterende og ha et felles, etnisk slektskap. (Eriksen, 2010, s. 195). Det fjerde prinsippet, og det første kognitive, er at kulturell likhet overstyrer all form for sosial likhet. Grupper omtales som homogene folk av «samme slag» og eventuelle interne forskjeller beskrives ikke (Eriksen, 2010, s. 195). Det femte trekket er måten tidligere konflikter i fortiden påkalles, hvor nasjonen har lidd eller kjempet under urettferdige forhold (Eriksen, 2010, s. 195).

Det sjette ideologiske kjennetegnet finnes i at politisk symbolisme og retorikk skal påkalle personlig erfaring (Eriksen, 2010, s. 196). Den nasjonalistiske gruppeidentiteten gjøre med andre ord personlig, og det strebes etter å skape en form for intimitet mellom gruppens opplevelser og personlige opplevelser. Det syvende kriteriet er måten «førstekommere» er kontrastert mot inntrengere. Eriksen peker på at dette ideologiske trekket ikke er universelt i identitetspolitikk, men at det synes å opptre når det er mulig, Her finner man at historiske fakta om opphav og tilhørighet synes strukket i form av sannhet (Eriksen, 2010, s. 196). Det åttende, og siste kriteriet, handler om hvordan et komplekst samfunn reduseres til et sett med enkelte kontraster, avskilt som begrensede, homogene enheter (Eriksen, 2010, s. 196). Dette svarer blant annet til en instrumentalisert framstillinga av grupper, hvor «differences are undercommunicated in the act of delineating boundaries in relation to the demonized Other» (Eriksen, 2010, s. 196). Dette vil drøftes i lys av høyrepopulisme i kapittel 3.7.

I drøftinga av sosial praksis i lys av nasjonalisme som sosial struktur vil Eriksens prinsipper ligge til grunn, og jeg vil derfor vende tilbake til dette i kapittel 6.3.

3.5 Retoriske virkemidler

I KDA trekker man på ulike teorier og begrepsapparat for tekstanalyse (Skrede, 2017, s. 22) og en kombinasjon av retoriske analyser og diskursanalyse er nyttig ettersom en analyse av retoriske virkemidler kan gi forskeren tilgang til tekstens diskursorden (Bratberg, 2018, s. 55). Jens E. Kjeldsen peker på retorikk som et mangesidig felt som ofte forstås som overbevisning i tale, men han poengterer at det også dreier seg om ulike praksiser «vi alle utfører, nærmest konstant» (Kjeldsen, 2014, s. 9). Han mener på at retorikk derfor skal forstås som en praksis for kommunikasjon som fungerer i en del av samfunnsdannelse. Her er videre vår felles retoriske praksis et av våre viktigste verktøy i etablering av kommunikasjon og samfunn (Kjeldsen, 2015, s. 9). I de kommende avsnittene knyttet til retorikk vil jeg derfor gjøre rede for det retoriske begrepsapparatet jeg finner nyttig for oppgaven. Her er det imidlertid sentralt at jeg har foretatt et selektivt utvalg av analyseverktøy tilpasset denne oppgaven.

3.5.1 Tre typer retoriske taler

Vi kan historisk sett dele retoriske taler inn i tre grupper; folketaler med overbevisning eller orientering som mål, politisk talekunst og rettstale, referert til som *den epideiktiske*, *den deliberative* og *den forensiske*. Den *deliberative* er en fremtidsrettet talekunst, som man for eksempel hører før et valg med råd eller advarsler knyttet til en eventuell kommende regjering eller statsperiode. Den *epideiktiske* berømmer eller kritiserer hendelser i samtiden og er dermed mer nåtidsrettet, mens den *forensiske* er fortidsrettet og gjør rede for eksempelvis en forbrytelse begått i fortiden slik at jury eller aktor kan gjøre seg opp en mening (Hitching et al., 2011, s. 142). Talen i tekstutvalget kan i stor grad sies å svare til av deliberativ karakter, hvor målet er å endre ting i fremtiden.

3.5.2 Etos, patos, logos

Et viktig trekk ved retorikk og appell til mottaker er hvem som taler og hvordan man oppfatter den som taler, samt hvilke virkemidler som tas i bruk for å appellere til mottakeren. *Etos*, *patos* og *logos* regnes som tekniske overtalelsesmidler, og er midler som avsender kan fremskaffe på egen hånd og som finnes i teksten (Vestrheim, 2018, s. 78). Ifølge Aristoteles utgjør de tre retoriske appellformene en triade som en avsender skal veksle mellom i vellykkede appeller (Kjeldsen, 2015, s. 94) Ofte søker man etter å identifisere hvilke av disse virkemidlene som er fremtredende i en tale og Kjeldsen peker på at det var vært et skifte i hvilke av disse tre virkemidlene som har vært mest synliggjort hvor; «man har alltid overtalt gjennom saklig argumentasjon, men det ser ut til at avsenderens karakter og troverdighet (etos) har fått ny betydning» (Kjeldsen, 2015, s. 30). Dette handler ifølge Kjeldsen om autensitet som ideal i vår tid og at rollen som talere skal ligge nærere opp mot hvem de er og representerer (Kjeldsen, 2015, s. 30-31).

Etos dreier seg om avsenders troverdighet eller karakter. Om vi godtar fremstillinger fordi vi har tillitt til avsender, eller avviser dem fordi vi mangler tillitt, er det i begge tilfeller overtalelse gjennom etos som finner sted (Vestrheim, 2018, s. 81). Etosappell kan vise til avsenders forstandighet, *fronesis*, hvor evnen til å vurdere hva som er nyttig er det sentrale, til dugelighet og karakter, *arete*, forstått som evne til å treffe fornuftige og moralsk riktige valg, eller man kan styrke sitt etos gjennom velvilje, *eunioa*, med egenskapen av å ville det beste for andre (Vestrheim, 2018, s. 82-83).

Ifølge Aristoteles handler patosappellen om at «følelser eller affekter er sjelelige påvirkninger som får mennesker til å skifte mening og ta forskjellige avgjørelser [...] Det virker nemlig inn på våre avgjørelser om vi er irriterte eller glade, vennlig innstilt eller fiendtlige» (Kjeldsen, 2015, s. 94). Slik jeg vil drøfte i hoveddelen mener jeg det fremstår tydelig at innvandringspolitikk kan vekke nettopp et register av ulike følelser, og patos-argumentasjon derfor kan være et viktig verktøy for etableringen av ulike praksiser. Kjeldsen peker på at en systematisk redegjørelse for patos som appellform har vært noe vanskelig, ettersom man i både eldre og nyere tid har ansett følelser i debatter, og som et retorisk virkemiddel, både som noe villedende og farlig – men at vi i dagens retorikk «anerkjenner at følelsene er en relevant og nødvendig vei til erkjennelse og handling» (Kjeldsen, 2015, s. 96).

Den siste appellformen, *logos*, dreier seg om de mer rasjonelle, målbare og logiske argumentasjonsformer. Kjeldsen peker på at overbevisning skapes fordi tilhørerne tror på «argumentene når vi påviser sannheten eller sannsynligheten ved hjelp av de overbevisende argumenter som den aktuelle sak innbyr til» (Kjeldsen, 2015, s. 99). En slik appellform handler derfor ofte om å synliggjøre en «sannhet» eller sannsynlighet, for eksempel gjennom statistikk eller etterprøvbare data. Det er midlertid viktig å merke seg at det ikke dreier seg om hva som nødvendigvis er sant, men «om hva som virker sannsynlig for det publikummet man taler for» (Vestrheim, 2018, s. 124).

En viktig egenskap ved logosargumentasjon er *enthymem* og *sylogisme*. Sylogisme svarer til Aristoteles' deduksjon, forklart ved at det finnes to premisser og en konklusjon som følger av disse. Da følger det naturlig at hvis man godtar premissene, må man godta konklusjonen. Enthymen er også en retorisk sylogisme, men en viktig forskjell er at enthymenet ikke er en fullstendig sylogisme; her kan man ta for gitt at enkelte deler av argumentasjonen vil være underforstått (Vestrheim, 2018 s. 125). Dette kan være særlig relevant i virkelighetskonstruksjoner eller framstillinger, slik jeg eksempelvis vil drøfte som et sentralt virkemiddel i kapittel 5.2.2.

Retoriske appellformer vil i oppgaven anvendes med særlig henblikk på Listhaugs stilmessige fremstilling av enten seg selv som sosial aktør eller som et argument for sakens bevismidler.

3.5.3 Topos

Der de tre nevnte retoriske appellformene skal virke sammen for å overbevise, handler topos om å «møte sitt publikum på et «felles sted». Et slikt felles sted kalles i retorikken for topos [...]» (Hitching et al., 2011, s. 150). Det handler om betegnelser som «alle» kjenner, og fremstår som generaliserte poenger eller vendinger som kan brukes på en rekke saker (Vestrheim, 2018, s. 145). Dette vil drøftes mer inngående i kapittel 3.7.1 i forbindelse med konstruksjoner av ulike *mythopoesis*.

3.5.4 Troper og retoriske figurer

En trope vil si «et uttrykk som er overført til en annen betydning enn den naturlige og primære i den hensikt å utsmykke talen (Vestrheim, 2018, s. 193). Vestrheim peker på at retoriske figurer handler om hvordan man ordner uttrykk, mens troper om å ordne innhold (Vestrheim, 2018, s. 193).

De relevante for oppgaven er metaforer og metonymier, i lys av hvordan språket ordnes for å fremme et gitt meningspotensiale. Metaforer er språklige bilder som «overfører egenskaper, erfaringar eller tenkning frå eitt område til eit anna (Skovholt og Veum, 2017, s. 56) mens metonymier peker på nærhet mellom den overførte og den egentlige betydningen (Vestrheim, 2018, s. 197). Analysen vil eksempelvis vise at uttrykk som «svenske tilstander», «mørkemenn» eller «migrasjonsstrøm» er konstruerende for enkelte praksiser i form av at de overfører egenskaper fra et felt til et annet og derfor konstruerer en gitt mening.

3.6 Politisk teori: Fremskrittspartiet

Fremskrittspartiet (FrP) ble stiftet i 1973 av Anders Lange, med sikte på å være et protestparti som arbeider for «sterk nedsettelse av skatter, avgifter og offentlige inngrep. Partiets utgangspunkt var en protest mot staten, politikerne og monopolenes makt» (FRP.no, 2017).

Marsdal peker i «FrP-koden. Hemmeligheten bak Fremskrittspartiets suksess» (2007) på flere faktorer medvirkende til at partiet opplever suksess allerede i etableringsfasen. Han viser blant annet til forholdet mellom det da regjerende Arbeiderpartiet (AP), under Trygve Brattelis andre regjering, hvor det oppstår en økende avstand mellom hvem AP egentlig er ment å

representere; arbeiderne, og hvordan man opplever at de faktisk gjør det. Han trekker også fram at avstanden mellom venstre- og høyrefløyen eller «arbeiderklassen» og «eliten» er mindre. Noe av suksessfaktoren til partiets framvekst er dermed at denne avstanden mellom politikerne og partiets ideologi og den norske arbeiderklassen, er noe daværende leder Carl I. Hagen både får øye på, gjør velgere oppmerksomme på og dermed benytter seg av (Marsdal, 2007, s. 77).

Iversen peker på at partiet på 80-tallet foretar en populistisk vending, som kan forklares gjennom tendenser i det moderne samfunn; presset på velferdsstaten øker ved at flere enn noen gang trenger sosialhjelp eller blir uføretrygdede, inntekt -og formueskillet øker, og dette fører til at partiet fronter en form for ultraliberalisme og desentralisering av makt, blant annet gjennom fokus på økt privatisering. (Iversen, 1998, s. 148-149).

I tillegg er partiet opptatt av vendinga mot multikulturalisme som statsideologi, som drøftet i kapittel 3.4.1, samt at partiet forfekter et homogent samfunn der tradisjonell, norsk kulturarv skal vernes (Iversen, 1998, s. 148-149). Partiet er altså for en nasjonal statsbyggingsideologi, og i utgangspunktet ikke den multikulturelle, forstått som en idealideologi. Dette kommer til uttrykk især i skolevesenet, hvor enhetsskolen står sterkt. Partiet sier nei til å tillate en muslimsk skole i Oslo på 90-tallet, fordi det vil tale mot integrering, samtidig som partiet primært ønsker; «et utdanningssystem der grunnbasen var en ideologi basert på norske kulturverdier og normer» (Iversen, 1998, s. 148-149).

Innvandring får også en særskilt posisjon i partiets kampsaker, særlig gjennom den mye omtalte «Mustafa-saken» hvor Hagen angivelig mottar et brev fra en muslimsk innvandrers som proklamerer en kommende islamisering av Norge. (Iversen, 1998, s. 169) På tross av at brevet viste seg å være falsk, legitimeres innvandringspolitikken som partiets fanesak fra midten av 90-tallet (Iversen, 1998, s. 174).

Partiet har siden vært en stemme å regne med i norsk politikk og siden valget i -97 har partiet hatt en jevn velgermasse og en oppslutning på over 20%. Ved regjeringsskiftet i 2013 dannet de regjering med Høyre, KrF og Venstre, og leder for partiet, Siv Jensen, tok over som finansminister, mens den tidligere byråden i Oslo, Sylvi Listhaug, ble ny Landbruks –og matminister. I 2015 ble hun imidlertid innsatt i den nyopprettede ministerposten som landets innvandrings- og integreringsminister, med «ansvaret for politikken knyttet til innvandring, asyl og integrering» (Regjeringen.no, 2017). Hun har senere hatt flere ministerposter i Solberg-regjeringa, fram til FrP trakk seg fra flertallsregjeringa januar 2020.

Grindheim peker på at det i hovedsak er Høyre og Arbeiderpartiet som er motstandere på hver sin ende av den politiske skala, mens partier som FrP, SV og Rødt representerer såkalte «fløypartier». Den største forskjellen mellom dem er, ifølge Grindheim, at «Marked, privat sektor og enkeltindividets frihet står gjerne sentralt i høyresidens politiske argumentasjon, mens fellesskap, offentlig velferd og omfordeling oftere dukker opp på venstresiden» (Grindheim, 2017, s. 234). Ruth Wodak inkluderer FrP som et av Europas høyrepopulistiske partier i sin redegjørelse for fryktbasert politikk i «Politics of Fear» (2015).

Trass i at dette begrepet ikke er uproblematisk å bruke om et parti, velger jeg allikevel å ta utgangspunkt i hennes definisjon av FrP som nettopp et høyrepopulistisk parti og dette vil også analysen forsøke å belyse. Hun peker blant annet på at partiet selv hevder å føre en klassisk, liberalistisk ideologi, mens media og academia beskriver det som et ytre-høyre parti med en klar agenda som bærer preg av fremmedfrykt og av å være innvandringskritisk (Wodak, 2015, s. 201).

3.6.1 Innvandringspolitikk i moderne tid

Grindheim oppsummerer de viktigste stridsspørsmålene i norsk politikk fra 70-tallet ved å peke på blant annet velferd, oljepenger, privatisering, distrikts- og miljøpolitikk, bioteknologi, familiepolitikk og innvandring. Når det gjelder innvandring trekker han frem den fremtredende posisjonen til FrP og deres restriktive innvandringspolitikk, og peker på at de helt siden 80-tallet har hatt «en integrasjonspolitik med vekt på assimilering heller en multikulturalisme» (Grindheim, 2017, s. 225).

Per 2020 er en restriktiv asylopolitikk og strenge krav knyttet til integrering fortsatt kjerneverdier i FrPs partiprogram. Listhaugs handlekraft og syn på innvandrings –og integreringspolitikk, både som minister og representant for FrP, har vært omdiskutert de siste årene. Dette vil behandles i oppgavens analysedel, men man kan utvilsomt slå fast at innvandringspolitikk har forankret seg som et viktig tema i norsk politikk, både i kampen om velgere og måten man ønsker å forme samfunnet på. Antall saker som har vært koblet mot begrepet «asylopolitikk» har toppet seg i årene rundt flyktningkrisa, og det er derfor naturlig å knytte innvandringspolitikken fra 2014/2015 til flyktningkrisa. Blant annet har avissaker som omhandler søkeordet «norsk innvandringspolitikk» gått fra et antall på henholdsvis 918 i 2014, 1123 i 2015 til 1852 i 2017, før det igjen faller i 2019 (Atekst.no, 2020). Dette viser at

det de siste 5 årene har vært et mye større medietrykk knyttet til innvandringspolitikk, hvor det i 2017 ble publisert i snitt 5 artikler hver dag. Til sammenligning ser man den samme tendensen når det gjelder søkeordet «Flyktninger», hvor det i 2014 går fra 8950 treff, til en topp med 33 004 i 2015 og 22930 i 2016, før det gradvis synker (Atekst.no, 2020).

Store Norske Leksikon definerer «flyktningkrisa» i moderne tid som en krise som spenner seg fra 2013, med toppunkt i nettopp 2015, hvor over 800.000 mennesker krysset Middelhavet på under ett år. Krigen i Syria tegner seg ut som en viktig årsak, men også lenge pågående konflikter i andre land i Midtøsten og Nord-Afrika driver mennesker på flukt (Store norske leksikon, 2017). Dette har blant annet ført til ulike reguleringstiltak i land i Europa, som tildeling av flyktningekvoter, midler til bistand med mer.

Norge hadde i 2014 registrert 7027 mennesker bosatt eller ankommet som følge av flukt, og dette tallet stiger drastisk i 2015, før det når sin topp i 2016 med 15231 registrerte flyktninger. Tallet faller imidlertid kraftig gjennom 2017 og 2018, hvor det i 2018 kun er registrert 4652. (SSB.no, 2020),

Som jeg vil gjøre rede for i analysen, er det denne flyktningkrisa jeg mener er utgangspunktet for tekstbegivenhetene. Den utgjør dermed selve kjernen i den sosiale begivenheten, og fører til at Regjeringen i 2015 velger å presentere ulike innstrammingsstiltak blant annet gjennom regjeringsforslaget «Nødvendige innstramminger» i 2015 (Regjeringen.no, 2020). Jeg velger å tolke flere av tekstene i lys av dette skrivet, og flyktningkrisa med det påfølgende innstrammingsforslaget sees på som en form for overordnet sosial begivenhet.

Innstrammingsforslagene er et forslag til 18 punkter ment for å regulere og sørge for innstramminger i asylpolitikken, for å sikre at man kan «føre en asylpolitikk som er bærekraftig, som sikrer den norske velferdsmodellen og som gjør at vi kan lykkes med integreringen» (Regjeringen.no, 2020). Forliket innebar blant annet at regjeringen vil innføre strengere krav til familiegjennforening, innføre flere krav og strengere prøver for å få permanent opphold i landet, fjerne rett til fri rettshjelp samt vurdere status på enslige, mindreårige asylsøkere når de fyller 18, med tanke på en eventuell rask retur (Regjeringen.no, 2020).

Det nye forslaget har vært mye omtalt i media, og som det vil drøftes senere, fremstår Norge med en konservativ holdning til flyktning -og asylpolitikk. Opposisjonen har tatt avstand fra regjeringens asylpolitikk, og Norsk Organisasjon for Asylsøkere, NOAS, omtalte innstrammingsforslaget i sin årsberetning fra 2016 som brudd på flyktningkonvensjonen,

brudd på menneskerettighetene samt til hinder for en rettssikker asylprosedyre (NOAS.no, 2020). Våren 2016 ble forslaget imidlertid noe moderert, hvor blant annet kravet til familiegjenforening ble redusert til 3 år (SNL.no, 2020).

3.6.2 Sylvi Listhaug

Sylvi Listhaug har som ung vært aktiv i FPU og vært byråd i Oslo i en årrekke, før hun i 2013 ble hentet som rådgiver i firmaet First House til landbruks- og matminister for Solberg-regjeringen (Regjeringen.no, 2020). I 2015 utnevnes hun til innvandrings- og integreringsminister, og fra januar 2018 inkluderte også stillingen justisministerposten. Listhaug satt i denne ministerposten til 20 mars 2018, hvor hun valgte å trekke seg etter at opposisjonen fremmet et såkalt daddelvektak¹ mot henne i kjølvannet av Facebook-posten «Ap mener terroristenes rettigheter er viktigere enn nasjonens sikkerhet» (Listhaug, 2018).. I mai 2019 ble hun utnevnt til partiets nestleder, samt som regjeringens Eldre -og folkehelseminister, før hun i desember samme år ble utnevnt til Olje- og energiminister. I januar 2020 trekker som kjent FrP seg fra flertallsregjeringen, og Listhaug fortsetter som politisk talsperson for partiet samt som nestleder. (Regjering.no, 2020)

Listhaug er kjent for sin tydelige medieprofil, kontroversielle utsagn og for å føre en politikk som følger linjene til en høyrepopulistisk strøm ellers i Europa - i alle fall om man skal følge Wodaks beskrivelse av FrP i populistisk sammenheng (Wodak, 2015, s. 201). Samtidig som hun ofte presenteres som en slagkraftig og kontroversiell politiker, er hun også en velgerfavoritt og FRP-ungling. Hun har stor tillitt innad i partiet, hvilket ble bekreftet da hun knapt et år etter det ble fremmet mistillit mot henne i Stortinget, ble utnevnt til partiets nestleder. Meningsmålinger utført etter avgangen i 2018 viser at kun halvparten av FRP-velgerne mente det var riktig å gå (VG, 2020), og samtidig viser en meningsundersøkelse gjort i timene etter avgangen at partiet nærmest doblet oppslutningen, hvor de går fra 10,8% til 20,6% oppslutning (Aftenposten, 2020).

---

¹ Rødt fremmet mistillitsforslag mot Listhaug, men dette ble av flertallet fremmet og vedtatt som et daddelvektak. Dette er et: «virkemiddel Stortinget har for å rette oppmerksomhet mot det man mener er kritikkverdig oppførsel av en statsråd eller av regjeringen. Dersom forslaget oppnår flertall ved votering, blir det omtalt som et kritikkvedtak eller daddelvektak (Stortinget.no, 2020)

Trass i at disse tallene ikke nødvendigvis er representative for hvordan et faktisk valgresultat ville sett ut, tegner det noen tydelige tendenser rundt både Listhaugs popularitet og tillitt innad i partiet, samt blant velgermassen.

3.7 Ruth Wodak: Høyrepopulisme og diskursanalyse

Ruth Wodak drøfter i «The Politics of Fear» (2015) hvordan politikere fra høyresiden nærmest har etablert en egen høyrepopulistisk praksis som gir seg utslag i en særegen politisk retorikk og ideologi som har vokst fram i løpet av de siste 20 årene. Hun presenterer i boken ulike vignetter fra utvalgte europeiske land hvor hun forsøker å forstå og forklare noen av de nylige bakenforliggende begivenheter som gir seg utslag i en høyrepopulistisk praksis.

Wodak beskriver høyrepopulisme som en politisk ideologi som avviser en allerede-eksisterende politisk konsensus. Høyrepopulister tar ofte utgangspunkt i å kombinere en mer avslappet holdning til statlig styre og innblanding, og de etterstreber høyere grad av selvstyre gjennom privatisering (Wodak, 2015, s. 7).

Hun peker videre på at populisme som begrep er relevant «because of its appeal to the ‘common man/woman’ as opposed to the elites» (Wodak, 2015, s. 7). Det forstås som en form for kommunikasjon som er anti-elitistisk, og Wodak peker på at høyrepopulisme blant annet kritiserer og retter søkelyset mot elitens manglende evne til å gjenopprette orden når fellesskapets verdier trues (Wodak, 2015, s. 7).

Wodak fremhever høyrepopulismens fokus på at det er «oss» mot «dem», at det er en nasjons verdier som trues – enten gjennom miljøkatastrofer, krig eller fremmede, som i for eksempel innvandrere og flyktninger. Ofte har man radikale synspunkt og holdninger knyttet til enkeltsaker, som igjen har en tendens til å overskygge det politiske helhetsbildet. De høyrepopulistiske kreftene skal dermed presentere et annet alternativ, en bedre løsning enn hva «eliten» klarer å tilby (Wodak, 2015, s. 3).

Som en forklaring på høyrepopulismens vekst i det moderne samfunn peker Wodak på at den politiske bevegelsen har oppstått som en slags motpol til det moderne velferdssamfunn, hvor det er «de glemte» som sitter igjen; «The rise and shine of right-wing populist parties can certainly also be explained as reaction to such policies, as uniting the modernization losers, the people ‘who are left behind’» (Wodak, 2015, s. 7). Denne forklaringen kan vi også lese ut

av FrPs fremvekst de siste 30 årene, hvor velgermassen, ifølge Marsdal, svarer til en form for glemt arbeiderklasse (Marsdal, 2007, s. 77).

3.7.1 Høyrepopulistiske diskurser

Wodak presenterer hoveddiskurser hvor en høyrepopulistisk retorikk og ideologi oftest kommer til syne (Wodak, 2015, s. 49). Jeg har valgt å trekke ut diskursene jeg mener er mest relevante for oppgaven og fordi de, etter gjennomlesinga av tekstmaterialet, syntes mest naturlig forekommende. Tekstmaterialet danner dermed grunnlaget for hvilke høyrepopulistiske diskurser de videre leses i lys av. Jeg drøfter utvelgelsen av tekstmateriale i kapittel 4.3. Det er imidlertid viktig å påpeke at jeg gjør mine egne distinksjoner mellom diskursene og i fortolkningen av disse. Dette skyldes også at denne oppgaven først og fremst bygger på et kritisk diskursanalytisk rammeverk som undersøker diskurs i lys av ideologi, snarere enn en diskurshistorisk analyse, som Wodaks diskursteori taler for (Grue, 2017).

I utvelgelsen har jeg vektlagt innvandringsdiskursen fordi jeg ønsker å undersøke hvordan denne gruppen omtales og kategoriseres, og hvorvidt dette har potensiale til å virke polariserende eller ekskluderende ovenfor innvandrere. Diskursen om kulturelle og familiære verdier er sentral i konstruksjonen av «oss» versus «de andre», samt hva som tilegnes kulturell verdi i vårt samfunn. Demokratidiskursen er relevant i lys av et såkalt «hyperdemokrati» i sosiale medier, og derpå en forskyvning i sjanger -og mediepraksis, som jeg vil drøfte senere i oppgaven. I tillegg virker det som om tekstene med en klar demokratisk diskurs kan virke særlig effektiv i en polarisering mellom grupper. Diskursene jeg legger til grunn i oppgavens analysedel, kapittel 5, er derfor som følger:

- *Diskurs 1: Innvandringsdiskursen*
- *Diskurs 2: Kultur- og verdidiskursen*
- *Diskurs 3: Demokratidiskursen*

Innvandringsdiskursen handler om hvordan høyrepopulistiske partier stort sett alltid instrumentaliserer etniske, religiøse eller språklige grupper. Denne gruppen fremstilles som farlig eller truende i samfunnet, mot det Wodak kaller «våre» verdier, og er et fenomen som ofte kommer til uttrykk gjennom en form for fryktpolitikk (Wodak, 2015, s. 2). Wodak peker på at dette ofte er knyttet til forandringer i samfunnet som dreier seg «noen andre» eller «de fremmede», eksempelvis flyktninger eller migranter, og trusselen de angivelig utgjør. De

gjøres til såkalte «scapegoats»; samfunnets syndebukker (Wodak, 2015, s. 3). Sammen med dem vil man ofte finne venstresidens partielite, som ut ifra et høyrepopulistisk perspektiv, åpner dørene og taler for multikulturalisme fremfor assimilering (Wodak, 2015, s. 4).

Ved å bruke antagonistiske bilder av «De andre» og «oss», konstrueres det et bilde av de truende andre i det som kjennetegnes som *Kultur- og verdidiskursen*. Høyrepopulistisk ideologi vil tilstrebe å beskytte tradisjonelle, konservative verdier og moral i landet vårt (Wodak, 2015, s. 67). «Vi» eller «oss» anses som et særegent folk man må oppfylle gitte kriterier for å være en del av, gjerne rase- og blodsbetinget. Dette kjennetegnes av nativisme (Wodak, 2015, s. 66). Nativisme knyttet til populisme kan defineres som «a policy of favoring native inhabitants as opposed to immigrants» (MerriamWebster.com, 2020). Et viktig element i konstruksjonen av «de farlige andre» er at det samtidig konstrueres en tanke om «moderlandet», som må beskyttes mot utenforstående. I et slik narrativ oppstår det samtidig en felles historie om «oss» tilhørende moderlandet (Wodak, 2015, s. 67). Her peker Wodak på at folket, «oss», kun blir fremstilt som enten helter eller ofre for ondskap og det skapes med det en nyfortolkning av nasjonens historie, kjent som en såkalt «revisionist histories» eller historisk revisjonisme. Dette innebærer at all suksess tilskrives at nasjonen er heltmodig og enestående, og all motgang eller tap skyldes at vi er ofre for svik av andre (Wodak, 2015, s. 67).

Den tredje diskursen, *Demokratidiskursen*, kan gi seg utslag i hva hun argumenterer for som et fellestrekk ved høyrepopulistisk retorikk og ideologi i en form for «arrogant ignorans»². Her vil man forsøke seg på en form for kommunikasjon som først og fremst skal appellere til folkets sunne fornuft, ikke nødvendigvis gjennom intellektet. Hun peker på at dette er en «pre-enlightenment thinking» man kunne anta at så lenge retorikken fremstår som fornuftig, er det ikke et gyldighetskrav om sannhet (Wodak, 2015, s. 2). Denne formen for retorikk krever en demokratisk og karismatisk, politisk «frelser» eller leder som evner å pendle mellom ulike roller – man skal både fremstå som en slags beskyttende landsfader mot trusselen mot velferdsstaten, samtidig som politikeren skal kunne innta rollen som en autoritær farsfigur (Wodak, 2015, s. 67). På denne måten vil folkets interesser gjennom en demokratisk leder tenkes å være ivaretatt.

Wodak hevder at det i høyrepopulistisk retorikk er vanlig på legitimere synet på verden gjennom 4 hovedkategorier: ved å *vise til autoriteter, moralsk evaluering, rasjonalisering*

---

² Originalt begrep er «the arrogance of ignorance»

eller *mythopoesis* (Van Leeuwen og Wodak, 1999, i Wodak, 2015, s. 6). I historisk revisjonisme er det særlig *mythopoesis* som er sentralt, gjennom å konstruere narrativ ved hjelp av ulike topos. Wodak peker på flere ulike topos brukt i høyrepopulistisk retorikk, blant annet helte-topos, fryktens topos, økonomiske topos, historiens topos og virkelighetens topos (Wodak, 2015, s. 53), og dette svarer også til retorikkens syn på topos som et slags «felles sted for forståelse» når man konstruerer virkeligheten, slik beskrevet i kapittel 3.5.3. Ulike topos er sentralt for oppgaven fordi de muliggjør en form for legitimering av handling. Eksempelvis vil fremstillingen av innvandrere som mulige terrorister eller fremmedkrigere, som i tekst 8, fungerer som et fryktens topos og kan videre legitimere ytterligere innstramming i norsk asylpolitikk.

De tre ulike diskursene utgjør en vesentlig del av oppgavens analysekapittel (5.0) og vil derfor drøftes mer inngående i kapittel 5.2.

3.8 Antony Giddens og strukturasjonsteorien

Giddens strukturasjonsteori har rot i sosiologi som forskningsfelt fra 70-tallet og er en teori utviklet for å undersøke forholdet mellom aktør og struktur, som en motvekt til klare skillelinjer mellom subjektivitets- og objektivitetsteorier (Aakvaag, 2008, s. 128). Der subjektivismen først og fremst ser en aktør som en selvstendig handlende som beveger samfunnsstrukturer, har objektivismen tatt utgangspunkt i at det er handlinger som snarere må undersøkes i lys av objektive, sosiale strukturer som igjen styrer aktørene (Aakvaag, 2008, s. 129).

Strukturasjonsteorien tar imidlertid utgangspunkt i en kobling mellom aktør og struktur, og Giddens mener det er mulig å bygge en bro mellom aktørorientert og strukturorientert forskning. En aktør er ansett som selvstendig, skapende og fri, mens strukturer svarer til overindividuelle mulighetsbetingelser. Giddens mener imidlertid at aktørene ikke er fri fra strukturer, men at ulike sosiale strukturer svarer til mulighetsbetingelser for aktørenes handlinger (Aakvaag, 2008, s. 130-131). Videre består sosiale strukturer av ulike regler og ressurser som gjør det mulig for en aktør å delta i samfunnet på en kompetent måte, men strukturene kan videre kun eksistere ved at en aktør anvender og reproducerer strukturen, Kjernen i teorien er hva Giddens kaller *strukturens dualitet*; aktør og struktur er gjensidig betinget. Det kan ikke finnes en aktør uten strukturer som muliggjør handling eller mening,

samtidig som det ikke kan eksistere strukturerer uten aktører som anvender eller reproducerer strukturer (Aakvaag, 2008, s. 131).

En viktig distinksjon i teorien er også skillet mellom sosiale strukturer og sosiale systemer. Strukturbegrepet er av en muliggjørende karakter, og fungerer og reproduseres i samspill med en sosial aktør, gjennom handling. Strukturer er dermed av generativ karakter, mens det også finner strukturer som, i ytre og begrensede former, styrer bevegelser og har klare rammer for handling (Aakvaag, 2008, s. 140). Disse kaller Giddens for sosiale systemer, og hovedforskjellen er tuftet på at der sosiale strukturer er noe som muliggjør ulike sosiale praksiser, er sosiale systemer basert på stabile og tilbakevendende mønstre, som; «oppstår som av et resultat av at aktørene trekker på underliggende strukturer og derfor oppfører seg på en rimelig regelmessig og standardisert måte (Aakvaag, 2008, s. 140).

Strukturasjonsteorien til Giddens er relevant for oppgaven fordi jeg i drøftinga av analyse ønsker å undersøke å undersøke hvordan sosiale strukturer styrer eller eventuelt begrenser aktørens handling, her forstått som sosial praksis i Faircloughs tredimensjonale modell. Et relevant spørsmål er hvorvidt Listhaugs sterke involvering i innvandringsdebatten og derpå etableringa eller forsterkinga av høyrepopulistisk praksis, er muliggjort gjennom bruk av faste strukturer, forstått som Giddens` sosiale systemer, eller muliggjort gjennom strukturens dualitet mellom aktør og struktur. Dette drøftes videre i kapittel 5 og 6.

3.9 Sjanger og sammensatte tekster

Sjanger kan i sin enkleste forstand forstås som likhet mellom tekster, hvor man på grunnlag av gitte fellestrekk kan klassifisere noe som likt (Larsen, 2008, s. 30). Hågvar gjør greie for at Fairclough i stor grad følger en sjangertradisjon som kjent fra Halliday og den australske sjangerskolen, hvor det sentrale er hvordan sjangrene realiseres språklig (Hågvar, 2003, s. 44).

I analysen vier jeg særlig oppmerksomhet til analyse av sjanger i hva jeg kaller en mediepolitisk praksis i kapittel 5.3. Tekstene kan oppleves som uttrykk for en særegen mediepolitisk praksis blant ved at Listhaug i stor grad benytter seg av sosiale medier som plattform for politisk debatt. Dette har igjen betydning for valg av sjangre og hvorvidt de er ritualiserte eller ei. En analyse av sjanger finnes, forstått som et overordnet begrep for å klassifisere teksttypene, i alle tre diskursene i kapittel 5, men i kapittel 5.2.2 tar jeg utgangspunkt i henholdsvis Fairclough fremstilling av sjanger på tre nivåer, samt en metodisk

analysemodell for sjangeranalyse, for å undersøke hvordan tekstene er uttrykk for en mediepolitisk praksis.

Fairclough peker på at sjanger forekommer i tre ulike former; *pre-genre*, *situated genre* og *disembodied genre*. *Pre-genre* vil si en sjanger på et helt overordnet nivå, i en narrativ stil, knyttet til helt bestemte sosiale praksiser. *Situated genre* er en form for situasjonsbestemt sjanger brukt i gitte praksiser, mens *disembodied genre* vil si en sjanger løsrevet fra sin bestemte, sosiale praksis, og brukt i nye formater og praksiser, ofte ved hjelp av teknologisk nyvinning (Fairclough, 2003, s. 68-69). Videre peker han på tre kriterier vesentlig for sjangeraktivitet, som tekster bør undersøker i lys av; 1) aktivitet og struktur, 2) sosiale relasjoner og 3) kommunikasjonsteknologi. Her vil man kunne avdekke hva folk gjør, den sosiale relasjonen mellom dem, og hva slags kommunikasjonsteknologi aktiviteten avhenger av (Fairclough, 2003, s. 70).

Aktivitet viser til den diskursive aktiviteten og sjangre bestemmes ut fra aktivitetens formål. Fairclough trekker på Habermas' distinksjoner av kommunikasjon som enten av en kommunikativ eller strategisk karakter. Dette svarer til interaksjon som søker forståelse eller interaksjon som er strategisk i lys å få resultater. Det kan i tillegg være flere kan flere underordnede formål i den kommunikative aktiviteten, som er ordnet hierarkisk og uttrykt implisitt eller eksplisitt. (Fairclough, 2003, s. 71). Imidlertid peker Fairclough på at et skarpt skille mellom strategisk eller kommunikativ handling er vanskelig fordi en strategisk aktivitet tradisjonelt sett er realisert i sjangre gjennom bestemte kjennetegn og strukturer, mens vi i dagens moderniserte samfunn ofte ser en tendens til sjangerblanding og derpå også blanding av strategisk og kommunikativ handling (Fairclough, 2003, s. 71-71). Et viktig aspekt ved sjangre som fremstår strategisk betinget er «staging», hvor sjangre med tydelig strategisk aktivitet vil ha en mer forutsigbar struktur (Fairclough, 2003, s. 72). Fairclough gjør imidlertid også et poeng av at når vi analyserer tekst i lys av sjangre bør vi lete etter staging, men ikke nødvendigvis forvente å finne det. I sjangre som er mindre ritualiserte, vil det ikke nødvendigvis være noen gjenkjennelig struktur eller fremstillingsmåte (Fairclough, 2003, s. 72), hvilket jeg finner særlig relevant for Facebook-postene i tekstutvalget.

Fairclough peker på at det andre sentrale trekket ved sjanger, *sosiale relasjoner*, er at sjangre må sees på som en form for interaksjon mellom sosiale agenter. Dette kan være kommunikasjon fra både organisasjoner eller privatpersoner. Sosiale relasjoner vil igjen variere i to dimensjoner; makt, som i et sosialt hierarki, og solidaritet, som ved sosial distanse eller intimitet (Fairclough, 2003, s. 75). Fairclough er særlig interessert i hvordan et sosialt

hierarki og sosial distanse kan konstrueres i sjangre i vårt moderne samfunn. Han peker på at ny-kapitalismen kjennetegnes av høy grad av både hierarkisk og sosial distanse mellom for eksempel organisasjoner og enkeltindivider, men at man forsøker å kamuflere en slik maktutøvende kontroll gjennom en form for mystifisering av sannheten om den faktiske distansen i makt og solidaritet. Dette kan kamufleres ved en form for vennlig sosial relasjon, som «are persuasively characterized by simulated social relations which, we might argue, tend to mystify sosial hierarchy and social distance» (Fairclough 2003, s. 76). Dette drøftes blant annet i kapittel 5.3, hvor det later til at sosial interaksjon på Facebook både kamuflerer avstand i makt og distanse.

Fairclough peker på at utviklingen av ny *kommunikasjonsteknologi*, som utgjør det tredje kjennetegnet, henger sammen med utviklingen av nye sjangre. Det moderne samfunn byr på en enorm kompleksitet når det gjelder sosiale praksiser i teknologiske muligheter. Tradisjonelt opererer vi med én og toveis-kommunikasjon, og mediert og ikke mediert (Fairclough, 2003, s. 77). Tradisjonell politisk kommunikasjon bærer stort sett preg av å være enveis, mediert kommunikasjon; aktiviteten realiseres i print, på tv eller liknende og tilbyr ingen umiddelbar responsmulighet mellom avsender og mottaker. Imidlertid har kommunikasjonsteknologien åpnet opp for endringer i kommunikasjonsmulighetene, og Fairclough trekker eksplisitt fram web-sider som eksempel på dette. Han mener blant annet at nettsider som sjanger er interessante i lys av at de ikke er av sekvensiell karakter og at de tilbyr interaktivitet mellom brukerne (Fairclough, 2003, s. 77).

Interaktive sjangre åpner opp for en form for dialog i hva Fairclough kaller den offentlige sfære, hvor fem ulike grunnprinsipper bør ligge til grunn for en vellykket dialog; 1) turtaking, 2) bruke turtaking til ulike formål, 3) prate uten avbrytelser, 4) velge og endre tema samt 5) tolke eller oppsummere hva som har blitt sagt. Han peker videre på at dialog henger sammen med en demokratisk allemannsrett som tidligere har vært vanskelig å oppfylle, men som moderne sjangre, ved hjelp av ny kommunikasjonsteknologi, nå åpner opp for (Fairclough, 2003, s. 78-79). Fairclough peker på fem grunnprinsipper for en effektiv og demokratisk i en offentlig sfære (Fairclough, 2003, s. 80), som sjanger og mediepolitisk praksis i kapittel 5.3 vil drøftes i lys av:

- Folk velger å entre dialogen, og kan fortsette dialogen ved andre anledninger
- Tilgang er åpen til alle som ønsker å delta, og folk har like muligheter til å bidra til dialogen

- Folk er frie til å være uenige, og forskjeller mellom dem er anerkjent
- Det er rom for å danne felles konsensus, eller forme allianser
- Det er dialog med potensiale til å forandre – det kan lede til politisk endring

Et annet element ved ny kommunikasjonsteknologi er at det åpner opp for høy grad av sjangermiksing, hvor flere sjangre er til stede, hierarkisk relatert og presentert (Fairclough, 2003, s. 69). Dette kan føre til hva han peker på som en «emergence of formats», som innebærer at sjangerblandingen fører til en fremvekst av nye formater. Web-sider eller nettplattformer er blant eksemplene han viser til (Fairclough, 2003, s. 69). Hvordan nye sjangerformater og plattformer for kommunikasjon oppstår i innvandringsdebatten, og hvorvidt grunnprinsippene for en demokratisk, offentlig dialog ivaretas, drøftes i kapittel 5.2.2.

Sjanger drøftes også i oppgaven i lys av mediesamfunnet og framveksten av nye medieformater og plattformer, da særlig i lys av Facebook. Eriksen peker på at multimediebruk, bestående av både tradisjonelle og nye sjangre, i dag fungerer som en av våre primære nyhetskilder og han trekker særlig fram Facebook som eksempel. Undersøkelser i 2015 viste at mediet i storparten ble brukt til kommunikasjon med venner og sosiale relasjoner, men at det også er knyttet til aktiviteter som blant annet omhandler politikk, kultur og samfunnsforhold (Allern, 2015, s. 20). Plattformen er et sosialt medium som baserer seg på brukerskapt innhold og kommunikasjon på nett. Brukere av Facebook kan opprette en privat eller offentlig profil, publisere eller dele innhold samt kommunisere med andre brukere i kommentarfelt eller på chat (SNL, 2017).

I analyse -og drøftedelen vil jeg innlemme mediesamfunnet som sosial struktur, og en mer detaljert presentasjon av medieformater, sjanger og mediesamfunnet vil derfor finne sted i kapittel 5.3 og 6.3. Her er medievalg og sjanger knyttet til direkte til høyrepopulisme, Faircloughs sjangerbegrep eller Eriksen definisjon av multimedier.

3.9.2 Bildeanalyse

I oppgavens tekstutvalg er fem av tekstene Facebook-innlegg, hvor primærteksten er en sammensatt tekst bestående av både tekst- og bilderessurs. Bildeanalyse er derfor sentralt for å avdekke de ulike ressursenes meningspotensiale i Facebook-postene. Skovholt og Veum

peker på bilder som visuelle ressurser og trekker frem viktigheten av å inkludere disse i kritiske analyser;

«På same måten som ordval og setningskonstruksjonar vil verke på den meininga som blir skapt i verbaltekst, vil semiotiske ressursar som bakgrunn, fargebruk, kroppsposisjon og liknande verke inn på kva inntrykk sjåaren får av den eller det som blir framstilt visuelt, for eksempel i eit foto.» (Skovholt og Veum, 2017, s. 63)

Skovholt og Veum peker på tre sentrale aspekt i visuelle framstillingar, *kontekstualisering og dekontekstualisering, narrative og konseptuelle framstillingar* og *visuell koding* (Skovholt og Veum., 2017, s. 63).

Hvorvidt ei framstilling i bilder er *kontekstualisert* eller *dekontekstualisert* handler om man framhever person eller generelle framstillingar. I en kontekstualisert framstilling vil det primære fokuset være å framheve noe konkret og spesielt ved personen(e) i bildet. Framstillinga skjer i et naturlig miljø, og knytter dessuten personen til en bestemt tid og rom. Skovholt og Veum peker på at kontekstualiserte bilder ofte fungerer som en autentisk dokumentasjon på noe som har skjedd (Skovholt og Veum, 2017, s. 64). I dekontekstualiserte framstillingar er det derimot en framstilling mot en nøytral eller uartikulert bakgrunn, og personen er ikke knyttet til ei bestemt tid eller et bestemt sted (Skovholt og Veum, 2017, s. 64). Effekten eller meningspotensialer er at personen(e) avbildet kan fremstå som en generalisert framstilling, hevet over både tid og sted (Skovholt og Veum, 2017, s. 64). Dette er særlig relevant for høyrepopulistiske diskurser om innvandring, hvor man vil forsøke å instrumentalisere og generalisere hele grupper, slik kapittel 5.2.1 undersøker.

Narrative og konseptuelle framstillingar handler om representasjonsstrukturer som enten indikerer handling og prosesser, eller statiske tilstander (Skovholt og Veum, 2017, s. 66). Jeg finner at bilderressursene i tekstutvalget alle svarer til en konseptuell framstilling hvor deltakerne er presentert i statiske tilstander mot en nøytral bakgrunn, hvor; «Framstillinga gjer at representerte personar verkar genrelle og tidlause. I slike bilete er det kva personane er som blir framheva, ikkje kva dei gjer» (Skovholt og Veum, 2017, s. 66-67). Også dette er særlig relevant i sammenhenger der bilder bidrar til å instrumentalisere grupper.

Visuell koding handler om hvorvidt visuelle framstillingar presenterer personer, steder eller objekter som sanne, og måten en tekstskaper signaliserer noe om hvordan mottaker skal stille seg til visuell kommunikasjon (Skovholt og Veum, 2017, s. 69). Konstruksjon av ulike former for sannhet eller gjengivelse av virkelighet skjer gjennom ulike former for ressurser eller

koding, og Skovholt og Veum skiller mellom naturalistisk, sensorisk og vitenskapelig/teknologisk koding. Sensorisk koding handler om hyperrealistiske framstillinger som appellerer til sansene våre, mens vitenskapelig eller teknologisk koding handler om visuelle framstillinger i form av grafer, modeller, mønstre eller liknende (Skovholt og Veum, 2017, s. 75-76).

Jeg mener det er en form for naturalistiske koding som er vesentlig for bildene i oppgaven, og i en slik form for koding vil «sjåaren sitt inntrykk av kor verkeleg eller påliteleg fotografiet er, gjerne auke di sterkare likskap det er mellom det som blir vist på biletet, og det vi menneske kan sjå med eigne auge» (Skovholt og Veum, 2017, s. 69). Naturalistiske framstillinger handler også om modaliteter og Skrede viser til at bildemodalitet er relevant fordi det sier noe om visuell effekt (Skrede, 2017, s. 98). Vi skiller mellom høy og lav modalitet i visuelle analyser i form av hvor virkelig eller sann representasjonen framstår (Skrede, 2017, s. 96). Modaliteter kan måler i flere typer visuelle elementer, men relevant for oppgaven er representasjon av detaljer og kontekstualisering av bakgrunn (Skrede, 2017, s. 98) fordi det kan underbygge en framstilling av noe som sant eller mindre sant, samtidig som ulike detaljer i bildene kan tilføre ulik grad av kulturell assosiasjon, hvilket er særlig relevant i kapittel 5.2.2.

4.0 Metode

4.1 Forskerstandpunkt og forskningsdesign

I analysen undersøker jeg hvordan Listhaug bidrar til å etablere nye diskurser knyttet til innvandring og asylpolitikk, og hvordan diskursene kommer til uttrykk som polariserende og ekskluderende ovenfor innvandrere. Som drøftet i kapittel 1.0 har jeg valgt en eksplorativ tilnærming til tekstmaterialet, hvor målet er å forsøke å bli kjent med debattens diskurser gjennom tekstmaterialet, samt undersøke problemfeltet som oppstår ved polarisering og ekskludering. En eksplorativ tilnærming til materialet kjennetegnes ved at det er fleksibelt og tillater at forskeren hele tiden kan tilpasse oppgaven og ta hensyn til eventuelle uventede momenter. Det er også en god strategi når man ønsker å kartlegge et område det ikke er foretatt noen systematisk forskning på tidligere (Østbye et al., 2013, s. 267). Slik jeg drøfter i oppgavens innledning finnes en del forskning på høyrepopulisme, politikk og Listhaug, men ingen systematisk redegjørelse for hvordan høyrepopulistiske diskurser preger innvandringsdebatten knyttet til Listhaug som aktør.

Oppgaven baserer seg på en abduktiv metode, hvor jeg pendler mellom teori og empiri. En abduktiv metode vil si, ifølge Tjora, at man tar utgangspunkt i empirien, på lik linje med den induktive metoden, men teorier, funn og perspektiver spiller inn underveis eller i forkant av prosessen (Tjora, 2010, s. 23-24). Der den induktive metoden stort sett arbeider mot kvalitative studer og den deduktive mot kvantitative (Tjora, 2010, s. 23-24) åpner en abduktiv metode opp for begge deler.

I analyseprosessen tar jeg utgangspunkt i materialet og tolker det kvalitativt i lys av teori, som eksempelvis Faircloughs rammeverk for tekstanalyse, samtidig som jeg innfører nye perspektiver for analyse av diskurs, som gitt av eksempelvis Wodak. Jeg pendler med andre ord mellom teori og empiri, og oppgaven har hele tiden vært under revidering når uventede eller sentrale funn har dukket opp. I tillegg vil analysen også inkludere en tilnærming av mer kvantitativ karakter, eksempelvis i opptelling av ofte forekommende fenomener som intertekstuelle referanser eller referentkjeder.

4.2 Kritisk diskursanalyse som metode

Da KDA i min oppgave regnes som både et teoretisk grunnlag og en empirisk metode, vil denne delen av oppgaven i stor grad bygge på teorikapittel 3.3 om kritisk diskursanalyse. Tolkningen av tekst er det helt sentrale i en slik metode, hvor man i analysen vil undersøke hvordan bestemte forestillinger skapes i sosiale begivenheter og opprettholdes gjennom sosial praksis og strukturer.

Som metode skiller Fairclough mellom metodens tekstanalyse og den interdiskursive analysen. Tekstanalyse inkluderer grammatiske, semantiske og pragmatiske elementer, mens en interdiskursiv analyse befatter seg med diskurser, sjangre og stil (Fairclough, 2015, s. 50). De vil virke sammen som analyseverktøy for å avdekke tekstens sosiale struktur, med de ideologier som måtte befinne seg der. Neste kapittel vil avklare det metodiske grunnlaget jeg anvender i tekstanalysen, mens del to av kapitlet handler om metodebruk i den diskursive analysen, hvor sjanger, stil og diskurs er sentralt.

4.2.1 Tekstanalyse: den sosiale begivenhet

Kritisk diskursanalyse forsøker å avdekke hvilke ideologier tekster kan tenkes å tjene, og hvordan disse forholdene reproduseres gjennom språk (Skrede, 2017, s. 21). En analyse av tekst vil i tradisjon av KDA legge seg nært opp mot Hallidays systemisk-funksjonelle lingvistikk hvor sosiale begivenheter legger til rette for en grundig analyse på ord- og setningsnivå (Skrede, 2017, s. 21).

Sosiale begivenheter vil i denne oppgaven analyseres i lys av sosial praksis, og tufter i stor grad på en klassisk tekstanalyse. Her vil jeg imidlertid presisere at jeg har gjort et selektivt utvalg av analytiske verktøy. Dette skyldes delvis oppgavens omfang, samtidig som jeg finner enkelte verktøy mer relevant enn andre for oppgaven.

Innledningsvis vil jeg undersøke tekstenes intertekstualitet, underordnet flyktningkrise som sosial begivenhet. Intertekstualitet handler om å se på tekstens interne og eksterne relasjoner. Interne relasjoner handler om forhold innad i teksten, som forhold mellom tekster, grammatikk, vokabular og rytme. Den eksterne handler om tekstens forhold til andre tekster eller begivenheter, sosiale praksis og sosiale strukturer (Skrede, 2017, s. 51).

Videre vil jeg analysere tekstene i lys av ordvalg, personlige pronomen og språklige bilder og figurer, i form av metaforer og enthymemer, samt troper, som gjort rede for i kapittel 3.5.4. Ordvalg og verdiladning i en slik sammenheng peker Skovholt og Veum på at handler om å undersøke hvilke holdninger forfatteren har til det han eller hun skriver om; hvilken versjon av en sak som fremmes (Skovholt og Veum, 2017, s. 55-56). Bruk av pronomen er relevant fordi de indikerer relasjoner og forhold mellom «oss» og «dem», og er dermed viktige i forståelsen av identifikasjon og i konstruksjon av samfunn og grupper (Fairclough, 2003, s. 149). I tillegg vil bildeanalyse, som drøftet i kapittel 1.6.2 også utgjøre en del av analysen, med fokus på kontekstualisering og dekontekstualisering, narrative og konseptuelle framstillinger og visuell koding.

4.2.2 Diskursiv analyse: sosial praksis

I analyse av tekstenes sosiale praksis er det henholdsvis en undersøkelse av hvordan sjanger, stil og diskurs fremstiller en sosial praksis på som er det primære. Fairclough peker på at diskursenes innhold vil være et resultat av ulike sjangre eller aktører, men at de i tillegg til å være en avspeiling av verden, også kan være forestillinger som representerer mulige verdener (Skrede, 2017, s. 35).

Sjanger tar utgangspunkt i Faircloughs tredeling mellom «pre-genre», «situated genre» og «disembedded genre» som drøftet i kapittel 1.6. Her vil også kapittel 3.5.1, Retoriske taler, være relevant for analysen. I tillegg vil jeg i kapittel 5.2 og 5.3 vise til kronikken som sjanger. Her vil jeg vise til karakteristikker ved sjangeren som gitt av Lindholm (2020) i analyse av tekstene.

Stil handler om en spesiell bruk av språket for å markere en viss sosial tilhørighet, og stil blir med det en semiotisk måte å være på (Fairclough 2003, s. 26). Hågvar peker på at Fairclough tar utgangspunkt i Hallidays metafunksjon i sin definisjon av stil, samt at det i diskursanalyse er helt grunnleggende at man identifiserer stilmarkører og forklarer stilens funksjonelle evne (Hågvar, 2003, s. 93). Stil er også nært knyttet til avsenders identitet, både hvordan man identifiserer seg selv og hvordan andre identifiserer deg (Fairclough, 2003, s. 159). Når jeg analyserer stil i tekstene er det relevant å peke på hvilke språklige egenskaper som ligger til grunn for å kunne realisere en helt spesifikk stil eller konstruere en gitt identitet. Dette kan

være for eksempel ordbruk, metaforer eller styrkemarkører som bruk av banneord (Fairclough, 2003, s. 162).

Fairclough poengterer imidlertid at de tre elementene som utgjør den sosiale praksisen, sjanger, diskurs og stil, befinner seg i både det diskursive og ikke-diskursive (Fairclough, 2003, s. 24). I analyse av stil vil også modaliteter og appellform være sentrale verktøy for analyse, selv om de i stor grad også kunne vært inkludert i tekstanalysen. Appellform er drøftet i kapittel 3.5.2 og jeg finner den viktig for analysen av stil fordi det handler om hvordan Listhaug framstiller seg selv og sakens bevismidler, i form av for eksempel troverdighet, fornuft eller med en følelsesmessig sterk appell.

Modaliteter sees på som «talerens måte å uttrykke fakta og holdninger på, inkludert grader av visshet eller tvil, muligheter og nødvendigheter, tillatelser og forpliktelser (Fairclough, 2003, s. 164-165), og vi skiller mellom epistemisk modalitet - hvordan noe fremstilles som sant og gyldig, og deontisk modalitet - hvordan det er forventet at vi handler i lys av de ulike sosiale omstendigheter som beskrives (Skrede, 2017, s. 51). Dette kommer blant annet til uttrykk i oppgaven gjennom konkrete råd eller påbud til det norske folk, eller i hvordan en fremstilling av innvandrere virker mer eller mindre sann eller sikker.

Diskurs som et generelt begrep forstås ifølge Fairclough som; «language viewed in a certain way, as a part of the social process (social life) which is related to other parts. It is a relational view of language» (Fairclough, 2015, s. 7). Konkrete diskurser er imidlertid helt bestemte måter å framstille verden på og innholdet i diskursene er et resultat av semiotiske ressurser som eksempelvis tekst og bilde, realisert gjennom sjangre og aktører. Et viktig poeng er i tillegg at de samtidig som de fungerer som en avspeiling av virkeligheten, kan de også være forestillinger som representerer mulige samfunn eller virkelighetsoppfatninger (Skrede, 2017, s. 35). I analysen er diskursbegrepet, forstått som konkrete diskurser, i stor grad underordnet Wodak. Disse er gjort rede for i kapittel 3.7.1, og realiseres gjennom tre hoveddiskurser; *Innvandringsdiskursen*, *kultur- og verdidiskursen* samt *demokratidiskursen*. Som en sentral del av diskurs finner vi også etableringen av ulike topos, som drøftet i kapittel 3.5.3. Topos viser til konkrete måter å konstruere virkeligheten på, forstått i lys av de tre ulike diskursene. I tillegg ønsker jeg å analysere tekstene, med særlig fokus på de sammensatte tekstene, som en form for mediepolitisk praksis hvor disembedded genre og genremiksing er karakteristisk for praksisen.

4.2.3 Analyse av sosiale strukturer

Sosiale strukturer forstås ifølge Fairclough som enheter som muliggjør eller utløser potensielle (Fairclough, 2003, s. 23), og ettersom ulike diskurser vil være styrt av sosiale strukturer vil jeg i denne delen av oppgaven undersøke hvordan tekst og sosial praksis trekker på eksisterende eller etablerer nye sosiale strukturer (Skrede, 2017, s. 32). I oppgavens kapittel 5.3 er disse identifisert som henholdsvis multikulturalisme, nasjonalisme, anti-islam(isme) samt mediesamfunnet.

4.3 Tekstutvalg

I valg av tekstmaterialet var utgangspunktet å finne tekster representative for innvandringsdebatten etter 2014/2015, og jeg ønsket videre å undersøke om disse fremmer en høyrepopulistisk praksis og polariserende og ekskluderende. Valgmulighetene var relativt store, så jeg ble nødt til å foreta et utvalg som i utgangspunktet ikke krevde andre kriterier enn at tekstene skulle 1) være skrevet av Sylvi Listhaug, 2) representere en spredning over tid og 3) være tematisk forankret i flyktningkrisa. Enkelte av tekstene hadde jeg lest fra før og bitt meg merke i, som blant annet tekst 1, 2, 3, 8 og 9, mens 4,5,6 og 7 kom til ved å følge en intertekstuell kjede fra tekst 1. Oppgavens utgangspunkt var imidlertid at materialet kun skulle bestå av tekst som semiotisk ressurs, men som jeg vil drøfte i neste avsnitt fant jeg det vanskelig å undersøke problemstillingen uten å inkludere de sammensatte tekstene.

Skrede peker at på forskere innenfor KDA foretrekker naturlig forekommende empiri, forstått som at man søker etter kilder som kan være egnet for analyse og trekker fram politiske dokumenter eller nyhetsstoff er typiske kilder (Skrede, 2017, s. 21). Alle tekstene er publisert på nett og tilsynelatende ikke endret siden publisering, med unntak av tekst 8. Facebook-posten ble publisert på Listhaugs Facebook-side fredag 8. mars, men slettet 14. mars. Årsaken skal være at hun manglet bilderrettigheter (nrk.no, 2018), og det betyr at originalinnlegget ikke lenger finnes. Det finnes imidlertid flere skjermdumper fra kilder som NRK, VG og Dagbladet som verifiserer den opprinnelige Facebook-posten.

Facebook-postene er lagt ved som skjermdumper, mens de andre tekstene er hentet fra primærkilden og overført til Word som ren tekst. Disse er opprinnelig publisert på nettsider hvor layouten er annerledes, men da dette ikke er fokusert på eller av betydning for analysen har jeg av hensyn til leservennlighet kun gjengitt tekstmaterialet, men på en måte mest mulig

tro mot originalformatet. Tekstene kan leses i sitt opprinnelige format som henvist til i referanselista. Av hensyn til personvern er privatpersoners bilde og navn sladdet i Facebook-postene og skjermdumpene.

4.4 Framgangsmåte

I beskrivelse av framgangsmåten ønsker jeg å ta utgangspunkt i problemstillingens hjelpespørsmål for å vise hvordan jeg har arbeidet metodisk med analysen. Ideelt sett ville jeg foretatt en nærlesing av tekstene for å undersøke hvilket meningspotensiale hver enkelt utløser, men oppgavens omfang tillater ikke det. Framgangsmåten for å arbeide med materialet i lys av problemstillingen tar i stor grad utgangspunkt i en lesing av tekstene som uttrykk for ulike diskursive praksiser, som videre drøftes i lys av sosiale strukturer. De ulike diskursene er i stor grad forstått av Wodak, og drøftet i kapittel 3.7.1, men selve rammeverket for analysen er imidlertid fortsatt som forstått hos Fairclough.

I analysens første del gjør jeg rede for den overordnede sosiale begivenheten, flyktningkrisa, og hvordan tekstorganiseringsen står i forhold til den. Jeg gir en kort presentasjon av tekstene, før jeg forsøker å undersøke dem i lys av intertekstualitet og overordnet sjanger, hvilket svarer til det første forskningsspørsmålet:

- *Hvilken sosial begivenhet utløser debatten og Listhaugs deltakelse i den?*

I analysens andre del undersøker jeg tekstene i lys av tre høyrepopulistiske diskurser, samt en mediepolitisk praksis med fokus på Facebook som kommunikativ plattform. Her fokuserer jeg på nærlesing av tekstene og drøfting opp mot høyrepopulisme som teoretisk felt. Tekst- og diskursanalyse vil arbeides med samtidig, men det kommer frem av analysen hvorvidt jeg analyserer på et lingvistisk eller diskursivt nivå. I denne delen er analyse av tekst, sjanger, stil og diskurs sentralt, og dette svarer til forskningsspørsmål to.

- *Hvilke aspekter ved tekstene taler for at de kan leses som høyrepopulistiske og hvilke høyrepopulistiske diskurser oppstår eller forsterkes?*

Videre vil jeg, i undersøkelsen av tekstene som uttrykk for en ny mediepolitisk praksis, undersøke og drøfte forskningsspørsmål fire;

- *På hvilken måte er medieuttrykk og kommunikasjonsplattformer avgjørende for politiske praksiser og bidrar de eventuelt til å generalisere og ekskludere innvandrere?»*

Avslutningsvis i analysen vil jeg drøfte funnene fra analysen og tekstene som uttrykk for de ulike praksiser i lys av sosial struktur, forstått som henholdsvis multikulturalisme, nasjonalistisk identitetspolitikk, anti-islam(isme), samt mediesamfunnet, som formulert i spørsmål fem;

- *Hvordan kan sosiale strukturer tale for forståelsen av innvandrere som polarisert og ekskludert?*

Her vil jeg oppsummere og drøfte funnene fra hoveddelen, og i tillegg drøfte problemstillingas andre forskningsspørsmål;

- *Er det trekk ved tekstene som taler for at de ikke kan leses som høyrepopulistiske?*

Dette fungerer som et kontrollspørsmål for å unngå at jeg skulle låse meg for mye til en høyrepopulistisk lesing av tekstene, og dermed innta en forskningsposisjon som oppleves for forutinntatt. Helt avslutningsvis i oppgaven vil jeg forsøke å peke på videre forskningsmuligheter.

4.5 Etske refleksjoner og oppgavens begrensninger

Denne oppgaven er ment til å forstå et utsnitt av virkeligheten i lys av hvordan språk er konstituerende for sosial praksis, samtidig som den tar sikte på å undersøke hvilke sosiale strukturer språket trekker på (Skrede, 2017, s. 169). I følge Machin og Mayr (2012) er KDA kritisert for å være en analyseøvelse der den lingvistiske delen av analysen først og fremst fungerer som et supplement til noe forskeren har forhåndsbestemt (Machin & Mayr, 2012, s. 208-210, i Skrede, 2017, s. 88) samt at den truer et forskningsmessig objektivitetsideal ved at en forsker innenfor KDA gjerne bringer med seg et gitt verdisyn som utgangspunkt for en undersøkelse (Skrede, 2017, s. 88-89). Metoden kan kritiseres for å fremme et *bias*, eller en såkalt «cherry-picking» hvor man toner ned det som ikke passer like godt inn i analysen. (Skrede, 2017, s. 159).

Dette er etske refleksjoner som er aktuelle også for meg, i denne oppgaven. Jeg er for det første ikke politisk verdinøytral. Jeg er både medlem av et parti på venstresida i politikken, hvor jeg også har et styreverv i lokallaget. Jeg forsker i tillegg på et begrenset materiale, med en abduktiv metode, hvor det kan være fristende å lete etter elementer som ser ut til å passe med min hypotese om Listhaug som høyrepopulistisk. Jeg har i tillegg foretatt et selektivt utvalg av tekster av Listhaug, og kan dermed kritiseres for å tilpasse disse til oppgaven. Og alt

dette stemmer, for så vidt. Imidlertid er det viktig for meg å poengtere, slik Bhaskar peker på, at man i forskning må foreta valg i den empiriske virkeligheten; «på aspekter forskeren finner relevant (Bhaskar, 1998a, s. 55, i Skrede, 2017, s. 88)». Materialet jeg har inkludert er med fordi jeg umiddelbart fant tekstene interessante, samtidig som de representerer et utsnitt av tid, tema, sjanger og medieplattform.

Hva gjelder oppgavens *bias* er det et poeng at jeg uthever «kirsebærene», men jeg gjør samtidig rede for i oppgavens problemstilling at jeg aktivt leter etter såkalte normbrudd eller kontroversielle utsagn som virker polariserende eller ekskluderende ovenfor innvandrere. Jeg har i tillegg forsøkt å øke materialets relabilitet ved å for det første forsøke å velge ut sitater representative for hovedtendenser i den aktuelle teksten, slik Skrede peker på som viktig for å unngå bias (Skrede, 2017, s. 161).

I tillegg forsøker jeg å presentere samt analysere materialet på en relativ detaljrik måte hvor jeg også gjengir flere lengre sitater, hvilket er med på å styrke relabiliteten (Silverman, 2010, s. 287, i Skrede, 2017, s. 159). I tillegg består empirien av naturlig forekommende data, som Skrede peker på er å foretrekke (Skrede, 2017, s. 21), samtidig som at jeg forsøker å entydig tolke et tekstmateriale hentet fra informanten eller adressaten selv; i dette tilfelle Listhaug, kontra intervjuer eller framstillinger i media. Skrede peker på at om man ønsker å undersøke nettopp stemmer fra folket, i motsetning til hvordan media framstiller den, er leserinnlegg en tryggere kilde. (Skrede, 2017, s. 157).

Jeg kan imidlertid ikke forsvare et objektivtetsideal eller at oppgaven som sådan er fri for mitt eget verdigrunnlag. Imidlertid er ikke dette nødvendigvis noe ideal i KDA. Hitching et al. peker på at virkelighetsbeskrivelser i kritisk diskursanalyse ikke skal være en form for partsinnlegg, men samtidig skal den heller ikke forsøke å gi en objektiv, endelig sannhet. Det er et umulig ideal (Hitching et. al, 2011, s. 134). Fairclough peker på at tekstanalyser alltid er selektive og drevet av ulike motiver når vi stiller spørsmål til tekstene, og dette synes uunngåelig i all form for tekst -og språkforskning (Fairclough, 2003, s. 14). Han avviser at det i det hele tatt finnes en form for objektiv analyse av tekster (Fairclough, 2003, s. 13) og i lys av mitt eget verdigrunnlag er det at poeng at det snarere enn noe som truer en forskningsmessig objektivitet, derimot heller, ifølge Sayer (2011) kan bidra til en «adekvat forståelse av sosiale fenomener» (Sayer, 2011, s. 53-54, i Skrede, 2017, s. 89).

Imidlertid peker Wodak og Meyer på at forskeren bør tilstrebe å være så transparent som mulig i arbeidet, og det er derfor et viktig premiss å legge til grunn; oppgaven tufter på en

egen interesse for politikk, samtidig som jeg går inn i tekstlesinga og analysen med en forståelse og et verdigrunnlag som kan påvirke analysen.

Det er avslutningsvis et viktig poeng å også trekke fram at denne analysen ikke egner seg til å trekke noen generelle slutninger om hverken Listhaug eller utviklingstendenser i norsk politikk. Oppgaven har verken et stort nok korpus eller omfang til det, og jeg er ei heller ikke en kyndig kandidat for en studie innenfor statsvitenskap eller politikk. Den egner seg imidlertid til å forsøke å forstå en sosial praksis i lys av innvandringsdebatten Listhaug er en sentral aktør i, og derfra kunne forsøke å argumentere for at tekstene trekker på enkelte ideologiske strukturer.

5.0 Analyse

5.1 Analyse av den sosiale begivenhet: tekstorganisering og intertekstualitet

I denne delen av oppgaven vil jeg gjøre rede for tekstene i form av tekstorganisering og intertekstualitet. Alle tekstene følger etter flyktningkrisa, som beskrevet i kapittel 3.4.2, og anses som underordnet denne debatten.

Tekst 1, «Innstramming til barnas beste», er publisert på NRK.no i april 2015 og sjangerbestemmes som en kronikk. Teksten beskriver hvordan den pågående flyktningkrisen tvinger mindreårige på flukt, motivert av økonomisk vinning for familie i hjemlandet. Listhaug argumenterer for hvorfor innstramminger i asylpolitikken er nødvendig. Teksten publiseres timer etter Regjeringen har lagt fram forslag om en rekke innstramminger i norsk asylpolitikk, og leses som den første teksten underordnet debatten som følger av dette.

Den andre teksten, «Det forjettede kontinent» er en kronikk publisert på NRK.no i juni 2016, og jeg tolker også denne teksten som et argument i debatten for en restriktiv politikk i debatten om innstramming, da den er publisert bare fire dager før det endelige innstrammingsvedtaket fattes. I teksten framhever Listhaug at tilstrømmingen er en ny politisk virkelighet, og hun viser til andre land som sliter med problemer som følge av masseinnvandring. Også i denne kronikken peker hun på den store andelen av økonomiske migranter som ankommer og på trusselen de utgjør mot velferdsstaten.

Tekst 3 er Facebook-posten «Returutsendelser». Innlegget ble publisert 14. november 2016 og består av et bakgrunnsbilde av en illustrert utsendelse av en asylsøker, med tekstblokken «Norges returpolitikk er verdens strengeste» samt «Norge er det mest bestemte landet av alle europeiske land i å returnere afghanske asylsøkere med avslag» i forgrunnen. Sitatene er hentet fra en artikkel i New York Times om tvangsreturneringen av 7-årige Masoud Mousave med familie, hvor de beskriver Norge som radikale i asylpolitikken, med søkelys på konsekvensene dette får for rotløse barn som kun kjenner til et liv i Norge (NYtimes.com, 2020).

Den fjerde teksten, kalt «Joner og hylekoret», er en Facebook-post publisert 21. november 2016. Teksten består av et bilde med Kristoffer Joner i bakgrunnen samt av to tekstbokser i forgrunnen hvor Listhaug skriver at «hun ikke skal la seg stanse av hylekoret» og at «vi må fortsette å kjempe for en streng asylpolitikk for å sikre den norske velferdsmodellen». Det

følger også en tekstkommentar til bildet hvor hun blant annet trekker frem at venstresiden utgjør en del av hylekoret og at det er uklart hva de egentlig vil; svenske tilstander, åpne grenser eller beskyttelse til alle. Hun avslutter med at hun ikke blir klok på dem. Bakgrunnen for å bruke Joner som illustrasjonsfoto i posten henger sammen med tekst 3 som fikk mye oppmerksomhet i media og førte til en offentlig debatt mellom Listhaug og Kristoffer Joner.

Tekst 5, «Flyktninger skal ikke ha snarveier til trygd» er en Facebook-post publisert 10. juni 2017 og består av et illustrasjonsbilde, tekstboks og FrP-logo. Bildet illustrerer to innvandrerkvinner på et venterom. I tekstboksen står det «Flykninger skal ikke ha snarveier til trygd. LIK OG DEL». Bildet har også en følgekommentar hvor Listhaug viser til AP og SP som for særfordeler i velferdsordninger for flyktninger. Hun oppfordrer leseren til å uttrykke mening ved å trykke på en bestemt «emoji», et sint smilefjes, samt like og dele. Jeg ser bakgrunnen for innlegget i relasjon med regjeringsforslaget våren 2017 hvor FrP og Høyre ønsket å stramme inn og avvikle ordningen med særskilte trygderegler for flyktninger (regjeringen.no, 2020). Forslaget ble imidlertid nedstemt i Stortinget i juni 2017.

Opgavens sjette tekst er talen «Innvandrings -og integreringsdebatten er ingen hvilken som helst debatt» som ble holdt under Den internasjonale integreringskonferansen 27. september 2017. Listhaug peker på den særegne, emosjonelle effekten innvandrings -og integreringsdebatten har og hun trekker frem viktigheten av å ytre meninger. Hun berømmer også innvandrere som har klagd på mangelfull norskopplæring. Hun peker også på hvordan mennesker med innvandrerbakgrunn får innskrenket ytringsfrihet av ytterliggående krefter i samfunnet vårt, og hun tar sterk avstand fra rasisme i hennes navn. Samtidig trekker hun frem hvordan innvandrerkvinner får kneblet ytringsfrihet og daglig trues i eget innvandrer miljø og hun peker på trusselen dette utgjør i samfunnet. Hun trekker fram islamisme som vår tids totalitære ideologi som må bekjempes, og trekker paralleller til opprør i Sverige hvor hun viser til økt grad av nazisme og jødehat forankret i venstreekstremer, i tillegg til trusselen fra islamister.

Tekst 7, «Returstans kan gjøre Norge til en frihavn», er et debattinnlegg i Sunnmørsposten 10. november 2017. Innlegget er et svar på avisens leder om tvangsreturer til Afghanistan, og jeg mener innlegget også må leses ut av en større debatt høsten 2017 om «Oktoberbarna»³.

---

³ Begrepet «Oktoberbarna» viser til debatten om «Oktoberbarna» høsten 2017, hvor det ble vedtatt av UDI at afghanske asylsøkere som kom til Norge som enslige, mindreårige asylsøkere høsten 2015 skulle sendes ut høsten de fylte 18. Mange av barna var født i Oktober, derav begrepet «Oktoberbarna» (Aftenposten, 2017). Saken fikk mye oppmerksomhet i media, og førte til at åtte av ti barn likevel fikk opphold (UDI.no, 2018).

Listhaug problematiserer lederens forslag om midlertid stans i alle returer og presiserer at grunnlaget for returnering er godt nok. Hun trekker frem viktigheten i å ha tillitt til systemet og at hun frykter at en liberal politikk vil gjøre Norge attraktivt for afghanere som oppholder seg ulovlig i andre land.

Tekst 8, «AP mener terroristenes rettigheter er viktigere enn nasjonens sikkerhet» er en Facebook-post publisert 9. mars 2018. Teksten står i forgrunnen av et bilde som illustrerer terrorister fra den somaliske al-Shabaab-militsen (Aftenposten.no, 2020). I høyre hjørne er det en tekstboks med «LIK OG DEL». Bildet har en følgetekst i innlegget hvor Listhaug skriver at; «Vi vil inndra pass og statsborgerskap til fremmedkrigere og terrorister raskt og effektivt! Det vil Arbeiderpartiet stemme ned. I kampen mot terror kan vi ikke sitte og toe hendene våre.» (Listhaug, 2018). Bildet kan knyttes til forslaget fra FrP og Høyre om å frata mistenkte fremmedkrigere statsborgerskap uten en dom, hvilket ble stemt ned av opposisjonen i mars 2018 (NRK.no, 2018).

Den siste teksten er Facebook-posten «Norge skal ikke ta imot båtmigranter», publisert 29. august 2019. Innlegget består av et bilde av en trebåt med et titalls mennesker om bord. Under bildet er teksten «Norge skal ikke ta imot båtmigranter. LIK OG DEL» trykket på blå bakgrunn med FrP-logo i høyre hjørne. Det følger en lengre kommentartekst av Listhaug i innlegget, og her kritiserer hun de såkalte «gode og hjertevarme» som «hyler og skriker» om meningene hennes.

Alle tekstene er knyttet til flyktningkrisa som overordnet begivenhet og trer inn i innvandringsdebatten som følger. Det er med det intertekstuelle referanser mellom alle tekstene, i større og mindre grad. Fairclough peker på intertekstuelle relasjoner som en del av teksters lingvistiske nivå og han skiller mellom manifeste og latente intertekstuelle referanser. Der de manifeste er åpenbare referanser, i form av henvisninger eller sitater, er de latente i større grad «skjulte». Det er ikke gjort eksplisitt at man trekker på andre tekster, men det finnes allikevel koblinger (Fairclough, 1992, s. 117-118). I KDA er ikke det primære å avdekke ulike intertekstuelle referanser, men å vurdere hvilken effekt koblingene kan ha og hvilke sosiale strukturer de kan tenkes å tjene. Skrede peker på at tekster med lite intertekstualitet indikerer stabilitet, mens det tyder på et felt i endring om det er høy forekomst av intertekstualitet (Skrede, 2016, s. 53-54). Innvandringsdebatten i Norge har vært et felt i norsk politikk under betydelig endring fra 2014, før det igjen stabiliserer seg noe rundt 2017. Dette samsvarer med relativt høyt funn av intertekstuelle referanser i tekstmaterialet, hvilket indikerer at feltet er destabilisert, som skjematisk fremstilt;

	Manifest referanse	Latent referanse
1. Innstramming til barnas beste	3	1
2. Det forjettede kontinent	2	2
3. Returutsendelser	2	1
4. Flyktninger og trygd	2	
5. Joner og hylekoret	2	
6. Innvandrings -og integreringsdebatten er ingen hvilken som helst debatt	5	2
7. Returstans kan gjøre Norge til frihavn	2	1
8. AP mener terroristenes rettigheter er viktigere enn nasjonens sikkerhet	1	1
9. Norge skal ikke ta imot båtmigranter	1	2

Figur 3: Skjematisk fremstilling av intertekstuelle referanser

Alle tekstene har intertekstuelle koblinger, men det er den manifeste referansen som dominerer. Tekst 1 og 2 viser begge til tydelige tekstreferanser i form av rapporter fra FAFO, Europol og Interpol, samt regjeringens eget innstrammingsforslag. Her er referansene forskningsrapporter gjort om innvandring og asylsøkere, og det er lett for leseren å spore den intertekstuelle referansen. I tekst 3 tar Listhaug utgangspunkt i artikkelen fra New York Times som den manifeste referansen, men der artikkelen i utgangspunktet fremmer et kritisk syn på Norges innvandringspolitikk, bruker hun imidlertid den som et belegg for at Norges innvandringspolitikk får internasjonal oppmerksomhet, forstått som noe positivt. Dette vil senere drøftes i lys av hva Wodak kaller høyrepopulismens «Right wing perpetuum mobile» (Wodak, 2015, s. 19-20). I dette spesifikke eksempelet ser vi at den sosiale begivenheten, innstrammingsvedtakene fra 2015, fører til artikkelen i New York Times - som hun igjen bruker som sin manifeste, intertekstuelle referanse i Facebook-posten. Når hun så kritiseres for bruken av både referansen og Facebook-posten som et normbrudd i sitt eget kommentarfelt, oppstår det imidlertid en ny referansekjede av både manifest og latent

karakter. Den manifeste referansen er igjen en henvisning til artikkelen i NY Times, samt til en Facebook-post av Joner der kritiserer Listhaug og forslaget. Hun utpeker Joner som en del av venstresidens hylekor som beveger seg mot såkalte «svenske tilstander» (Listhaug, 2016a). Disse svenske tilstandene blir med det en latent referanse, fordi de trekker på tekstreferanser knyttet til den politiske situasjonen i Sverige, men uten at teksten eksplisitt gjøres rede for. Samtidig trekker hun på Joner sin post og viser til den som et normbrudd eller en skandale for velferdsstaten.

En lignende bruk av intertekstuelle referanser finnes også i tekst 5. Den latente referansen kommer til syne ved at hun i kommentarfeltet poster at det er «systemet» som er det egentlige problemet, med Ap og SP som stemmer mot forslaget om en avvikling av særskilte trygdeytelser for flyktninger (Listhaug, 2017a). Da må man anta at hun trekker på en avstemning eller tidligere debatt, samtidig som hun etablerer en ny kjede av «syndebukker» og på den måten unngår det egentlige problemet; kritikken mot Facebook-posten.

Den lengste teksten i utvalget, tekst 6, er teksten med flest intertekstuelle referanser. Her er det innvandringsdebatten som diskuteres og problematiseres, og jeg mener det finnes fem manifeste referanser i talen. Alle viser til tekster eller hendelser relatert til utfordringer eller problemer knyttet til innvandring og integrering i dagens samfunn. Eksempler på disse er klage på norskopplæring i Gamvik og intervju og rapporter fra Holocaustsenteret. Samtidig følger også en latent referanse mot slutten av talen, hvor hun peker på at en av de største utfordringene er at mange innvandrere ikke bidrar til velferdssamfunnet, og Listhaug viser til at 90 000 flere kunne vært i jobb (Listhaug, 2017b). Statistikk utgjør med det en referanse.

I tekst 7 bygger Listhaugs innlegg på lederartikkelen fra Sunnmørsposten, men her viser hun også hvordan begreper kan være av intertekstuell art. Hun presenterer begrepet «Frihavn» som fungerer som en latent referanse til en lovløs stat (Listhaug, 2017c). Bruk av latente referanser er også særlig relevant i Facebook-posten om AP og deres angivelige beskyttelse av terrorister, i tekst 8 (Listhaug, 2018). Bildebruken viser til en spesifikk terroristgruppe og bildet er dermed referansen hvor begrepet terrorister defineres gjennom den islamistiske gruppen Al-Shabaab. Et annet intertekstuell element ved denne teksten er også referansen hun viser til i teksten, vedtaket i regjeringen, som er en manifest referanse. I den siste teksten, «Norge skal ikke ta imot båtmigranter» (Listhaug, 2019), er det derimot kun brukt et illustrasjonsbilde. Bilde i seg selv kan fungere som en referanse ettersom det frembringer assosiasjoner ved hjelp av ulike attributter, hvilket vil drøftes i de kommende avsnitt.

Oppsummert finner vi jeg at tekstene har høy grad av intertekstualitet, hvilket indikerer et destabilisert felt i samfunnet og politikken. Listhaug viser til flere ulike manifeste referanser, men der er også høy forekomst av latente referanser, som kan bety at en del av kommunikasjonen fremstår underforstått. Dette vil drøftes videre i de kommende avsnitt kapitler.

5.2 Analyse av sosiale praksiser: tekstene som uttrykk for en høyrepopulistisk praksis

Slik forrige kapittel viser har tekstene et intertekstuel forhold seg imellom, hvor de overordnet trer inn i rammene for debatten om innvandring fra 2014/2015. I KDA kan man undersøke tekster fra alle områder av samfunnet, men Wodak fremhever at det særlig er innvandring og flerkulturelle samfunn som er tema i høyrepopulistisk politikk (Wodak, 2015, s. 3). Høyrepopulisme er gjort rede for i oppgavens teoridel, og jeg vil derfor her ta utgangspunkt i hennes kategoriseringer av tre ulike diskurser som ofte trer frem i høyrepopulistisk politikk og debatter.

5.2.1 Innvandringsdiskursen: «Migranter og terrorister – som folk flest!»

I diskurser om innvandrere, asylsøkere eller migranter er det fremste kjennetegnet relatert til høyrepopulisme at det ofte forekommer en instrumentalisering av etniske, religiøse eller språklige grupper (Wodak, 2015, s. 2). I tekstutvalget er det referert til både religiøse og etniske grupper; muslimer fra Midtøsten, spesielt Syria og Afghanistan, og det er interessant å undersøke om innvandrere generaliseres og instrumentaliseres til ei gruppe med spesifikke kjennetegn, uttrykt «som folk flest».

Ordvalg og verdiladning av substantiv

Når det gjelder ordvalg i tekstene har jeg tatt utgangspunkt i begrepet «flyktning» som en referent for hvordan Listhaug omtaler menneskene på flukt under flyktningkrisa. Dette er å forstå som den sentrale referenten i debatten, og jeg ønsker derfor å kartlegge ulike referentkjeder i tekstene. «Flyktning» brukes hyppig i tekstene, men det erstattes også av det som umiddelbart fremstår som begreper tilhørende samme kontekst, men med annerledes assosiasjoner. Dette omtaler Fairclough som re-wording og innebærer at «an existing,

dominant, and naturalized wording is being systematically replaced by another one in conscious opposition to it. In some cases, what is ideologically significant about a text is its vocabulary items per se [...] (Fairclough, 2001, s. 94). En slik omleksikalisering sier altså noe om hvordan ordvalg benyttes for å fremme en gitt praksis og det er derfor interessant å undersøke hvordan referentkjeden bidrar til en instrumentalisering av innvandrere.

Jeg har tatt utgangspunkt i de fire substantivene som brukes med høyest frekvens i tekstutvalget og foretatt en opptelling av dem. Skjematisk kan det fremstilles på følgende måte:

	Flyktning/asylsøker	Innvandrere	(Økonomiske) migranter	Afghanere
1. Innstramming til barnas beste	7		1	
2. Det forjettede kontinent	3	1	7	
3. Returutsendelser	1			1
4. Flyktninger og trygd	2		1	
5. Joner og hylekoret	2			
6. Innvandrings- og integreringsdebatten er ingen hvilken som helst debatt	2	2		1
7. Returstans kan gjøre Norge til frihavn	1			2
8. AP mener terroristenes rettigheter er viktigere enn nasjonens sikkerhet				
9. Norge skal ikke ta imot båtmigranter	1		2	

Figur 4: Skjematisk fremstilling av referentkjeden

Som det kommer frem av tabellen brukes «flyktning» eller «asylsøker» totalt 17 ganger. Vi ser også at forekomsten er hyppigst i de to første tekstene, før ordet kun brukes to eller færre ganger i resterende tekster. «Innvandrer» brukes kun tre ganger, mens «migranter» brukes 11 ganger. «Afghaner» brukes som referent totalt 4 ganger.

Det er altså en overvekt av referenten «flyktning» og «asylsøker» i de første tekstene. Ifølge Store Norske Leksikon omfatter flyktningbegrepet både flyktning og asylsøker, og vil si mennesker som, etter å ha oppfylt en rekke kriterier, er på flukt fra sitt hjemland i begrunnet frykt for forfølgelse (SNL, 2018).

Ordet migrant viser imidlertid til en annen forståelse av gruppen mennesker på flukt. Begrepet forstås som:

«en person som flytter fra ett land til et annet. Ordet omfatter både arbeidsmigranter, flyktninger, utdanningsmigranter, familiemigranter og alle andre som skifter bosted over landegrensene, uavhengig av om flyttingen er frivillig, ufrivillig, lovlig eller ulovlig» (SNL, 2020)

Dette svarer til omleksikalisering hvor «flyktning» erstattes av og brukes samtidig med «migrant». Dette fremmer mulig en forståelse av mennesker på flukt som mennesker uten reelt beskyttelsesbehov, og bekrefter hvordan Wodak peker på at man i høyrepopulistisk retorikk vil tilstrebe en instrumentalisert fremstilling av mennesker (Wodak, 2015, s. 2). Det er også et interessant funn at trass i at det kun er rett i overkant av ett år mellom tekst 1 og tekst 2, er det tydelig at bruken av migrant blir mer fremtredende fra 2016. Begrepet «migrasjon», som svarer til selve prosessen migrantene er en del av, blir også brukt i vesentlig større grad fra 2016, særlig i tekst 2. Der forekommer begrepet fem ganger, og sammen med ordet «migrant» finner man at de to begrepene brukes totalt tolv ganger i tekst 2. Selv om begrepet «migrasjon» viser til en prosess framfor en omtale av en gruppe mennesker, fremmer det en forståelse av at de er mennesker som «flytter på seg» fremfor «mennesker som flykter». Også i tekst 8 er det nettopp representasjonen av asylsøkere som «båtmigranter» som skapte debatt i 2018. Listhaug ble konfrontert med nettopp denne verdiladningen av begrepet, som enkelte mente fremstår som en idyllisering av flyktnings situasjon (NRK.no, 2020).

I tekst 2 er som nevnt «migranter» den mest framtredende beskrivelsen, mens det i tekst 6 dukker opp begreper som «mørkemenn», «venstreradikale», «islamisme» og «innvandrere» om mennesker med en fremmedkulturell bakgrunn. Dette drøftes også i neste kapittel, i lys av en kulturell diskurs, men begrepene kan også svare til en instrumentalisert betegnelse med en tydelig negativ verdiladning. Også substantivene «terrorist», «fremmedkriger» eller «islamist» forekommer totalt 5 ganger, i henholdsvis tekst 6 og 8. Ved å bruke disse begrepene underordnet til flyktninger, kan det tenkes at det kan oppstå assosiasjoner mellom referenten «flyktning» og «mørkemenn», «venstreradikal», «afghaner» og «terrorist».

På tross av at tekstene står et stykke unna hverandre tidsmessig, er de samtidig underordnet den samme debatten og kan derfor tenkes å virke konstruerende i en instrumentalisering av gruppen. Wodak peker på en slik instrumentalisering -og ekskluderingsstrategi som «the fallacy of difference», hvor strategien har som mål å fremheve klare egenarter mellom nasjoner eller etniske minoriteter, for å kunne trekke klare skillelinjer mellom «dem» og «oss». (Wodak, 2015, s. 54). Strategien kan bidra til en forståelse av innvandrere som representanter for de betegnende substantivene, hvilket åpner opp for en forståelse av som mulige migranter framfor flyktninger, mennesker som utnytter trygdesystemet eller mulige terrorister og fremmedkrigere.

Bildebruk og figurer

En framstilling av innvandrere som en generalisert og instrumentalisert gruppe kommer også til uttrykk i tekstene gjennom bruk av metaforer. Fairclough mener metaforer bidrar til å fremstille en prosess som en enhet og dermed kan fungere som en ressurs for å kunne generalisere og abstrahere deler av en hendelse eller framstilling. (Fairclough, 2003, s. 144).

Et gjennomgående språklig bilde er hvordan fenomenet «migrant» får overført egenskaper fra andre fenomener. I tekst 2 ser vi eksempelvis hvordan det fremstilles som en «strøm», i metaforene «migrasjonsstrøm» og en «tilstrømming» av flyktninger. Anne Bredahl har forsket på metaforbruk i innvandringsdebatter, og viser til at fenomener fra vann og bevegelse er særlig fremtredende. Hun peker blant annet på at overføring av fenomener fra naturen bidrar til negative assosiasjoner, fordi man gjerne forbinder det med katastrofer eller uheldige hendelser (Bredahl, 2018). Når «migrant» får egenskaper assosiert med naturkrefter eller katastrofer, kan det språklige bildet tenkes å skape assosiasjoner til ei nærstående krise eller trussel mot Norge og velferdssamfunnet vårt. Ordbruken kan bidra til å skape et distansert forhold til mennesker i nød, og kan speile både Faircloughs teori om re-wording og Wodaks påstand om at høyrepopulister skaper såkalte «scape goats», hvor det er den instrumentaliserte gruppa som er skyld i belastningen en masse migrasjon eller en migrasjonsstrøm fører til (Wodak, 2015, s. 2).

I tekst 8 finner vi også et språklig bilde i begrepet «fremmedkriger». Språkrådet kåret i 2014 «fremmedkriger» til årets nyord, og ordet viser til nordmenn som reiser til krigsområder i Midtøsten for å kjempe. Her kjemper de hovedsakelig for islamister, men tidvis også på motsatt side. Når Listhaug knytter ordet til både terrorister og et illustrasjonsbilde av IS-

gruppen Al-Shaabab, kan det fungere som en framstilling av ei gruppe som utelukkende kjemper på islamistisk side, og det er derfor et ord man assosierer med trusler, krig og ekstreme grupperinger – trass i at det også har et annet mulig forståelsesperspektiv. Et liknende bilde finnes også i uttrykket «mørkemenn», som i tekst 6 brukes to ganger om menn fra innvandrersamfunn. Dette vil drøftes videre i kapittel 5.2.2, men det viser også til en dobbeltbetydning hvor begrepet «mørke menn» kan leses som en direkte metafor på mørkhudede menn, som får egenskaper som kontrollerende og voldelige.

Pronomen

I tekstmaterialet finnes en utstrakt bruk av pronomenene «vi» og «oss», og i for eksempel tekst 2 forekommer de totalt 30 ganger. De brukes i sammenheng med «Norge», «velferdssystemet» og «samfunnet», og jeg mener at bruken bidrar til en konstruering av «de andre» versus «oss». Ved å knytte «oss» og «vi» til regjeringen, nasjonen og valg og forslag fremmet av regjeringen, skapes en slags konsensus om at «vi» representeres som en del av vårt velferdssamfunn som struktur, mens «de andre» tilhører noe utenfor dette. Pronomenet «de» eller «dem» forekommer imidlertid kun fem ganger i tekst 2. Listhaug referer ellers til dem som «flyktninger» eller «migranter» og det er dermed brukt substantiv som svarer til en instrumentaliseringssprosess i stedet for personlige pronomen.

Ved å tydelig skille «oss» fra «dem» kan man bidra til å fremme en praksis hvor innvandrere fremstår som en generalisert, negativ gruppering av noe fremmed og truende. Ved å referere til dem som en gruppe, bidrar Listhaug til å skape en mer upersonlig framstilling av en gruppe «vi» ikke identifiserer oss med, hvilket samsvarer med hvordan Wodak peker på at representasjon av innvandrere ofte kommer til uttrykk i høyrepopulistisk kommunikasjon. (Wodak, 2015, s. 5)

Stil

Jeg finner også at en instrumentaliseringssprosess kommer til uttrykk gjennom avsenders stil, da særlig modaliteter, som drøftet i kapittel 4.2.2. Ifølge Fairclough er modaliteter en måte for taleren å uttrykke fakta og holdninger på, gjennom grader av visshet eller tvil – eller indikere grad av tillatelser eller forpliktelser (Fairclough, 2003, s. 164-165). Det er altså posisjoneringen til hvordan hun mener gruppen er, framstilt gjennom modale hjelpeverb.

I tekst 3 bruker Listhaug en høy grad av deontisk modalitet når hun skriver at «[...] det betyr at de som får avslag skal ut. Enten frivillig eller med tvang» (Listhaug, 2016b). Verbet «skal» viser til tvang eller plikt, og har høyeste grad av deontisk modalitet (Skovholt og Veum, 2017, s. 89). Denne tvangen eller plikten viser tilbake til ei handling asylsøkere skal være gjenstand for, ettersom de angivelig er her uten et reelt beskyttelsesbehov, og i tillegg ikke vil reise tilbake frivillig. «Skal» står i tillegg sammen med verbet «er»; «Norges returpolitikk er blant verdens strengeste» og «Norge er det mest bestemte landet [...]» (Listhaug, 2016b). «Er» uttrykker høy grad av epistemisk modalitet og det kan forstås som om at fellesskapet Norge har tatt et standpunkt som det er viktig å etterleve, samtidig som modaliteten kan uttrykke en form for sikkerhet knyttet til riktigheten (og viktigheten) av streng asylpolitikk. Dette kan videre føre til at det er fornuftig å trekke slutningen om at Norge har en streng og veloverveid asylpolitikk, og videre at de som tvangsreturneres har ikke et reelt beskyttelsesbehov. Det svarer dermed også til en instrumentalisering av gruppen som migranter fremfor flyktninger.

En høy grad av deontisk modalitet finnes også i tekst 5; «Flyktninger skal ikke ha snarveier til trygd» (Listhaug, 2017a). Verbet «skal» viser til en høy grad av oppfordring hos tekstskaper til å forhindre særfordeler for flyktninger, og i følgeteksten skriver hun «nok er nok». «Er» er her forstått som en indikator på at dette er sikker viten om et reelt problem. Trass i at hun bruker det nøytrale ordet «flyktninger» om gruppen, indikerer modaliteten at trygdefordelene er noe de muligens har ervervet seg på egen hånd, som videre kan forme vår oppfatning av dem som mennesker som utnytter trygdesystemet.

En lignende måte å uttrykke holdning på finnes også i tekst 9, hvor modalitet uttrykkes gjennom verbet «skal»; «Norge skal ikke ta mot båtmigranter» (Listhaug, 2019). Dette mener jeg kan fungere konstruerende ved at den epistemiske modaliteten for det første uttrykker høy grad av sikkerhet i hvem gruppen er, og dermed svarer til en generalisert fremstilling av innvandrere. I tillegg fungerer verbet også som tvang eller plikt på et relasjonelt plan; «skal» innehar høy deontisk modalitet og viser til hva Norge skal eller ikke skal gjøre. Teksten publiseres på tidspunktet Listhaug er innvandrings- og integreringsminister, og det kan med det tenkes at maktposisjonen hennes også vil styrke den relasjonelle appellen for plikt.

I tillegg til bruk av modaliteter som stilmarkør, er det også bruk av retorisk appellform i tekstene. Dette forekommer særlig ved bruk av etos, som bidrar til å skape troverdighet framstillingen av innvandrere. I tekst 2 finner vi at Listhaug tar i bruk det personlige pronomenet «jeg», som i eksempelvis «Jeg har besøkt landene personlig og sett hvilke utfordringer de har fått» og «Da jeg besøkte Italias hotspot i Pozzollo på Sicilia, fikk jeg se en

annen virkelighet [...] (Listhaug, 2016a). «Jeg» brukes 11 ganger i teksten og knyttes samtidig opp mot «regjeringen», «vi» og «Norge». I 2016 sitter Listhaug som innvandrings- og integreringsminister, og har med det en gitt troverdighet ervervet gjennom sin stilling. Etos-appellen realiseres gjennom en form for fronesis, hvor hun viser til politisk erfaring og klokskap, og dermed også en mulig evne til å treffe fornuftige land på vegne av folket og regjeringen. Det kan også tenkes at hennes syn på innvandrere i stor grad vil være konstruerende for hvordan offentligheten oppfatter dem. Kjeldsen peker på at det i moderne retorikk ofte er avsenders troverdighet og karakter som er sentral, og «rollen som talere skal ligge nærer opp mot hvem de er og representerer; altså deres ideologi.» (Kjeldsen, 2014, s. 30-31). Denne teksten er også den i utvalget som i størst grad benytter seg av begrepet «migranter», med 7 referanser til begrepet, i motsetning til «flyktninger», som kun brukes 3 ganger. Det kan derfor tenkes at stilmarkøren i form av etos-konstruksjonen bidrar ytterligere til en instrumentalisering av innvandrere, særlig når det forekommer sammen med den mest generaliserende referenten.

Sjanger

Betegnelse «migrant» og «flyktninger» kommer til uttrykk i alle tekstene og en instrumentalisering i tråd med høyrepopulisme virker å være uavhengig av sjanger. Imidlertid finner vi at en ytterligere nyansering av innvandrere som instrumentaliserte grupper kommer til uttrykk gjennom en billedlig fremstilling i Facebook-postene. Både yringer, taler og kronikker er tradisjonelle sjangre for politisk kommunikasjon, men Facebook-poster er et relativt nytt medie- og sjangerfenomen. Hvordan debatten åpner opp for en ny politisk praksis knyttet til særlig Facebook som politisk plattform drøftes i kapittel 5.3. Facebook-postene svarer imidlertid til hva Fairclough kaller «disembedded genre», karakterisert av at en sjanger løftes ut av en bestemt sosial praksis gjennom ny, sosial teknologi (Fairclough, 2003, s. 68). Facebook-poster er realiseringen av en slik ny sjanger og her er særlig bildebruken en semiotisk ressurs og interessante i lys av hvilket meningspotensiale de kan tenkes å utløse i en instrumentalisert framstilling.

Alle bildene i Facebook-postene illustrerer for det første mennesker; i tekst 3 er det bilde av en ung gutt som eskorteres av norske myndigheter mot et fly, tekst 5 viser baksiden av to innvandrerkvinner på et venterom, tekst 8 presenterer en avbildning av terrorister i militæruniform med maskingevær og heldekkende hodeplagg, mens det i tekst 9 er avbildet

en båt med konturer av mennesker i solnedgang. Felles for disse bildene er at de svarer til en dekonstruert framstilling, hvor de blir «framstilt mot en nøytral eller uartikulert bakgrunn som ikke knytter personen til noko bestemt stad eller tid» (Skovholt og Veum, 2017, s. 64). Alle menneskene avbildet i tekstene svarer med det til en eller annen generalisert framstilling av asylsøkere eller innvandrere. Skrede peker på at dekontekstualiserte bilder fungerer særlig godt i symbolske framstilling (Skrede, 2017, s. 99) og jeg finner at bildene som ressurs bidrar til nettopp å instrumentalisere og generalisere samtidig som ulike attributter får symbolsk verdi som kan tolkes negativt.

I tekst 9 utgjør også bildet en dekontekstualisert framstilling, hvor bildebruken kan tenkes å skape presedens for en generalisert og forskjønnert framstilling av flyktninger som ankommer med båt, forstått av begrepet «båtmigranter». Bakgrunnen er nøytral og hverken steds- eller tidfestet og viser omrisset av et titalls mennesker på et stille vann i solnedgang. Det finnes ingen referanser eller assosiasjoner i bildet til hvem mennesker som er avbildet, så her er det forholdet mellom bilde- og verbaltekst som sammen skaper den semiotiske ressursen. Dette bildet er også det i utvalget jeg finner har lavest grad av modalitet ettersom representasjonen mangler både en fotografisk framstilling av mennesker, lite dybde og nedtonede bleke farger (Skrede, 2017, s. 96). Ved å velge lav grad av modalitet og naturalistisk koding kan det tenkes at bildets potensiale ligger i nettopp en forskjønning fremfor en virkelighetsbeskrivelse og den visuelle effekten bekrefter dermed hvordan framstillingen av flyktninger skal oppfattes som frivillige migranter, framfor mennesker på flukt.

Alle bildene representerer imidlertid en konseptuell framstilling, hvor deltakerne er presentert i statiske tilstander mot en nøytral bakgrunn, med det mål å fremheve hvem de er, i motsetning til hva de gjør (Skovholt og Veum, 2017, s. 66-67). På samme måte som personene på bildene er dekontekstualisert og fremstår som generaliserte framstillinger av noen, er den konseptuelle framstillinga en måte å skape et gitt inntrykk av asylsøkere eller innvandrere som, som drøftet under ordvalg og verdilading av substantiv. Attributt er sentralt i en konseptuell framstilling, her forstått som detaljer som skaper ulike konnotasjoner eller assosiasjoner (Skovholt og Veum, 2017, s. 68). Det innebærer at attributtene kan skape tilleggsmening som seeren eller leseren, med utgangspunkt i en felles kulturell bakgrunn, kan lese ut av framstillinga. I bildene finnes flere slike ulike attributter, slik som det norske flagget i tekst 3, og i tekst 4 i form av hijaben, som gjør at vi kan definere kvinnenens identitet som blant annet muslimer. I en vestlig kulturforståelse vet man at mange innvandrere kommer fra muslimske land og dermed kan en slik attributt virke som en forsterker i framstillinga av at

innvandrere primært er muslimer, og videre at det er muslimer som utnytter trygdesystemet. Et lignende attributt i form av klesplagg finnes også i tekst 7, hvor personene på bildet bærer en form for heldekkende hodeplagg. Dette assosieres gjerne med et krigsplagg brukt av medlemmer av terroristorganisasjoner. I tillegg bærer personene maskingevær, et attributt som er med på å skape en fiendtlig fremstilling av dem. De ulike attributtene forsterker også graden av en instrumentalisert framstilling, ettersom detaljene bærer klare identitetsmarkører på hvem de er eller er framstilt å være.

Bildene innehar også en høy grad av naturalistisk koding, hvor «sjåaren sitt inntrykk av kor verkeleg eller påliteleg fotografiet er, gjerne auke di sterkare likskap det er mellom det som blir vist på biletet, og det vi menneske kan sjå med eigne auge» (Skovholt og Veum, 2017, s. 69). Bildene i tekstene, med unntak av tekst 9, er først og fremst naturalistiske av natur; de er faktiske fotografier, i motsetninger til karikaturer eller tabeller.

Imidlertid er de alle, med unntak av fotografiet av Kristoffer Joner i tekst 4, primært brukt som illustrasjoner. Skovholt og Veum peker på at illustrasjoner og fotografier brukt i reklame eller kampanjer ikke nødvendigvis skal dokumentere og dermed ha høy grad av naturalistisk koding, men snarere appellere til mottakerens følelser (Skovholt og Veum, 2017, s. 71). De fungerer som en konstruksjon av virkeligheten, ved å fremstå som generaliserte, konseptuelle framstillinger, og kan dermed tolkes som sanne, uten at de nødvendigvis er det.

Oppsummering

Jeg mener at analysen for det første demonstrerer hvordan ordvalg og en endring i referentkjeden fra «flyktning» til «migrant» viser til en omleksikalisering. Dette fører til at de ikke primært forstås som mennesker i nød. Dette kommer ytterligere til uttrykk gjennom bruk av språklige bilder og figurer, hvor Listhaug blant annet knytter referenten til henholdsvis katastrofer og en form for selvforskyldt bevegelse og forflytning. Pronomenbruken knytter til seg et sterkt «felleskaps-vi» som ikke gruppen er en del av, og ved å omtale dem ved substantiv og pronomenene «de» og «dem» kan det skapes det distanse mellom etniske nordmenn og flyktinger gjennom en ekskluderingsstrategi. Dette bidrar også i en polarisert forståelse av at det er «oss» mot «dem». Jeg finner videre at Listhaug uttrykker seg med høy grad av både epistemisk og deontisk modalitet i hvem gruppen er og hva de representerer. I tillegg benytter hun seg av en tydelig etos-appell, som sammen med hennes fronesis viser til

en antatt evne til å treffe kloke valg, basert på politisk erfaring og klokskap. Dette kan videre tenkes å styrke troverdigheten hennes og støtte forståelsen av gruppa som instrumentalisert.

I tillegg er sjanger viktig for diskursen; særlig bildebruk som semiotisk ressurs bidrar til en generaliserende og ekskluderende forståelse av hvem innvandrere kan være; henholdsvis økonomisk migranter på en frivillig båtreise, flyktninger som urettmessig mottar særfordeler, mennesker som oppholder seg ulovlig – uten beskyttelsesgrunnlag, samt terrorister eller fremmedkrigere. Funnene svarer både til en instrumentalisert og generalisert forståelse av innvandrere, forstått som «folk flest», uten særlig nyansering eller kompleksitet innad i gruppa.

5.2.2 Verdi- og kulturdiskursen: «Frihavn og Forjettede kontinenter»

At tekstene kan leses ut av en praksis som peker på høyrepopulistisk gitt kultur -eller verdidiskurs mener jeg viser at det gjennom en instrumentalisering konstrueres et bilde av «de andre» som truende mot «våre» kulturelle eller familiære verdier. Høyrepopulistisk ideologi vil ifølge Wodak tilstrebe å beskytte tradisjonelle, konservative verdier og moral i landet vårt, og ser på moderlandet som noe som «has to be protected against dangerous outsiders» (Wodak, 2015, s. 67). Kultur forstås som en avskilt enhet med en nasjonal integritet som trues av utenforstående; «[...] not willing to learn and adopt «our» conventions and norms, that is, to assimilate» (Wodak, 2015, s. 55) Disse farlige utenforstående kan forstås som innvandrere, især muslimer, og deres «ukultur». Moderlandet består videre av et «vi» som anses som et særegent folk man må oppfylle gitte kriterier for å være en del av, ofte rase- og blodsbetinget. Dette kjennetegnes av en form for nativisme (Wodak, 2015, s. 66).

I analysen undersøker jeg derfor hvorvidt tekstene kan tenkes å etablere en praksis for hva som forstås som «den riktige kulturen» og om denne anses for å være truet, i en framstilling av Norge som ei «Frihavn for dem fra forjettete kontinenter».

Ordvalg og verdiladning av substantiv

En instrumentalisering av innvandrere fungerer sammen med en konstruksjon av gruppen som del av «de andre» tilhørende en fremmed kultur, truende mot majoritetens. Det er primært «flyktninger», «migranter» eller «innvandrere» som brukes som referent, men også «barn» brukes hyppig, med en frekvens på 31 ganger i tekst 1. «Barn» omtales i en kontekst hvor de

angivelig tvinges på flukt av sine familier, og her etableres det en første forståelse av en kulturell praksis: «Vi er kjent med at jenter i Afghanistan selges som barnebruder til eldre menn for å finansiere en brors reise til Europa for at han skal kunne forsørge familien» (Listhaug, 2015). «Barnebrud» og «tvangsekteskap» blir med det verdiladede substantiv forankret i Afghansk kultur, og tvangsekteskap uttrykkes eksplisitt som noe «Norge ønsker å bekjempe» (Listhaug, 2015).

Tvangsekteskap formuleres også som en del av innvandreres kultur i tekst 6. Her formuleres det at enkelte innvandrerjenter «blir bedt om å holde kjeft, de blir truet på det groveste, og folk skal bestemme over hvordan de kler seg, ter seg, og hvem de gifter seg med» (Listhaug, 2017b). Her trekker Listhaug eksplisitt fram begrepet ukultur knyttet til mennesker med innvandrerbakgrunn; «det er en ukultur vi aldri må akseptere i Norge» (Listhaug, 2017). Tvangsekteskap og sosial kontroll er ikke et ukjent fenomen, men ved å kontekstualisere fenomenene i denne spesifikke innvandringsdebatten kan formuleringen vise til at barnebruder og tvangsekteskap fremstår som sannsynlig i afghansk kultur generelt. Denne slutningen forstås gjennom bruk av entymen, hvor man kan ta for gitt at enkelte deler av argumentasjonen er underforstått (Vestrheim, 2018, s. 125). Hun knytter en slik opplevelse til to kvinner nevnt i teksten, Shurika Hansen og Amal Aden, men definerer det som en hel kultur. Her er det en mulig underforstått sammenheng mellom innvandrere og ukultur, hvor kulturen videre er karakterisert av blant annet tvang og trusler.

Listhaug peker videre på en definisjon av norsk kultur og verdier gjennom begrep som «demokrati», «ytringsfrihet», «religionsfrihet» og «likestilling». Denne er ikke så ulik formuleringen fra rapporten «Bedre integrering» fra 2011, hvor målet var å nedfelle noen felles verdier alle i Norge skulle slutte opp om, og som innvandrere forventes å vise lojalitet til. Disse verdiene defineres som ytringsfrihet, religionsfrihet og likestilling. (Taraku, 2016, s. 78-79). Det finnes imidlertid ingen inkludering av «de andre» i presentasjonen av norsk kultur og verdier, det er heller snakk om en kontrastering mellom vår kultur og «de andres» ukultur, hvor Norges kultur må beskyttes. Dette uttrykkes også eksplisitt i teksten ved at adferd i innvandremiljøer er «på akkord med de norske verdiene – hvor vi ikke truer hverandre bare fordi vi er uenige» og at kvinner fra innvandremiljø «opplever noe som vi ikke er vant med i Norge» (Listhaug, 2017b). Dette kan svare til en form for multikulturalisme, hvor majoritetskulturen tilegnes høyere verdi enn minoritetskulturen, og med det blir en generaliserende og ekskluderende samfunnsstruktur. Dette drøftes videre i kapittel 5.3.1.

Framstillingen av Norge som et kulturhomogent moderland er også relevant i kulturdiskursen og svarer til et såkalt «Heartland» som må beskyttes fra farlige utenforstående (Wodak, 2015, s. 66.) Vi finner eksempler på dette i tekst 2; «Det er nå tiden er kommet for å stramme inn asylpolitikk og trygge Norges fremtid» (Listhaug, 2016a), i tekst 8; «Ap mener terroristenes rettigheter er viktigere enn nasjonens sikkerhet» (Listhaug, 2018) og tekst 6; «[...] må vi bekjempe de ytterliggående kreftene som ønsker å ødelegge samfunnet vårt» (Listhaug, 2017b). Ved å plassere Norge som et objekt som trues av noe utenforstående, åpner det opp for en metaforisk tolkning av Norge som en fysisk avgrenset enhet, en «nation of body», bestående av et særegent og rasebetinget samfunn ekskluderende ovenfor andre kulturer (Wodak, 2015, s. 25-26).

Den angivelige trusselen mot Norge og norsk kultur gjøres videre eksplisitt ved å peke på en konkret fiende, blant annet gjennom begrepet «islamisme» i tekst 6; «Vi har bekjempet nazismen, fascismen, og kommunismen. Vår tids totalitære ideologi er islamismen, og den må også bekjempes» (Listhaug, 2017b). Her utløses det for det første en praksis for historisk revisjonisme; Listhaug benytter seg av et historisk mythopoesis for å vise til tidligere trusler mot norsk kultur og verdier som «vi» bekjempet med vår suverenitet, samtidig som hun etablerer et fryktens topos hvor Norge er truet av en ny totalitær ideologi.

Dette vil drøftes senere i lys av hvordan den sosiale praksisen her kan svare til en anti-islamisk ideologi i kapittel 5.3.3, men i forhold til tekstene som uttrykk for en kulturell praksis er det særlig tanken om islam som en del av «de andres kultur» som konstrueres som en kulturell trussel mot oss (Wodak, 2015, s. 53). Taraku peker på at tilhørighet til Islam og en muslimsk identitetsbygging har blitt nettopp den viktigste identitetsmarkøren mellom Vesten og det norske. Muslimsk fundamentalisme fungerer som en aggressiv identitetsmarkør, hvis formål er å være en reaksjon mot kulturkontakt (Taraku, 2016, s. 80). I oppgavens tekstutvalg er det begrepet islamisme som knyttes til en form for ukultur annerledes enn vår, og dermed mulig forstått som islamsk fundamentalisme.

«Islamisme» brukes eksplisitt i teksten som en direkte trussel mot samfunnet vårt, men også ord som «mørkemenn» i tekst 6 og «terrorist» og «fremmedkriger» i tekst 8 kan tenkes å virke konstruerende for innvandreres kultur. Dette er gjerne uttrykt underforstått eller implisitt (og dermed også et tolkningsspørsmål) ved at ordene oppstår i en kjede av forståelse og intertekstuelle referanser. Ved å bruke disse begrepene underordnet til flyktninger, kan det tenkes at det kan oppstå assosiasjoner mellom «flyktning», «afghaner» og «terrorist» og «ukultur».

Språklige bilder og figurer

I tekstutvalget finnes flere språklige bilder som uttrykker kulturpraksiser. Som nevnt over er begrepsbruken rundt islamisme sentral og vi finner dette uttrykt i ulike semiotiske ressurser, blant annet gjennom bildebruken i tekst 5. Her er kvinnene gitt attributter i form av hijab, hvilket indikerer religiøs og kulturell tilhørighet. Wodak peker på at høyrepopulistisk retorikk i stor grad fiendtliggjør Islam og muslimsk kultur, gjerne ved å vise til attributter som det heldekkende plagget niqab (Wodak, 2015, s. 159). Kvinnene i tekst 5 bruker imidlertid hijab, men dette forstås også som et uttrykk for en gitt tilhørighet og bildet står sammen med tekststressurs som impliserer at flyktninger har snarveier til trygd. Flyktningene forstås her som noen som bærer hijab og dermed også muslimer. Dette svarer til en metonymi, hvor de tenkes å representere en hel gruppe og trusselen de utgjør mot velferdsstaten ved å motta særskilte trygdeytelser. Wodak omtaler dette som at kulturen oppleves som truet ved at «One woman stands Metonymiacally for all muslim women, for Islam per se and for the danger posed by Islam» (Wodak, 201, s. 159).

Metaforen «svenske tilstander» brukes også gjentatte ganger i tekstutvalget. I tekst 1 peker Listhaug på en «svensk uansvarlighet» i Sveriges håndtering av asylpolitikk, og i tekst 3 spør hun om hylekoret ønsker «svenske tilstander». Språkrådet peker på at begrepet «svenske tilstander» ikke er uproblematisk, fordi kampen om selve begrepsinnholdet er en viktig del av debatten. Imidlertid brukes begrepet først og fremst som et retorisk virkemiddel av debattanter som er innvandringskritiske (Språkrådet.no, 2020) og i oppgavens tekstmateriale brukes begrepet til å vise til en svensk innvandrings- og integreringspolitikk som Listhaug mener både er feilslått og uansvarlig.

I relasjon til «svenske tilstander» finner jeg også at hun bruker begrepet «frihavn» og «det forjettede kontinent» som kan svare til to synonymmer til «svenske tilstander» i Norge. Hun advarer i tekst 7 mot at Norge kan bli en frihavn for afghanske borgere om vi ikke holder fast ved en streng asylpolitikk og returnering av asylsøkere. Frihavn defineres som en «havn hvor utenlandske varer tollfritt kan innføres, lagres eller bearbeides» (SNL.no, 2020). Når hun bruker det som en advarsel om konsekvenser i stans i returutesendelser, anser jeg begrepet som en advarsel mot lovløse tilstander hvor en afghansk kultur vil true vår egen. Trusselen deres kultur utgjør uttrykkes helt eksplisitt, og tekstene har en appell om å endre praksis før det er for sent. En ivaretagelse av norsk kultur og våre verdier legitimeres på den måten gjennom et fryktens topos. Det finnes en trussel mot oss, og denne må håndteres på en spesifikk måte, blant annet gjennom en streng innvandringspolitikk (Wodak, 2015, s. 53).

Pronomenbruk

I konstrueringen av en kulturell praksis er det også vesentlig å peke på hvem som utgjør deltakere av «vår kultur» samt hvem som tilhører «den andre». I tekstmaterialet finnes en utstrakt bruk av pronomenene «vi» og «oss», og i for eksempel tekst 2 forekommer de totalt 30 ganger. De brukes i sammenheng med «Norge», «velferdssystemet» og «samfunnet», og jeg mener at bruken av pronomenet indikerer en konstruering av «de andre» og «oss» i forståelsen av hvem som tilhører en gitt kultur og hvem som ikke gjør det.

Vi finner også en utstrakt bruk av «vi» i tekst 5, hvor hun i talen beskriver hvordan «vi» må arbeide for å møte utfordringene med innvandring og integrering. I denne talen er pronomenet «vi» brukt for å markere handling; «vi» er aktive agenter og «vi» har dermed også definisjonsmakten, som i følgende avsnitt:

«Vi har utfordringer, og de må vi tørre å snakke om [...] Skal vi klare det, må vi bekjempe de ytterliggående kreftene som ønsker å ødelegge samfunnet vårt, og kombinere en streng innvandringspolitikk med en integreringspolitikk som stiller krav og sørger for at folk som kommer til Norge aksepterer våre verdier, kommer i arbeid og betaler skatt» (Listhaug, 2017a).

Et slikt handlingsperspektiv eller appell til et felles «oss», er viktig i politiske taler hvor formålet er å mobilisere mennesker. Ved å gjøre «vi» til aktive agenter får vi definisjonsmakt, og «de andre» gjøres passive, med klare forventninger for å kunne bli inkludert i et «oss» (Hitching et. al, 2015, s. 182-183). Her trekkes også pronomenet «vårt» samfunn fram, hvilket kan indikere at dette er noe særegent tilhørende oss. Wodak peker på at man i debatter om innvandring vil forsøke å fremstille kultur som en avgrenset enhet, utsatt for trusler fra borgere som angivelig representerer en annen kultur og som ikke er villige til å selv lære og adoptere våre kulturelle normer (Wodak, 2015, s. 55). I konstruksjonen av «de andre» er det, som demonstrert i kapittel 5.2.1, brukt substantiv som «flyktninger», «innvandrere» eller «migranter», mens pronomenbruk forekommer sjeldnere. Ved å referere til menneskene som en gruppe, navngitt som flyktninger, migranter eller liknende, kan det tenkes at hun bidrar til å skape en mer upersonlig fremstilling av en gruppe majoriteten ikke identifiserer seg med, og dermed også lettere kan kategorisere «de andre» som borgere del av en annen kultur – og dermed også med et annet verdigrunnlag enn «vårt», forstått som det foretrukne.

Stil

Det er også et interessant aspekt ved tekstene å undersøke hvordan et ønske om eller uttrykk for en bestemt kulturell praksis uttrykkes gjennom adressatens stil. Vi finner omtale av den såkalte «norske kulturen» og dets verdigrunnlag i ulike tekster, og den omtales både implisitt og eksplisitt og med ulik grad av modalitet. I tekst 5 finner vi at Listhaug uttrykker seg med høy grad av epistemisk modalitet knyttet til trusselen de andres ukultur utgjør. Verbet «må» og «er» uttrykker høy grad av sikkerhet og fungerer samtidig som et påbud, som i tekst 6; «det er en ukultur vi aldri må akseptere i Norge» (Listhaug, 2017b). Den epistemiske modaliteten indikerer en sikkerhet over at det finnes en slik ukultur, og dette gjentas på liknende måte i talens siste avsnitt, hvor hun diskuterer hva som skal til for å beskytte den norske velferdsmodellen: «Skal vi klare det, må vi bekjempe de ytterliggående kreftene som ønsker å ødelegge samfunnet vårt» (Listhaug, 2017b).

Det uttrykkes også høy grad av sikkerhet knyttet til trusselen masseinnvandringsgjør mot samfunnet vårt, også forstått som en kulturell trussel, i tekst 2; «Vi må føre en ærlig debatt om konsekvenser av masseinnvandringsgjøren vi står ovenfor. Vi må snakke om hvilke konsekvenser feilslåtte vedtak kan få for den langsiktige bærekraften av vårt velferdssamfunn» (Listhaug, 2016). Fairclough peker på at modaliteter har som et stilistisk virkemiddel å forme et gitt forhold mellom avsender og mottaker, samtidig som de representerer en gitt praksis (Fairclough, 2003, s. 166). Verbet «må» indikerer i begge tilfeller sikkerhet knyttet til at det finnes andre (u)kulturer truende mot den norske, samtidig som det uttrykkes høy grad av deontisk modalitet gjennom et påbud eller råd fra adressat til leser.

Vi finner altså høy grad av modalitet i konstrueringa av en annen kultur samt i påkallelsen til å handle mot denne. I forhold til trusselen «de andre» og deres kultur utgjør, finner jeg derimot at dette uttrykkes med noe lavere grad av sikkerhet. I tekst 2 finner vi formuleringer som; «Norge kan ikke ta imot store antall innvandrere over lengre tid. Det vil kunne gå ut over den norske velferdsmodellen [...] og senere i teksten «Vi må snakke om hvilke konsekvenser feilslåtte vedtak kan få for den langsiktige bærekraften av vårt velferdssamfunn» (Listhaug, 2016a). Her forstås den norske velferdsmodellen og samfunnet som sentrale momenter i norsk kultur. Verbene «vil» og «kan» uttrykker henholdsvis sannsynlighet og mulighet for at kulturen innvandrere bringer med seg vil true vår. Det kan altså være slik, men det åpner samtidig også opp en mulighet for at det ikke er slik. Med tanke på at konstruksjonen av at det finnes en ukultur blant nye landsmenn stadfestes med høy grad av sikkerhet, mens trusselen den utgjør kun er en potensiell mulighet, kan det tenkes at

Listhaug forankrer argumentasjonen i en såkalt arrogant ignorans; kommunikasjonen appellerer til sunn fornuft, og behøver ikke fremstå nyansert eller etterprøvbar (Wodak, 2015, s. 2). Her vil det være underforstått at innvandreres kultur vil utgjøre en trussel mot den norske og man dermed ikke vil være avhengig av sikker kunnskap knyttet til trusselen den faktisk utgjør. Det kan videre argumenteres for at Listhaug på denne måten etablerer et mythopoesis om en trussel utenifra, som det krever en demokratisk leder for løse. Dette vil også drøftes i kapittel 5.2.3 og 5.3.3, men det er ifølge Wodak et typisk trekk ved høyrepopulistisk kommunikasjon at man vil konstruere ulike narrativ, som eksempelvis trusselen mot den «suverene» kultur eller moderlandet, for selv å kunne tilby løsningen på problemet, gjennom et «topos of saviour» eller helte-topos (Wodak, 2015, s. 10).

Sjanger

Sjangermessig finner jeg at en kulturell praksis først og fremst kommer til uttrykk gjennom tekst som semiotisk ressurs, og særlig i tekst 2 og 6. Disse tekstene er henholdsvis sjangerbestemt som en tale og en kronikk, og svarer til hva Fairclough peker på som såkalte «situated genre», hvor sjangeren er spesifikk for ulike praksiser. (Fairclough, 2003, s. 69). Begge sjangrene kjennetegnes av språkbruk assosiert med en bestemt sosial aktivitet (Skrede, 2017, s. 34).

Tekst 2 svarer til en politisk kronikk og Lindholm gjør rede for at to sentrale kjennetegn ved kronikken skal være at den presenterer konklusjoner og standpunkter samt at kronikken er aktualisert i en større samfunnsmessig sammenheng (Lindholm, 2020). Tekstens primærfunksjon tolker jeg som å reise et standpunkt som advarer mot den forestående masseinnvandringa, både fra flyktninger og migranter. Et premiss som følger av dette er at man må argumentere for at masseinnvandring er et problem, og i lys av en kulturell praksis må man videre argumentere for at dette kan få konsekvenser for norsk kultur og verdier. Deretter kan man introdusere eventuelle tiltak for å verne om norsk kultur og verdier, samt reversere eller begrense innvandring. Det etableres videre i tekstens anslag at nåtidens migrasjonsstrøm og høye grad av innvandring er en realitet. Listhaug fremmer en påstand om en pågående migrasjonsstrøm, videre understøttet av tall fra Europol og Interpol. Dette skaper troverdighet, og er i tråd med kronikkens krav om at avsender skal være en kvalifisert person (Lindholm, 2020).

Samtidig fungerer konkrete tall eller statistikk som en logos-argumentasjon; det framstår rasjonelt og sannsynlig at det faktisk er en trussel når det støttes av forskning eller data. Hun benytter seg videre av etos-argumentasjon ved å vise til personlig erfaring og kan på den måten også utnytte et troverdighetsaspekt; «Jeg har besøkt landene personlig og sett hvilke utfordringer de har fått» (Listhaug, 2016a). Anslaget viser til hovedbudskapet og er også eksplisitt artikulert i tittelen; hundretusener av migranter er på vei mot Europa, og Norge fremstår som det forjettede kontinent.

Videre følger avsnittene det Lindholm peker på som kronikkens «anker», hvor faglig tyngde og utdyping av tematikken er sentral (Lindholm, 2020). Her gjør Listhaug rede for problematikken migrasjonsstrømmene har ført til for våre naboland og hvilke konsekvenser det kan ha for Norge. Her er det altså særlig en trussel mot vår kultur og velferdsstat som blant annet fremmes; «Vi bor i et godt land med et velfungerende velferdssamfunn vi har bygd opp gjennom generasjoner. Vi lever i et demokrati med frihet og muligheter som vil være attraktivt for mange» (Listhaug, 2016a). Samtidig fremmer hun forslag om å hjelpe migranter og flyktninger i deres nærområder. Her kommer legitimering til uttrykk gjennom et finansielt og historisk topos; en masse migrasjon kan for det første føre til et tap av velferdsstaten vår, samtidig som vi bør bruke økonomisk forstand og fornuft ved å hjelpe flyktninger der de er. I tillegg vises det historisk til at vi har hatt en tradisjon for å gjøre ting på en gitt måte, og det bør vi fortsette med for å vedlikeholde premisene for en bærekraftig kultur og samfunn (Wodak, 2015, s. 53). I dette tilfellet forstås det som å ikke gi etter for denne «nye» strømmen av migranter.

Avslutningsvis skal kronikken åpne opp for diskusjoner og konklusjoner, og her appellerer Listhaug til folket gjennom å peke på ansvar. Også dette ansvaret kan sies å forankres i en tanke om å beskytte norsk kultur og moderlandet; «Som norske politikere har vi ansvar for å hjelpe så godt vi kan internasjonalt og et ansvar for utviklingen i Norge [...] Vi må snakke om hvilke konsekvenser feilslåtte vedtak kan få for den langsiktige bærekraften av vårt velferdssamfunn» (Listhaug, 2016a). Sjangeren åpner med det opp for en diskusjon med den leseren som videre påkaller handling og respons, før Listhaug kan fremme en løsning i form av FrPs innstrammingsforslag og konservative asylpolitikk.

Tekst 6 trer også inn i en sosial praksis hvor fokus på kultur og norske verdier kan leses som det primære, og teksten er realisert som en politisk tale. Talen kan sjangerbestemmes som en deliberativ tale ettersom den er fremtidsrettet (Kjeldsen, 2014, s. 19). Det handler altså om å drive med rådgivende politikk og Kjeldsen peker på at kjennetegn ved den deliberative talen

er at den skal behandle et offentlig stridsspørsmål, den skal avgjøre og argumentere for hva som er mest hensiktsmessig å foreta seg i stridsspørsmålet samt hvordan man skal orientere seg mot fremtidig handling (Kjeldsen, 2014, s. 19). Mens tekst 2 har som sitt primærfokus å gi uttrykk for at Listhaugs politiske syn skal beskytte og definere norsk kultur, finner jeg at hun i denne teksten forsøker å identifisere og vurdere «de andres» kultur, peke på konsekvenser og avgjøre samt oppfordre til hvordan vi bør handle.

Listhaug starter i tekst 6 med en redegjørelse for innvandringspolitikk i lys av flyktningkrisa, og peker på ulike problemstillinger krisa bringer med seg. Med særlig henblikk på kultur -og verdigrunnlag er det altså særlig trusselen deres ukultur kan bringe med seg, og som dermed anses som lite gagnlig for norsk kultur. Det følger i talen først en redegjørelse for hets innvandrere opplever, og Listhaug påpeker at hun tar avstand fra dette; «De som hetser og truer Ali på denne måten, også i mitt navn, skal vite at de har ingen støtte hos meg. Jeg tar fullstendig avstand fra dem [...]» (Listhaug, 2017b). Her etablerer hun en inkludering av og forståelse med innvandrere, og benytter seg med det av etos-appell som i stor grad beror seg på hennes troverdighet som politiker og minister. Hun redegjør videre for rasisme som ble utøvd mot et ungt medlem av AUF, hvorpå hun uttrykker at hun «[...] ville også grått om slike ting ble sagt om mitt barn» (Listhaug, 2017b). Her er det benyttet patos-appell, og er med på å styrke troverdigheten hennes som en sympatisk minister.

Deretter følger imidlertid ulike referanser til trusler mot norsk kultur og norske verdier, realisert gjennom substantiv som bidrar til instrumentalisering av innvandrere, som drøftet i kapittel 5.2.1. Imidlertid peker Listhaug også på at «ordinære mennesker», som utgjør en del av «oss», ikke tør å ytre meningene sine i frykt for å bli stemplet som rasister. Her skapes et narrativ om frykt; både for (u)kulturen vi trues av utenfra, men også hvordan den setter sitt preg innad i vår kultur. Det norske verdigrunnlaget, forstått som blant annet ytringsfrihet, kan tenkes å knebles i stridsspørsmålet. En slik redegjørelse for saken svarer til et narratio, og er ifølge Kjeldsen nødvendig i politiske taler for å videre kunne fremme en løsning (Kjeldsen, 2014, s. 21).

Løsningen, conclusio, finnes i teksten ved en direkte oppfordring i å kjempe mot de ytterliggående kreftene. I nest siste avsnitt identifiserer hun løsninger som i at man 1) må kjempe mot ytterliggående krefter, her forstått som innvandreres ukultur og islamisme og 2) «drittsslenging i kommentarfeltene» (Listhaug, 2017b). Dette viser i noen grad til et problem innad i norsk politikk og kultur, men hun utelater imidlertid dette i siste avsnitt hvor hun fordrer at løsningen mot ytterliggående krefter som truer «oss» er å «kombinere en streng

innvandringspolitikk med en integreringspolitikk som stiller krav og sørger for at folk som kommer til Norge aksepterer våre verdier [...]» (Listhaug, 2017b).

Ved å vise åpenhet til problemer også innad i det norske samfunn og kultur kan det tenkes at hun fremstår som sympatisk og mer partinøytral i rollen som minister, men oppfordringen mot slutten er allikevel i tråd med en høyrepopulistisk retorikk hvor den relle trusselen ligger i en konstruering av de andres farlige kultur. Det er videre denne som først og fremst må bekjempes, og den direkte oppfordringen forstås som å støtte FrPs asylpolitikk. Det konstrueres altså et narrativ om en trussel mot vår kultur, gjennom mythopoesis, men ved å peke på mulige konsekvenser og tydelige oppfordringer til hvordan vi bør handle, blant annet gjennom bruk av modaliteter, kommer en legitimering til uttrykk gjennom rasjonalisering. I tillegg finner vi også at oppfordringene knyttet til kultur -og verdidiskursen overlapper med en såkalt «moralsk evaluering», hvor man referer til implisitte verdisystemer i vårt samfunn (Fairclough, 2003, s. 98). Dette mener jeg realiseres gjennom blant annet ordvalg og moderering av informasjon gjennom «ignorant arrogans», hvilket jeg vil undersøke mer i det kommende avsnitt.

Oppsummering

I analyse av tekstene som uttrykk for en høyrepopulistisk verdi- og kulturdiskurs mener jeg at funnene viser at det for det første konstrueres en negativ ukultur knyttet til innvandrere, samtidig som det etableres en «nation of body» representativ for en positivt ladet og homogen kultur tilhørende etniske nordmenn. I form av ordvalg og verdilading av substantiv viser tekstene at Listhaug blant annet benytter ordvalg som fremmer negative assosiasjoner ved innvandreres kultur, eksempelvis «ukultur», «tvangsekteskap», «islamisme» eller «barnebrud». Det trekkes paralleller mellom disse og innvandrere, og forstås dermed som et entymem eller underforstått sammenheng. Pronomenbruk bekrefter også et tydelig skille mellom «de» og et «oss» som knyttes til den norske nasjonen og kulturen. Denne er videre forankret i verdier Listhaug fremhever typiske for den norske kulturen, uttrykt som «demokrati», «ytringsfrihet», «likestilling» eller «velferdssamfunn».

Gjennom å vise til metaforer som «svenske tilstander» og Norge som en mulig «frihavn» for innvandrere fra «forjettede kontinent» skapes ulike frykt-topos. Ved å etablere ulike topos kan Listhaug videre legitimere at hun og «vi» må reagere, gjennom for eksempel påbud. Disse realiseres blant annet ved hjelpeverb med høy grad av modalitet. Den epistemiske modaliteten

er derimot markert med lavere grad av sikkerhet når Listhaug viser til trusselen ukulturen utgjør mot den norske, her er det preget av sannsynlighet eller mulighet fremfor sikkerhet. Jeg mener imidlertid det kan argumenteres for at det er en underforstått sammenheng mellom en etablert ukultur og trusselen den kan utgjøre. Her vises det til arrogant ignoranse, hvor sannsynlighet eller legitimering overstyrer eventuell manglende fakta eller bevismidler. I tillegg er det tydelige markører av både etos og logos-appell i tekstene, hvilket bidrar til å styrke Listhaug som en egnet talsperson om situasjonen samt komme med instruksjoner eller oppfordringer, som igjen muliggjør en ekskluderende og polariserende praksis.

Valg av sjanger mener jeg også er sentralt i konstrueringa av innvandreres ukultur som en trussel. Kronikken åpner eksempelvis opp for en grundig drøfting og eksemplifisering av denne gjennom tekstens anker, og her er det også bruk av logos-appell gjennom å for eksempel vise til eksterne kilder. Teksttypen fremstår også som typisk og ritualisert for politisk kommunikasjon, hvilket kan tenkes å øke troverdigheten.

Også den politiske talen fremmer en tydelig verdi -og kulturdiskurs. Den deliberative talen har som funksjon å føre til en fremtidig endring, gjennom å få konsensus om politiske innstramminger eller returutsendelser. Talen har en tydelig etos-appell, hvor Listhaug i kraft av rollen som minister, viser til egne erfaringer, observasjoner og møter med mennesker. I tillegg benyttes det også patosappell i talen, hvor hun sympatiserer med barn på flukt, innvandrere som er utsatt for rasisme eller som kontrolleres av familiemedlemmer. Felles for alle disse er imidlertid at de er ofre for en ukultur som er forsterket av eller oppstått som et resultat av innvandring. Listhaug skaper med det et narrativ som er nødvendig i politiske taler for å kunne fremme forslag om en løsning på trusselen innvandreres kultur utgjør mot Norge.

5.2.3 Demokratidiskursen: «For folk flest!»

Wodak forstår demokrati i lys av høyrepopulisme som noe som «remind democracy of itself, that is, of a (direct) presence of «the people», Consequently it is argued that populism plays a crucial role in democracy by re-politizing democracy» (Wodak, 2015, s. 28). Høyrepopulisme som praksis undersøkes derfor i lys av 1) hvordan tekstene fremstiller Listhaug og regjeringen som demokratiske, og 2) hvordan tekstene kan tenkes å tjene demokratiets interesse, forstått som et demokrati «for folk flest». Hvem «folk flest» er og hvordan kommunikasjonen er tilpasset «folk flest» er også sentrale spørsmål.

Overordnet peker Wodak på begrepet «arrogant ignorans» som karakteristisk i en høyrepopulistisk demokratidiskurs. Her vil man forsøke seg på en form for kommunikasjon som først og fremst skal appellere til folkets sunne fornuft, ikke gjennom intellektet. Hun peker på at dette er en vending til «pre-modernist or pre-Enlightenment thinking» og her vil man kunne anta at så lenge retorikken fremstår som fornuftig, er det ikke et gyldighetskrav om sannhet (Wodak, 2015, s. 2).

Ordvalg og verdiladning av substantiv

Et viktig poeng i en demokratisk diskurs er framstillinga av partieliten man bør vende seg mot, fordi de ikke representerer folk flest (Jupskås, 2017). Wodak peker på dette som en mulig årsak til fremveksten av høyrepopulisme; «The rise and success of right-wing populist parties can certainly also be explained as reaction to such policies, as uniting the modernization losers, the people who are “left behind” (Wodak, 2015, s. 7). Flere har tekstene presenterer en framstilling av venstresiden i norsk politikk som uttrykk for partieliten, og det kommer til uttrykk ved ulike språklige bilder og ordvalg.

Det er særlig Arbeiderpartiet som framstilles som partiet uten nasjonens beste i interessere. I tekst 2 retter Listhaug eksplisitt kritikk mot AP og nestleder Giske når de stemmer mot innstrammingsvedtakene; «Da situasjonen var mest prekær i fjor, var Arbeiderpartiet raskt på banen med ønsker om en strengere partipolitikk. [...] Nå har pipa fått en helt annen lyd, og deler av Arbeiderpartiets asylforslag er mindre strenge enn Sveriges» (Listhaug, 2016a). Her kan AP forstås som et parti som ikke er konsekvent i sin politikk, samtidig som de kan fremmes som ansvarlige for trusselen «svenske tilstander» får for Norge. Også i tekst 8 framstilles AP direkte som partieliten. Her tillegges partiet å beskytte terrorister og fremmedkrigere; «Ap mener terroristenes rettigheter er viktigere enn nasjonens sikkerhet» (Listhaug, 2018). Dette kan leses ut av en anti-intellektuell retorikk. Utsagnet virker rasjonelt og troverdig, ettersom AP faktisk stemte mot forslaget. Imidlertid framstilles det uten å nyansere at AP stemmer nei til inndragelse med uten at det foreligger en dom, samtidig som også SP, SV og KRF stemmer nei til forslaget (Faktisk.no, 2018).

En direkte framstilling av AP som partieliten finnes også i tekst 5: «Nok er nok. Nå har Ap og Sp stemt mot våre forslag om å fjerne særfordeler for flyktninger» (Listhaug, 2017a), og ut fra denne konteksten åpner det opp en tolkning av AP som et parti først og fremst for flyktninger, og med det en ekskluderende holdning ovenfor nordmenn.

Jeg mener man kan arugmentere for at tekstene legger til grunn at AP i hovedsak utgjør partieliten som ikke representerer folkets interesser, og det er derfor rimelig å anta at flere av de implisitte referansene til en partielite viser tilbake til AP og venstresiden i norsk politikk. De mer skjulte referansene kommer primært til uttrykk gjennom ordvalg eller språklige bilder. I tekst 4 finner man en referanse til det Listhaug kaller et «hylekor» og det knyttes til kritikerne og politiske motstandere på venstresiden som virker å ønske «svenske tilstander». Hylekor defineres som «meningsgruppe som fremmer høyrøstet kritikk» (Norske akademis ordbok, 2020) Dette er ikke nødvendigvis forbundet med meningsutveksling eller kritikk på en konstruktiv måte i debatten, men kan tolkes som forstyrrende støy blant dem som ikke er enige. Begrepet brukes fem ganger i teksten, og får en gjentakende effekt som forsterker synet hun fremmer mot partieliten. Det knyttes til at «vi ikke lar oss stoppe av hylekoret» i arbeidet med å sikre en norsk velferdsmodell gjennom en streng asylpolitikk, at «Hylekoret tar helt av» i media, at det består av «skuespillere, kommentatorer og resten av venstresiden hvid seg på hylekoret», og at hensikten deres er uklar; «hva vil dette hylekoret» (Listhaug, 2016c).

Venstresiden framstilles som et hinder eller en trussel i arbeidet med å bevare landets velferdsmodellen, de oppfører seg lite rasjonelt og med uklar hensikt og de er en generalisert gruppe representative for alle skuespillere, kommentatorer fra media og venstresiden. Listhaug tilegger dem i tillegg noen konkrete egenskaper knyttet til handling; «I kampen mot terror kan vi ikke sitte og toe hendene våre». Uttrykket «å toe hender» viser til en grad av manglende handling og er en bibelsk allusjon som viser til å «fralegge seg enhver skyld» (Norske akademis ordbok, 2020).

En annen variant av hylekor kan leses ut av begrepet «meningspoliti» i tekst 5; «Meningspolitiet mener at alle som har andre oppfatninger enn dem selv er rasister, fascister og nazister» (Listhaug, 2017a). Her overfører hun egenskaper som «meningsyttere» og et «moralsk politi» til den politiske venstresiden. Isolert sett er ikke begrepene nødvendigvis forbundet med noe negativt, men brukt sammen kan de tenkes å fremme en framstilling av venstresiden som «bedrevitere». Man kan anta at hun anvender dette som et språklig bilde på venstresiden fordi de for det første er kjent for føre en mer liberal holdning til innvandringspolitikk, samtidig som det ofte er politikere fra venstresiden som har tatt til orde for kritikk av Listhaugs retorikk. Det referes også til venstresidens påståtte verdier i tekst 9, hvor hun i kommentarfeltet definerer meningspolitiet; «Det kan se ut som om de som snakker mest om raushet og toleranse, har minst raushet og toleranse mot dem som har andre

meninger» (Listhaug, 2019). Dette kan også sees på som et forsøk på forskyving av makt. Ved å demobilere venstresiden og kritisere deres politiske ideologi som anti-nasjonalistisk, kan diskursen utnyttes til å sørge for politisk makt – hvilket det er naturlig å tenke at er et overhengende ønske blant alle politikere generelt.

Pronomenbruk

Som pekt på i kapittel 5.2.1 og 5.2.2 finnes det en utstrakt bruk av pronomenet «vi» i tekstene. Dette kan, i lys av en demokratidiskurs, tenkes å indikere et fellesskap og en inkludering av leseren i demokratiske avgjørelser eller prosesser. I tekst 5, hvor «vi» brukes 23 ganger, brukes det primært i avsnitt som viser tilbake til medlemmene av Norge og nasjonen, og til et folk som en felles enhet; «Vi har utfordringer og de må vi tørre å snakke om», «Vi har bekjempet nazismen [...]» eller [...] og på samme måte som vi slår ring om de som får hets og trusler, må vi sette ned foten [...]» (Listhaug, 2017a). Et slikt mønster finner vi også i tekst 2, hvor «vi»-markøren brukes 24 ganger og viser til folket som en ansvarlig del av nasjonen: «[...] i en så usikker situasjon som nå er vi nødt til å føre en ansvarlig politikk], «Vi bor i et godt land» og «Vi må intensivere arbeidet for å få på plass returavtaler» (Listhaug, 2016a). «Vi» som bor i et godt land er de samme «vi» som har utfordringer, «vi» er en del av folket som har bekjempet andre trusler og det er også «vi» som har ansvaret for landet – blant annet gjennom å få på plass returavtaler, bekjempe en ukultur, verne om norske verdier eller forstått mer implisitt; støtte Listhaug og FrPs asylpolitikk. Pronomenet åpner med det opp for en deltakelse i demokratiet, og det rettes en appell mot folket til å handle.

En opplevelse av inkludering kan skje ved at leseren eller velgeren tilegnes en form for medbestemmelse og dette kan oppleves særlig ved nær politikerkontakt, som i eksempelvis Facebook-postene. Der uttrykkes det både et «vi» som en fellesskapsmarkør, men også ved en personlig appell rettet mot et «du», som i tekst 4: «Lik og del! Bli med å si klart og tydelig ifra at vi ikke lar oss stoppe av dette hylekoret. Vi vil fortsette å kjempe for en streng og bærekraftig asylpolitikk som sikrer den norske velferdsmodellen» (Listhaug, 2016c).

Fairclough peker på at sosiale problemer kan gjøre personlige ved å knytte til seg en form for «common sense» og implisitte antakelser blir tatt for gitt. Maktkonstellasjoner og manipulativ retorikk kan dermed dra nytte av etablerte ideologier en bestemt gruppering er medlem av, og samfunnsproblemet vil derfor oppleves om et personlig problem (Fairclough, 2015, s. 107).

Videre fremmes «vi» som en slags sunn fornuft, i motsetningen til venstresidens hylekor, og «vi» representerer et særegent etnos som skal beskytte den norske velferdsmodellen. Appellen til «du» fremmer en personlige henvendelse til Facebook-følgeren, og kan potensielt føye seg inn i en kjede av å mobilisere velgere og skape polariserte holdninger knyttet til innvandringsdebatten. Dette vil drøftes videre i kapittel 5.3.

Språklige bilder og figurer

Ved å konstruere et narrativ om et land i fare eller truet av andre krefter, slik vi ser i diskurs 1 og 2 ovenfor, behøver man en demokratisk og karismatisk leder for å gjenopprette orden (Wodak, 2015, s. 67). Det blir med andre ord konstruert et helte-topos hvor lederen kjennetegnes som karismatisk, streng - men rettferdig, en beskytter av velferdsstaten og en som skal hjelpe «folk flest». Det er imidlertid et krav at lederen skal ha politiske og strukturelle strukturer å støtte seg til, som i et hierarkisk inndelt politisk parti (Wodak, 2015, s. 67). Trass i at det ikke er Listhaug som er leder av FrP, har hun hatt en sentral posisjonering i sosiale medier, og hun fremstår som talsperson for innvandringsdebatten. Dette styrkes av hennes verv som innvandrings -og interegreringsminister. Også blant enkelte av partiets velgere er hun ønsket som leder; undersøkelse gjort i 2020 viser at over 20% av FrP velgere ønsker henne som leder fremfor Siv Jensen (Aftenposten, 2020).

Et helte-topos kommer til uttrykk i tekst 2 hvor det gjøres rede for trusselen innvandrere potensielt kan utgjøre og hun peker først på et kollektivt, politisk ansvar: «Som norske politikere har vi ansvar for å hjelpe så godt vi kan [...]». Imidlertid utpeker hun også seg selv den som skal hjelpe; «Jeg kommer aldri til å gi meg i jobben med å bevare velferdssamfunnet vårt, og jeg håper inderlig at andre partier føler vekten som ligger på våre skuldre.» (Listhaug, 2016a). Her kan hun, i kraft av rollen som innvandrings -og interegreringsminister, forsikre velgerne om at hun er i posisjon til å beskytte samfunnet vårt. Hun utnytter en tydelig etos-appell som stilmarkør i pendlinga mellom rollen som minister og den mer «private» FrP-politikeren, og viser overordnet til en form for eunioa – hun vil treffe valg som kommer fellesskapet til gode.

Vi finner også det språklige bildet «godhetsapostel» i tekst 9. Dette språklige bildet er, i likhet med både fremmedkriger og båtmigrant, et nyord som Språkrådet peker på at er ord som oppstår i debatter under høy temperatur. En «godhetsapostel» er et begrep ofte brukt av innvandrings skeptiske politikere, som et skjellsord «for å kritisere grunnlaget for en liberal

asyl- og innvandringspolitikk» (Språkrådet.no, 2020). Listhaug bruker «godhetsapostel» mot kritikerne av Facebook-posten og venstresiden i norsk politikk hvor hun kritiserer dem for å anklage henne for å være rasist og fascist, og referer til dem som «gode og hjertevarme» «godhetsapostler» (Listhaug, 2019). Her representerer det språklige bildet en ironisering over venstresiden. Apostler er i tillegg en bibelsk allusjon og man kan anta at hun mener de fremstår som en form for hellige bedrevitere, ettersom hun viser til både apostler og bruk av anførselstegn i «gode og hjertevarme».

Legitimering i form av arrogant ignorans og mythopoesis finner vi også i tekst 9, hvor Listhaug viser til historisk revisjonisme; «Men historien har vist hvem som har rett. Det er ikke FrP som har skiftet politikk, men alle andre. Slik kommer det til å fortsette» (Listhaug, 2019). Ved å fortolke historien dithen at man tilskriver «de andre» ansvar for tidligere kriser eller tilegner all suksess til «folket» og dets ledere, trer man inn i en historisk revisjonisme (Wodak, 2015, s. 67). Dette svarer til «arrogant ignorans»; man legitimerer sitt syn på verden gjennom etablering av et mythopoeses som fremstiller et forenket narrativ av virkeligheten. Her gjøres det ikke eksplitt hvilken historie Listhaug referer til, og Wodak peker på at en slik form for retorikk står i sammenheng med et frykt-topos. Her er konspirasjonsteorier knyttet til eksempelvis opposisjonen eller media brukt for å legitimere egne handlinger (Wodak, 2015 s. 67). Et skissert scenarie eller trussel kan unngås ved å følge rådene til den demokratiske leder, i dette tilfellet Listhaug, og dette er også et trekk ved populistisk helte-topos; ledere har reddet oss før, og lederen vil gjøre det igjen (Wodak, 2015, s. 10).

Stil

Også modaliteter er sentralt i en framstilling av demokratidiskursen på stilnivå. I tekst 7 benyttes blant annet modale hjelpeverb i stor grad, som i eksempelvis; «Returstans kan gjøre Norge til frihavn». Her viser «kan» til en mulighet for at Norge kan bli en fristat, men ikke noe som nødvendigvis skjer. Dette gjentar seg videre i følgende avsnitt:

«Å stanse alle returer til Afghanistan vil føre til at Norge får en mer liberal politikk enn Sverige, Tyskland og andre europeiske land. Dette kan bidra til at flere afghanske asylsøkere kommer til Norge. Det kan også bety at afghanere som allerede oppholder seg ulovlig i andre europeiske land, finner Norge mer akktraktivt.» (Listhaug, 2017c)

Hjelpesverbet «vil» viser til en sannsynlighet, mens «kan» altså indikerer en mulighet. Dette er, etter min mening, den teksten hun uttaler seg med mest forsiktighet i. En mulig forklaring på denne noe mer forsiktige fremtoningen, om man velger å forstå retorikken som typisk høyrepopulistisk, er nettopp at både ideologi og argumentasjon blant høyrepopulister kan synes «vag» eller «abstrakt» (Jacobsen, 2018). Når hun da møtes med ulike argument og fakta fra politiske motstander om konsekvenser ved en utsendelse, kan det potensielt føre til en mer vag kommunikasjon og derav lavere epistemisk modalitet. Demokratibegrepet får med det en dobbeltfunksjon ved at hun etablerer en demokratidiskurs hvor leseren inviteres inn i debatten og et konstruert narrativ om et demokrati som må beskyttes, mens det på den andre side kan late til at argumentasjonen blir for vag eller abstrakt når den trer inn i en offentlig, demokratisk debatt. Demokrati kan derfor potensielt forstås som en gyldig enhet kun hvis den er konstruert og styrt av høyrepopulister selv.

Tekst 2 har imidlertid høy grad av modalitet, hvor hun slår fast at migrasjonsstrømmen fører til en ny politisk virkelighet; «Dagens migrasjonsstrømmer er ikke et blaff, det er en ny politisk virkelighet» (Listhaug, 2016a). «Er» indikerer høy grad av epistemisk modalitet, og som stilmarkør uttrykker tekstkaperen sikker viten. Sammen med høy grad av deontisk modalitet gjennom «må», som i «Vi må føre en ærlig debatt» og «Vi må stramme inn» (Listhaug, 2016a) er det en relasjonell appell i form av et påbud eller råd. I tillegg konstruerer utsagnene et truende topos hvor noen nekter å innordne seg etter det som fremstår som best for samfunnet vårt. Toposet basert på en trussel eller frykt legitimerer den «ærlige» og ansvarlige politikken hun postulerer, og det fremstår dermed naturlig at modaliteten er høy ettersom det er et narrativ hun selv står fritt til å konstruere.

Dette står i motsetning til tekster hvor adressaten må «svare på tiltale» i en demokratisk debatt, som vist i tekst 7. Fairclough peker på en «freedom to speech» som jeg finner relevant her, ettersom han peker på at myten om at alle har rett til å si hva de vil er en kraftig og virkningsfull del av makten bak diskursen, ofte realisert som en del av subjektes posisjonering (Fairclough, 2015, s. 89) At Listhaug trer fram i en tydelig og sikker stil i tekster hun selv er «første-produsent», i motsetning til tekster der hun trer inn som en andre-produsent, kan vise tilbake til et overordnet mål om en maktforskyving fra partieliten til den ideologiske strukturen hun er representativ for og dermed også kommunikasjon hvor hun nødvendigvis ikke trenger samme intellektuelle og etterprøvbare retorikk. At en identitetskonstruering fungerer sammen med bruk av ulike modaliteter peker også Fairclough på som vesentlig ettersom modaliteter skaper identitet, både personlige og sosiale. Identiteten realiseres

gjennom at valg og forpliktelser utgjør en vesentlig del av hvem vi er, og derfor er det naturlig at modale valg svarer til dette (Fairclough, 2003, s. 166).

Sjanger

Tekst 1, 2 og 7 sjangerbestemmes som henholdsvis kronikker og kommentar og er typiske for politisk sakprosa. Også talen i tekst 6 defineres som sakprosa ettersom den er en offentlig, publisert tale (SNL.no). Tekst 1 og 2 er aktualisert mot den pågående flyktningkrisa og regjeringas innstrammingsforslag, som jeg drøfter i kapittel 5.1, og må derfor lese i sammenheng med dette. De fremstår begge som «typiske» for sjangere i tekstorganiseringen; de oppfyller kravet om en fagmann eller ekspert på sitt område da Listhaug er innvandrings- og integreringsminister, de har begge et anslag, et faglig anker og beskrivelse, en diskusjonsdel og en avsluttende konklusjon (Lindholm, 2020). Talen er organisert på samme måte, og svarer til en deliberativ, fremtidsrettet tale, med en klar argumentasjon for en streng asyl- og innvandringspolitikk (Kjeldsen, 2014, s. 19). Dette er drøftet i kapittel 5.2.2.

Det jeg imidlertid finner spennende i lys av demokratidiskursen er eventuelle normbrudd og ulike framstillinger innenfor sakprosasjangeren. Lindholm peker på at sakprosaetekster i stor grad tilstreber å være muntlige – men saklige, i formen, og fagsjargong og fremmedord skal som regel ikke forekomme. (Lindholm, 2020). I alle tre tekstene er det imidlertid, slik de forestående kapitlene viser, brukt flere fremmedord og også såkalte nyord. Ord som «mørkemenn», «meningspoliti», «frihavn», og «migrasjonsstrøm» tillegger tekstene høy grad av tolkning og subjektiv mening. I tillegg finner jeg at Listhaug tidvis beveger seg i et sjangermessig grenseland mellom saklig subjektivitet og personlige meninger. Dette kan mulig leses ut av en tanke om en særegen mediepolitisk praksis, som jeg drøfter i neste kapittel, 5.3.

Imidlertid kan man ta det for gitt at politiske tekster har som et overordnet mål å fremme en viss representasjon av virkeligheten, og at denne fremstilles så sann som mulig. Som nevnt i innledningen mener imidlertid Wodak at høyrepopulistisk kommunikasjon vil svare til anti-intellektuell retorikk gjennom «arrogant ignorans». En slik måte å kommunisere på tar sikte på å være rasjonell og fornuftig, framfor nyansert og sann. Som drøftet i teorikapittelet har FrP som parti tatt sikte på å appellere til arbeiderpartiets glemte «arbeiderklasse» (Marsdal, 2007, s. 77) og det kan derfor være potensiale ved bruk av en «folkelig» retorikk som ikke trenger å tolkes i lys av akademia eller utdanning. Undersøkelser gjort i 2009 viser at FrP-

velgere er den velgergruppen med lavest utdanning, og det pekes i tillegg på en nær sammenheng mellom fremmedfiendtlige holdninger og lavt utdanningsnivå (Dagbladet.no, 2017). Det finnes videre en sammenheng mellom utdanning og deltakelse i, og forståelse for, demokrati og demokratiske prosesser, og også i grunnlaget for arbeid mot radikaliserings og ekstremisme (Regjeringen.no, 2017). Det lar seg vanskelig gjøre å trekke noen paralleller mellom disse to undersøkelsene og hvorvidt tekstene svarer til en målrettet kommunikasjon mot disse grupperingene, men det er interessant å se på hvilken måte de kan være uttrykk for kommunikasjon svarende til «arrogant ignorans» i sakprosjangeren, og dermed fremstå som et brudd på krav om saklighet og virkelighetsnære framstillinger.

I tekst 1 er det påfallende hvordan teksten i stor grad uttrykker sympati med flyktninger og trekker på en «offerdiskurs» hvor det er Norges ansvar å hjelpe sårbare barn ved å *ikke* ta imot flyktninger fordi de er ofre for tvangsekteskap; «Vi er kjent med at jenter i Afghanistan selges som barnebruder til eldre menn for å finansiere en brors reise til Europa for at han skal kunne forsørge familien» eller ofre for økonomisk vinning som i; «Barn tvinges altså i stor grad på flukt og ofte stilles de under press om å sende penger tilbake til familien» og «Vi vet at barn som reiser alene overlates i hendene til kyniske menneskesmuglere» (Listhaug, 2015).

Utsagnene presenterer som fakta, men med kun to kildereferanser. Den ene er en anerkjent FAFO-rapport og den andre er et intervju med 30 nyankomne flyktninger, men det vises også til i 12 av 16 avsnitt til barn som tvinges på flukt, tvinges til å sende penger eller selges som barnebrud for å finansiere reiser, uten kildereferanser.

Teksten aktualiseres i den politiske debatten knyttet til innstrammingsvedtakene, og det er rimelig å anta at den spilles ut som en følelsesmessig appell for å søke støtte til vedtaket. Kjeldens peker på at det var vært et skifte i bruk av retoriske virkemidler der man tidligere har overtalt gjennom bruk av saklig og etterprøvbart argumentasjon, mens det i dag ser ut til «at avsenderens karakter og troverdighet (etos) har fått ny betydning.» (Kjeldsen, 2014, s. 30) Dette handler ifølge Kjeldsen om autensitet som ideal i vår tid, og at rollen som talere skal ligge nærer opp mot hvem de er og representerer (Kjeldsen, 2014, s. 30-31). Argumentet om barn i fare og ofre i debatten, kan tenkes å styrke Listhaugs etos-appell ved å vise til en form for velvilje gjennom å hjelpe barna gjennom innstrammingsforslagene. Imidlertid, ved å ikke vise til et nyansert bilde av flyktnings situasjonen, som for eksempel ved å vise til den reelle andelen flyktninger med reell flyktningsstatus, innhente flere kilder eller gjøre rede for konsekvenser av innstrammingsforslaget, som ikke ville være unaturlig i lys av ministerrollen eller sjangernormen, kan det argumenteres for en hun utnytter en strategisk forenkling av

informasjon. Det fremstår som fornuftig og rasjonelt å beskytte barn, og det kan derfor fungere som en legitimering av forslagene.

Vi finner imidlertid en annen vinkling og organisering i tekst 2, 6 og 7. Jeg mener at tekstenes mål også her er å tale for en skjerpet asylpolitikk, men her er offerrollen ilagt Norge som nasjon og nordmenns velferdsverdier. Dette åpner opp for et annet meningspotensiale i lys av sjangerforventninger og tekstene som ressurs for en høyrepopulistisk demokratidiskurs. I tekst 6, «Innvandrings -og integreringsdebatten er ingen hvilken som helst debatt» er tekstorganiseringen særlig interessant da hun pendler mellom ansvarsfordeling knyttet til utfordringer i integreringen. Her realiseres det flere ansvarlige sosiale aktører; innvandrere, rasister og nazister, venstreekstreme og islamister. Dette blir en fellesnevner for alle tekstene, utenom tekst 1, offerrollen tilskrives Norge og nordmenn, mens fienden realiseres gjennom innvandrere, islam og opposisjonen. Ved å hele tiden gjøre nasjonen til offer og konstruere en fiende i innvandrere, skapes det et frykt-topos som videre kan legitimere innstrammingsforslag og en restriktiv innvandringspolitikk. Når slike karakteristikker i tillegg opptre i et sjangerformat man kjenner som troverdig og typisk for politiske tekster fremstår også Listhaug med troverdighet. Samspillet mellom sjanger, politisk sakprosa og tekstorganiseringen, som uttrykk for en spesifikk partiideologi og tidvis i konflikt med normer og sjangerforventninger, tjener som en hybrid sjanger som skrider ut over sitt naturlige format (Skrede, 2015, s. 127).

En form for hybrid sjanger finnes også i Facebook-postene. Spesielt for teksttypen er at den åpner opp for direkte kommunikasjon mellom avsender og mottaker. Dette er ikke så ulikt det vi finner i kommentarfeltene til nettaviser, men disse har ofte en «åpningstid» for publisering og en moderator som filtrerer kommentarer. Listhaugs Facebook-profil er en åpen profil, noe som innebærer at alle kan «følge» henne og kommentere på innleggene. I tillegg kan man publisere kommentarer umiddelbart og det er heller ingen moderator i innleggene. En slik interaksjon med leseren på Facebook er drøftet i masteroppgaven «I grenseland mellom fanklubb og politisk debatt» (Fjærli, 2017). Fjærlis studie konkluderer med at Listhaug har en populistisk kommunikasjonsform på Facebook, hvor hun ofte går i interaksjon i egne kommentarfelt (Fjærli, 2017). Samtlige av Facebook-postene tillater interaksjon og åpner med det opp for en demokratisk deltakelse hvor hun tillater leseren å uttrykke meninger. I tradisjonelle medier vil det være større avstand mellom avsender og leser, mens det i dette mediet er rom for direkte interaksjon, gjennom kommentarfelt og ved at samtlige av tekstene har en «lik og del»-oppfordring. I tekst 5 oppfordres det også til bruk av en «sint emoji» hvis

man er enig med Listhaug. Typografien i en slik emoji oppfordrer til å vise følelser i debatten. Fjærlis studie viser til at debattklimaet i Listhaugs kommentarfelt er preget av høy deltakelse, men også polarisering i form av sterk emosjonell støtte eller kritikk av politikerne (Fjærli, 2017).

En slik interaksjon med, og oppfordring til, leseren om å være delaktig i debatten på nett har som potensiale å styrke følelsen av nærhet til politikerne og følelsen av å bli hørt, og dette finnes det blant annet eksempel på i tekstene 5 og 9, hvor hun selv svarer på kritikken i eget kommentarfelt samtidig som hun responderer med «liker»-knappen på de innleggene som uttrykker støtte eller melder om «deling» av posten. Sammensatte tekster som sjanger tillater dermed å la venstresiden komme til billedlig uttrykk i teksten.

Oppsummering

Dette kapitlet har tatt utgangspunkt i å undersøke hvordan tekstene kan tenkes å fremme en høyrepopulistisk demokratidiskurs. Her har det vært to sentrale punkter å lese tekstene i lys av; 1) hvordan tekstene fremstiller Listhaug og regjeringen som demokratiske, og 2) hvordan tekstene kan tenkes å tjene demokratiets interesse, uttrykt som «folk flest».

Ordbruk og substantiv er først og fremst sentralt i konstrueringa av opposisjonen som ikke-demokratiske eller beskyttere av demokratiet. AP og venstresiden i norsk politikk fremstilles som partieliten som ikke representeres folk flest og de knyttes til begreper som et «hylekor» og «meningspoliti» med fokus på innvandreres interesse fremfor nasjonens. I lys av denne framstillingen står imidlertid Listhaug og regjeringen fram som det demokratiske alternativet og naturlige valg for folk flest. Pronomenbruken innlemmer et «vi» i et fellesskap, og det er utstrakt bruk av dette i flere av tekstene. «Vi» viser til medlemmer av nasjonen, til etniske nordmenn og til et folk med en felles fortid. Her brukes pronomenet også som en vesentlig markør i konstrueringen av et mythopoesis i form av historisk revisjonisme. Jupskås og Haanshuus peker på at det i høyrepopulisme på sosiale medier ofte fremmes motiverende ytringer som legitimeres gjennom fire begrunnelser; vår kulturs overlevelse, noe haster, det finnes motstand og det er en moralsk forpliktelse (Haanshuus og Jupskås, 2017). Trusselen som legitimeres er innvandrere som truer majoritetskulturens overlevelse gjennom svenske tilstander, det er en forpliktelse å beskytte majoritetskulturen, det haster fordi tilstrømmingen er stor og motstand finnes i partieliten.

Det er også bruk av «du», særlig i Facebook-postene. Pronomenet har en direkte appell og inkluderer leseren inn som aktiv aktør i debatten. Det fremmer politikerkontakt og inkludering av velgerne, hvilket kan tenkes å være et ideal i demokratiske prosesser. Også pronomenet «jeg» er viktig i konstruksjonen av et helte-topos i form av en demokratisk leder, som Listhaug i flere av tekstene framstiller seg selv og regjeringen som.

Språklige bilder og figurer finnes i konstruksjonen av de nevnte helte-topos og mythopoesis med historisk revisjonisme, men også bibelske allusjoner er sentralt. Listhaug sammenlikner venstresiden med «godhetsapostler» gjennom å ironisere over deres manglende ansvar ovenfor demokratiet. Også metaforen «å toe hender» er sentralt i konstruksjonen av venstresiden som handlingslammede og ansvarsfraskrivende.

Og valg av stil speiler noen interessante funn i tekstene Listhaug er «førstehåndsprodusent» av i motsetning til tekster hvor hun trer inn i en allerede etablert diskurs. Det uttrykkes sterk grad av sikkerhet gjennom epistemisk modalitet i tekstene hvor hun selv konstruerer et narrativ om venstresiden eller innvandrere som ikke en del av demokratiet. I disse tekstene er også etos-appellen tydelig. Imidlertid er grad av sikkerhet og appellform svakere i tekster hvor hun trer inn i en debattkjede, som i tekst 7, hvor verbene «kan» er mer fremtredende enn «er». Dette kan forsterke tanken om at tekstene kan tenkes å tjene demokratiets interesse ved å konstruere narrativ om virkeligheten gjennom «arrogant ignorans». Disse krever ikke like stor grad av etterprøvbarehet, i motsetninger til tekster hvor Listhaug skal svare på kritikk eller følge opp en debatt, og dermed må forholde seg til etablerte regler og konvensjoner.

«Arrogant ignorans» er også sentralt i sjangervalg hvor jeg mener å finne at hun bryter med ritualiserte praksiser gjennom hybride sjangre. I sakprosasjangeren trekker hun eksempelvis på offerdiskurser og konkrete situasjoner, men tidvis uten tydelige kildereferanser. Hun legitimerer politiske valg i teksten som helt uunngåelige for demokratiet, men går i konflikt med normer og sjangerforventninger i form av objektivitet og virkelighetsnære beskrivelser.

Facebook-postene er også særlig relevant i en demokratidiskurs ettersom de åpner opp for interaksjon mellom Listhaug og følgerne, og fungerer som delingsarena for politisk kommunikasjon, slik neste kapittel tar sikte på å drøfte.

5.3 Facebook som plattform for en ny mediepolitisk praksis

I lesinga av tekstene som uttrykk for en høyrepopulistisk praksis mener jeg det står fram at Facebook-poster danner en plattform for høyrepopulistisk kommunikasjon på nett og med det en form for mediepolitisk praksis. I foregående kapitler svarer sjangerbegrepet i de ulike tekstene stort sett til en situasjonstilpasset sjanger, ofte i form av kronikker, taler eller debattinnlegg, hvorpå jeg drøfter hvordan sjangeren bidrar i en gitt fremstilling av mening eller ideologi underordnet en høyrepopulistisk, diskursiv analyse. Fairclough peker på at sjangre fungerer som holdningsmessige rammer for mening og form (Fairclough, 2003, s. 66). Det er et viktig poeng at Fairclough presiserer at de tre elementene, sjanger, diskurs og stil, ikke tilsvarer særegne språklige kategorier, men de er av både diskursiv og ikke-diskursiv karakter, som hele tiden må forstås ut fra overordnede, sosiale strukturer (Fairclough, 2003, s. 24-25). Sjanger og medieplattformer for politisk kommunikasjon vil derfor her sees på som et potensiale utover en ressurs i høyrepopulistiske diskurser, men derimot hvordan Facebook kan fungere som en plattform for politisk kommunikasjon, karakterisert av sjangerblanding. Videre vil jeg undersøke hvordan det kan svare til en praksis som er ekskluderende og generaliserende ovenfor innvandrere.

I oppgavens tekstutvalg er tekst 1, 2, 6 og 7 tekster som gjenkjennes som typisk for en situasjonstilpasset sjanger. Tekstene er realisert som henholdsvis kronikker, en tale samt en kommentar. Alle er publisert i nettaviser eller på regjeringen.no, og følger en fast generisk struktur når det gjelder oppbygging og de, som foregående kapittel drøfter, bidrar på ulike måter til en innramming av ulike fremstillinger representative for en høyrepopulistisk praksis. Det er imidlertid de sammensatte tekstene jeg finner interessante i lesingen av tekstene som en sjangeroverskridende mediepolitisk praksis. Tekst 3, 4, 5, 8 og 9 er Facebook-poster som fremmer politisk kommunikasjon løftet ut av sin tradisjonelle form, og realisert i en ny kontekst, en såkalt «disembedded genre». En slik sjanger vil ofte være realisert gjennom teknologiske hjelpemidler og Fairclough knytter det særlig til en politisk restrukturering og endring av kapitalisme som struktur (Fairclough, 2003, s. 68-69). Nå er det imidlertid politisk ideologi i form av multikulturalisme, nasjonalisme og anti-islam jeg finner som overhengende strukturer i min oppgave, og det er derfor naturlig å undersøke hvordan en disembedded sjanger kan svare til dette.

Fairclough mener at man i sjangeranalyse av tekster bør undersøke 1) aktivitet og struktur, 2) sosiale relasjoner og 3) kommunikasjonsteknologi. Her vil man kunne avdekke hva *folk gjør*,

den sosiale relasjonen mellom dem, og hva slags kommunikasjonsteknologi aktiviteten avhenger av (Fairclough, 2003, s. 70). Dette er drøftet som teoretisk rammeverk i kapittel 3.9.

Aktivitet og struktur

Aktivitet viser til den diskursive aktiviteten, og sjangre bestemmes ut fra aktivitetens formål. Fairclough skiller mellom kommunikative og strategiske handlinger (Fairclough, 2003, s. 71). Jeg finner i stor grad at Facebook-innleggene først og fremst er en aktivitet av strategisk karakter og med flere strategiske formål. Alle tekstene har som overordnet formål å legitimere en streng innvandringspolitikk. Mer sekundære formål er å portrettere trusselen innvandring utgjør mot Norge, konstruere en slags «folkefiende» i partieliten eller fremstille adressaten som den demokratiske «frelser».

Et viktig aspekt er at vi ofte ser en blanding av strategiske og kommunikative handlinger i sjangre i dag (Fairclough 2003, s. 71-71) og dette finner jeg også i tekstutvalget. De er strategiske fordi de trer inn i en politisk kontekst hvor formålet er å skape konsensus om at en streng asylpolitikk er best for nasjonen og folket – som for eksempel i tekst 4. Imidlertid fremstår aktiviteten også som kommunikativ fordi man åpner opp for interaksjon i kommentarfeltet samt deling av tekstene på egne Facebook-sider.

Et viktig aspekt ved sjangre som fremstår strategisk betinget er hva Fairclough peker på som «staging», hvor sjangre med tydelig strategisk aktivitet vil ha en forutsigbar struktur (Fairclough, 2003, s. 72). I tekstutvalget fremstår både kronikkene, kommentaren og talen som forutsigbare eller ritualiserte. Kronikkene følger en sjangertypisk oppskrift med tittel, anslag, faglig anker, diskusjonsdel og avsluttende konklusjon (Lindholm, 2020), slik jeg for eksempel drøfter i kapittel 2.1.2, mens talen svarer til en typisk struktur for politiske taler med sin firedeling med innledning, påstand eller saksfremstilling, argumentasjon og avslutning (Vestrheim, 2018, s. 155). Dette er imidlertid interessant i lys av de sammensatte tekstene, som på ingen måte kan sies å være ritualiserte aktiviteter i norsk politikk. De utgjør dermed belegget for å kunne diskutere hvorvidt Facebook som plattform kan betraktes som konstruerende for en ny praksis. Det finnes (foreløpig) ingen «mal» for hvordan politisk aktivitet på Facebook-foregår, nettopp fordi den er lite ritualisert. Jupskås peker imidlertid på at FrP har flyttet tilstedeværelse fra mer «typiske» aktiviteter og offentlig aktivisme, til en betydelig tilstedeværelse i mediene; herunder også sosiale medier. (Jupskås, 2013). Denne tilstedeværelsen, og da især Sylvi Listhaugs, kommer med det til uttrykk gjennom

sammensatte tekster som sjanger, realisert gjennom kommunikasjonsplattformen som Facebook muliggjør. I en analyse av disse tekstenes generiske struktur lar det seg vanskelig gjøre å sjangerbestemme dem, da de er satt sammen av ulike semiotiske ressurser som igjen innehar karakteristikk fra ulike sjangre. Dette peker Fairclough på som sjangermiksing, hvor flere sjangre er til stede, hierarkisk relatert og presentert; «there may be several genres which are hierarchically related. [...] We can identify, then, a main genre and what we call sub-genres.» (Fairclough, 2003, s. 69). Dette kan igjen føre til hva han peker på som framvekst av nye formater, som et resultat av sjangerblanding. Her er web-sjangre et av eksemplene han eksplisitt trekker fram (Fairclough, 2003, s. 69).

Sosiale relasjoner

Fairclough peker på *sosiale relasjoner* som muliggjøring av interaksjon mellom sosiale agenter, som igjen varierer i to dimensjoner; *makt*, som i et sosialt hierarki og *solidaritet*, som ved sosial distanse eller intimitet (Fairclough, 2003, s. 75).

Et forsøk på å etablere en slags vennlig relasjon som kamuflerer at det er stor avstand i både makt og sosial distanse mellom «folket» og Listhaug, kan skje gjennom «vi» og «jeg»-fraser. Fairclough peker at dette er aktuelt i politiske sjangre særlig i lys av at politiske ledere ser ut til å referere til dem selv og ikke bare på vegne av myndighetene. «Jeg-fraser» er videre eksempler på organisasjoner og myndigheter som med vilje forsøker å simulere en slags person til person interaksjon for å redusere følelsen av makt og sosial avstand (Fairclough, 2003, s. 76).

I «vi»-fraser kan man også tenke seg at avstand og hierarki reduseres ved at man kan antyde at alle «vi» er i samme båt og kjemper for samme sak. Slik kapittel 5.2.2 viser, kan et «vi» vise til at vi alle, som nasjon, er truet av «de andres» ukultur, mens det i kapittel 5.2.3 viser til et «vi» som deltakere i det norske samfunnet og demokratiet– og dermed også medansvarlige. Dette svarer til en arrogant ignorans hvor språk og framstillinger av verden, gjennom ulike mythopoesis, skal svare til «folk flest». Dette kommer enda mer eksplisitt til uttrykk i Facebook-tekstene hvor den diskursive aktiviteten peker direkte på mottaker ved «du»-fraser, som i «Lik og del hvis du er enig!» i tekst 4 (Listhaug, 2016c) eller «Vis hva du mener ved å trykke 😊» i tekst 5 (Listhaug, 2017a) . Her finner vi dermed også minst avstand i både hierarki og sosial avstand.

Fjærli drøfter en slik form for interaksjon hos politikere på Facebook i sin masteroppgave fra 2017, hvor hun finner at Listhaug, i motsetning til Gahr Støre, inntar en mer personlig grad av interaksjon med følgerne og dermed reduserer hierarki og sosial avstand (Fjærli, 2017). Fjærli peker også på at Listhaugs Facebook-profil nærmest driftes og operer som en mediebedrift, og dette peker politisk redaktør Lena Lindgren på som sentralt ved dette mediet; at politikerne har kontroll over kommunikasjonsteknologien synes å være forutsetning for makt i dagens samfunn og Facebook fungerer som et slags hyperdemokrati. (Lindgren, 2018). Plattformen fungerer som en praksis for kommunikasjon kamuflerende for makt og distanse, ved å trekke på en demokratisk diskurs; «Demokrati er å spre makt, men også samle den igjen» (Lindgren, 2018). Hun peker på at Facebook som politisk plattform står i fare for å uthule og desentralisere andre viktige demokratiske institusjoner, som for eksempler tradisjonelle medier, samtidig som det også styrker demokratiet ved høy grad av brukerinteraksjon. Utfordringen er imidlertid, ifølge Lindgren, at vi risikerer å få demokratiske former – men uten demokratisk innhold. (Lindgren, 2018).

At formen, men ikke innholdet, synes demokratisk ser vi eksempler på også i kommentarfeltene til Facebook-postene. Der blir blant annet motstandere av regjeringen eller tilhørere av opposisjonen merket som «utenforstående», kritisert for meningen sin eller harselert med, som i tekst 5 (Listhaug, 2017a):

Figur 5: Skjermdump fra Facebook, Listhaug, 2017a

Her finner vi både en form for personangrep i anklagen om at kommentatoren «ikke kan lese», samt en henvendelse til «AP og SP likere». Fjærli peker på at kommentarer på Listhaugs Facebook-innlegg fungerer som et slags ekkokammer, hvor Listhaugs meninger blir gjentatt og repetert i kommentarfeltet (Fjærli, 2017). Ekkokammer defineres som at «informasjon, meninger blir gjentatt og forsterket innen en gruppe, et medium, uten diskusjon med dem som har andre synspunkter» (Norske akademis ordbok, 2020). Her finner vi lite diskusjon mellom partene, men høy grad av forsterkede meninger og personangrep. Der mediet åpner opp for demokratisk deltakelse, er det derimot ikke nødvendigvis ensbetydende med innhold i tråd med demokratisk verdier. Kommentarer av slik karakter er gjentakende for flere av postene, og ekkokammer får med det en særlig polariserende effekt i debatten. Polarisingen virker mot innvandrere, men også mellom tilhengere av de ulike politiske posisjonene.

Kommunikasjonsteknologi

Fairclough peker på at utviklingen av ny *kommunikasjonsteknologi* henger sammen med utviklingen av nye sjangre og plattformer for kommunikasjon. Tradisjonelt opererer vi med én og to-veis kommunikasjon, og mediert og ikke-mediert kommunikasjon (Fairclough, 2003, s. 77). Politisk kommunikasjon har stort sett fungert som enveis, mediert kommunikasjon; aktiviteten realiseres i print, på tv eller liknende, hvor man ikke har en umiddelbar responsmulighet mellom avsender og mottaker. Tekst 1, 2, 6 og 7 svarer til en slik form for enveiskommunikasjon, mens Facebook-postene er en form for blanding av enveis -og toveiskommunikasjon, i mediert format. Dette svarer til en form for samutvikling mellom teknologi og sjanger, og Fairclough peker på at nettsider som sjanger er interessante i lys av at de ikke er av sekvensiell karakter og at de tilbyr interaktivitet mellom brukerne. Imidlertid er ikke nettsider *kun* interaktive, ettersom det vil være begrensninger i designet som avgjør graden av interaktivitet (Fairclough, 2003, s. 77).

I Facebook-postene muliggjør teknologien ulike semiotiske ressurser i form av bilde, verbaltekst og en form for interaktiv samhandling, og med det også en dialog i hva Fairclough kaller den offentlige sfære. Her ligger det fem prinsipper til grunn for en effektiv og demokratisk dialog; 1) Folk velger å entre dialogen, og kan fortsette dialogen ved andre anledninger, 2) tilgang er åpen til alle som ønsker å delta, og folk har like muligheter til å bidra til dialogen, 3) Folk er frie til å være uenige, og forskjeller mellom dem er anerkjent, 4)

det er rom for å danne felles konsensus, eller forme allianser og til sist, 5) det er dialog med potensiale til å forandre – det kan med andre ord føre til politisk endring (Fairclough, 2003, s. 80).

I Facebook-postene finner vi at kriteria 1 og 2 er mulig; Facebook-profilen er åpen og «alle» kan entre dialogen og gjenoppta den senere. Det krever imidlertid at man har en Facebook-profil, og at ikke det aktuelle innlegget slettes. Imidlertid ble tekst 8 slettet fra Facebook-siden hennes i kjølvannet av kritikken og avgangen som minister, og man kan dermed ikke gjenoppta dialogen senere.

I forhold til punkt 3 er i utgangspunktet folk frie til å være uenige, men som drøftet i avsnittet om sosial interaksjon finner vi at kritikk mot Listhaug i kommentarfeltene ofte fører til at motstandere eller tilhørere av opposisjonen blir merket som «utenforstående» eller kritisert for meningen. Forskjellene blir med det ikke anerkjent. Når det gjelder å danne en felles konsensus rundt saker eller forme allianser finnes ikke det blant alle som kommenterer, men vi finner det gruppevis, for eksempel blant tilhengere av Listhaug eller blant tilhengere av opposisjonen.

Det siste kriteriet handler om hvorvidt dialogen kan lede til endring. Potensiale for endring finnes blant annet i velgeroppslutning eller rekruttering av medlemmer. Haanshuus og Jupskås drøfter også måten sosiale medier kan ha potensiale til politisk endring, og skiller mellom sosiale medier som informasjonskanal, kommunikasjonskanal eller en spredningskanal. Den første realiseres ved for eksempel spredning av propaganda og informasjon, men uten interaktivitet mellom leser og avsender. Det kan imidlertid betegnes som en kommunikasjonskanal om tilhengere svarer på informasjonen, og det etableres en form for arena for debatt. Om informasjonen derimot kan deles videre til tilhengere og lesere utenfor nettverket det opprinnelig ble delt i, kan mediet fungere som en spredningskanal, hvor man kan rekruttere og formidle ideologier utenfor den opprinnelige indre kretsen (Haanshuus og Jupskås, 2017).

Jeg finner at sjangeren har potensiale som både informasjonskanal, kommunikasjonskanal og spredningskanal. Tekstene kan leses som en form for politisk propaganda, definert som «bevisst manipulering av folks følelser og tanker ved hjelp av sterke virkemidler for å fremme bestemte oppfatninger og handlingsmønstre» (Store norske leksikon, 2018). Wodak peker på at man i høyrepopulistisk kommunikasjon vil forsøke å sette agenda gjennom provosering og skandaler i media, som skal bidra til å forme oppfatninger og handlingsmønstre (Wodak,

2015, s. 11). Det kan derfor være naturlig å forstå høyrepopulistisk retorikk som en form for politisk propaganda. De ulike fremstillingene svarer til, som vist i kapittel 5.2.1, en instrumentalisert og generalisert framstilling av innvandrere, samtidig som medieringen av tekstene fungerer som en kommunikasjonskanal gjennom muligheten til å debattere i kommentarfeltet. Dette forsterkers ytterligere ved at Listhaug også trer aktivt inn i aktiviteten, ved å eksempelvis svare på utvalgte kommentarer, som i tekst 5 (Listhaug 2017a);

Figur 6: Skjermdump fra Facebook, Listhaug 2017a

Det er imidlertid et viktig poeng at Listhaugs respons er selektiv – det er på ingen måte garantert at man får et svar, og det er også hun selv som velger ut hva hun svarer på. Dette svarer til hva Fairclough peker på som den ikke-interaktive siden ved sjangeren, hvor; «one is offered a range of choices which allow one to take many different paths through the website» (Fairclough, 2003, s. 78). Man kan altså navigere seg fritt som leser, på samme måte som avsender kan være selektiv i hva hun svarer på, hvordan og til hvem. Jeg finner også at sjangeren fungerer som en spredningskanal ettersom teknologien gjør det mulig å både «like» og «dele» postene. På den måten kan de distribueres videre på Facebook, også utenfor Listhaugs indre kjerne eller følgere på Facebook. Slik kan det tenkes at hun kan rekruttere

flere følger og velgere, og derpå igjen en større spredning av politiske budskap og propaganda.

Fairclough peker imidlertid at det er utfordringer knyttet til sjangre og diskurs i den offentlige sfære, blant annet ved at politikeres motiv ofte kan kamufleres i en slik form for dialog. Dette kan lede til at et bestemt syn på verden konstrueres som en form for «common sense». Dette kan gjøres eksplisitt gjennom å for eksempel konstruere ulike argument eller narrativ som man kan legitimere (Fairclough, 2003, s. 82-85). I analyse av høyrepopulistiske diskurser mener jeg man finner nettopp at Listhaug for det første presenterer et virkelighetsbilde som skal appellere til fornuft og rasjonalitet, fremfor et krav om sannhet, gjennom ignorant arroganse. Bildebruken utgjør en vesentlig semiotisk ressurs her, ved en generalisert, men naturalistisk, fremstilling av «de andre». Det konstrueres i tillegg ulike narrativ, gjennom blant annet verdiladning og språklige bilder, om blant annet fiendens (u)kultur, et moderland i farer og en demokratisk «frelser». Kravene om dialoger i en offentlig sfære kan sies å i stor grad være ivaretatt, men det vil samtidig kunne reises tvil om det er en «gyldig» demokratisk dialog, ettersom den implisitt kan kamuflere holdninger og verdier, samt være selektiv i utvelgelsen av informasjon – uten at det nødvendigvis er en allmenn kjent forutsetning.

Et siste viktig moment ved kommunikasjonsteknologi knyttet til Facebook som plattform er at det egner seg særlig godt til normbrudd og skandaler som bidrar til å aktualisere politikken, samtidig som det bevisst dreier medieoppmerksomheten mot saker, gjennom Wodaks «right-wing perpetuum mobile», eller normbruddenes evighetsmaskin⁴ (Wodak, 2015, s. 19-20). Vi ser eksempel på dette i tekst 6, i framstillinga av «Joner og hylekoret». Modellen til Wodak fungerer i dette tilfellet ved at Listhaug først publiserer tekst 5 – og med det begår en form for normbrudd i norsk politikk. Det blir omtalt og kritisert i media, og dette fører til at hun først redefinerer innholdet; kritikken fra NY-times fremstilles som en omtale av norsk handlekraft. Deretter skriver hun seg ut av den opprinnelige skandalen ved å svare på Joners kritikk, hvor hun nå etablerer termen «hylekor» om opposisjonen. Dette blir igjen ansett som et nytt normbrudd. Ettersom Facebook-poster som sjanger åpner opp for kommentarer og høy grad av intertekstualitet innad i posten og på Facebook-sider generelt, kan det derfor tenkes at plattformen er særlig egnet til å realisere «skandaler» i lys av Wodaks modell og dermed sette en form for politisk dagsorden.

---

⁴ Den norske oversettelsen «evighetsmaskin» er brukt av Apostol, 2019.

Oppsummering

I undersøkelsen av tekstene som uttrykk for en ny mediepolitisk praksis er det Facebook som plattform og Facebook-postene som sjanger jeg finner sentrale i etableringen av dette, samt i hvordan de bidrar til en forståelse av debatten som polariserende og generaliserende ovenfor innvandrere. For det første finner jeg at alle tekstene er av strategisk karakter; de forsøker å henholdsvis legitimere en restriktiv innvandringspolitikk, instrumentalisere innvandrere, fremme en forståelse av nasjonens kultur som truet av innvandreres ukultur eller fremme en demokratidiskurs som later til å være «for folk flest», men som i realiteten retter seg mot høyreorienterte velgere. Med det ekskluderer postene både venstresiden og innvandrere.

Strukturelt er også Facebook som en plattform og postene som sammensatte tekster lite ritualiserte og er karakterisert av sjangerblanding, hybride sjangre og ny medieformater. Det synes derfor litt friere i form av hva som kan publiseres eller kommuniseres. Wodak peker også på dette som sentralt i høyrepopulistisk kommunikasjon; provoserende og skandaliserende opptredener i media kan synes viktigere enn politiske prosesser (Wodak, 2015, s. 11). Mathisen og Morslandsjø peker på at man tradisjonelt har brukt å skille mellom såkalte «views og news», mens vi i dag ser det er vanskelig å trekke noen tydelige skillelinjer (Mathisen og Morslandsjø, 2016, s. 18). En forklaring kan være at det i stor grad er politikere selv som styrer aktiviteten på plattformer som Facebook, og man på den måten for det første mister et objektivitetsideal, samtidig som popularitet, gjennom «views» kan framstå viktigere enn sakens innhold, forstått som «news».

I lys av sosiale relasjoner viser også analysen at Facebook står i en særposisjon når det gjelder å kamouflere avstand i makt og sosial distanse. Sosial, interaktiv interaksjon og «jeg» -og «du»-fraser gjør Facebook til et hyperdemokrati hvor begrepet ekkokammer er særlig relevant. Meninger forsterkes og gjentas blant lesere og følgere, og bidrar videre til en ekskludering og generalisering av innvandrere i særlig kommentarfeltene, men også gjennom spredning av Facebook-postene. I tillegg bidrar et ekkokammer til en polarisert debatt mellom velgere fra venstre -og høyresiden.

Facebook som plattform er også et tydelig eksempel på hvordan kommunikasjonsteknologien bidrar i å etablere en ny praksis for politisk kommunikasjon. Det tillater brukerne en form for dialog i den offentlige sfære. Plattformen fungerer som både en informasjons -, kommunikasjons -, og spredningskanal, og dermed også et strategisk valg for å fremme politisk propaganda. Det kommuniseres på en lettfattelig måte, i samsvar med «arrogant ignorans»,

hvilket jeg mener bekrefter Faircloughs teori om at kommunikasjonsteknologi kan fremme en såkalt «common-sense» kommunikasjon. I tillegg ser vi også hvordan plattformen egner seg særlig godt til normbrudd i tråd med Wodaks evighetsmaskin. Denne bidrar til å holde debatten aktuell.

5.3 Analyse av sosiale strukturer

I denne delen av oppgaven vil jeg forsøke å gjøre rede for hvilke sosiale strukturer jeg mener man kan forstå tekstenes sosiale praksis i lys av. Her legger jeg til grunn multikulturalisme, nasjonalisme, anti-islamisme og mediesamfunnet som sosiale strukturer. Det kan argumenteres for at det finnes en viss overlapp mellom strukturene, men jeg mener drøftingen av dem vil vise at de står ut som selvstendige strukturer som tekstenes praksis kan drøftes i lys av. Multikulturalisme og nasjonalisme er gjort rede for i teoridelen kapittel 3.4.1 og 3.4.2, da de utgjør komplekse strukturer som krever en avklaring eller bestemt posisjonering i synet på dem struktur. Anti-islam(isme) og mediesamfunnet er til en viss grad gjort rede for i henholdsvis kapittel 3.7 og 3.9, samt ved en inngående drøfting av tekstene som uttrykk for en mediepolitisk praksis i kapittel 5.3. De kommende kapitler om disse som strukturer bygger dermed videre på avklaringer gjort i disse kapitlene.

5.3.1 Multikulturalisme som sosial struktur

Som beskrevet i teoridelen er begrepet «multikulturalisme» nærmest utfaset etter 2004 i Stortingsmeldinger og rapporter, og erstattet med begrep som «kultur mangfold» eller «kulturell forståelse». Begrepsbruken er noe problematisk i seg selv; der man på en måte kan forstå multikulturalisme som uttrykk for en ideal-ideologi, hvor ulike kulturer lever side om side, forstås det ideologisk også som en måte se på kultur som statiske, avskilte enheter. Disse enhetene forstås gjerne i lys av rase, samtidig de presenterer en hierarkisk ordning av kulturer, hvor det ofte er minoritetskulturen som tilegnes mindre verdi (Malik, 2010). Jeg tolker multikulturalisme som sosial struktur i lys den siste betegnelsen, og vil forsøke å drøfte hvordan en høyrepopulistisk og mediepolitisk praksis kan svare til denne. Jeg tolker det dermed slik at et multikulturelt samfunn åpner opp for integrering, mens multikulturalisme

som ideologisk begrep kommer til uttrykk gjennom en forventning om assimilering – fordi majoritetskulturen alltid vil være overordnet minoriteten. Dette peker også Tvedt på, slik jeg redegjør for i kapittel 3.4.1, at har vært kjernen i konflikten rundt multikulturalisme som nasjonens ideologi (Tvedt, 2017, s. 250).

I forståelsen av at en form for ideologisk multikulturalisme kommer til uttrykk i tekstmaterialet, henger sammen med at jeg mener analysen, spesielt i kapittel 5.2.2, viser at det dannes eksplisitte rammer rundt «vår kultur» og «de andres» (u)kultur. Kulturbegrepet, og med det også multikulturalisme, i vårt multikulturelle samfunn aktualiseres på nytt i den politiske debatten om innvandring. Malik peker på at politikk og politiske strukturer kan tjene til å være maktutøvende for majoritetskulturen, i motsetning til å styrke minoritetskulturer:

“In reality such policies have empowered not individuals but "community leaders" who owe their position and influence largely to their relationship with the state. Multicultural policies tend to treat minority communities as homogenous wholes, ignoring class, religious, gender and other differences, and leaving many within those communities feeling misrepresented and, indeed, disenfranchised” (Malik, 2010).

En slik forståelse av multikulturalisme må derfor sees i sammenheng med ønske om politisk makt i lys av høyrepopulistisk politikk. Høyrepopulisme svarer til nettopp en differensiering mellom minoritets- og majoritetskulturer. Dette mener jeg bekreftes av analysen i kapittel 5.2.1, hvor innvandrere instrumentaliseres og ekskluderes, samt i kapittel 5.2.2, hvor de representeres som en minoritet med en ukultur truende mot den norske. Jeg mener det derfor er rimelig å anta FrP ønsker å gjeninnføre multikulturalisme som ideologi nettopp fordi den fremhever majoritetskulturen. Som samfunnsstruktur kan det også forstås som et politisk forsøk på å innføre en styrende samfunnsideologi, ettersom man i årene etter oppløsningen av multikulturalisme har forsøkt å definere «det nye store vi» (Tvedt, 2017, s. 251).

Eriksen peker på at multikulturalisme kommer til uttrykk i samfunnsstrukturer gjennom seks ulike uttrykk, med ytterpunkter i henholdsvis assimilering på den ene siden og en komplett multikulturalisme på den andre. Imidlertid forsøker man i moderne samfunn i dag å finne en balanse i midten (Eriksen, 2010, s. 178). I tekstutvalget gjøres det ikke eksplisitt rede for at Listhaug tilstreber et multikulturelt samfunn, men praksisene svarer i hver sin grad til en tydelig inndeling av gruppen «de andre», en fremstilling av majoritets- og minoritetskulturer og med en forventning om integrering til norsk kultur. I kapittel 5.2.2 gjøres det rede for hvilke kulturelle attributter hun mener innvandrere har og disse stilles i sterk kontrast til de

norske verdiene. Samtidig gjør hun greie for at innvandrere har plikt til å innlemme seg i det norske samfunn, og videre at det norske samfunn har belegg for å anse «de andre» som en trussel. Denne diskursen taler for at samfunnet konstrueres som et multikulturelt samfunn, men likhet i form av «norsk verdi» kan kun oppnås gjennom komplett assimilering.

Jeg mener at debatten rundt en populistisk form for multikulturalisme aktualiseres i lys av innvandringsdebatten av 2014/2015, fordi vi på ny opplever høy grad av tilstrømming til landet, og dermed også sterk påvirkning fra flere kulturer. En slik aktualisering kommer også til uttrykk i NOU-rapporten «Integrasjon og tillit— Langsiktige konsekvenser av høy innvandring» fra 2017, hvor det blant annet drøftes hvordan kulturell integrering best kan foregå. Her kommer det til uttrykk at særlig kulturbegrepet er omstridt, og det hersker politisk uenighet i utvalget. Blant annet uttrykker Asle Toje at kulturbegrepet ikke er tilstrekkelig problematisert, og han fremmer et ønske om aktive og normative pålegg for å gjøre vår eksisterende kultur eksplisitt og betinget å tre inn i for å erverve statsborgerskap (Regjeringen.no, 2017). Sammen med Holmøy uttrykker han også et ønske om assimilasjon blant innvandrere, ved å;

«understreke individenes rett og plikt til å integrere seg i det eksisterende kulturfellesskapet i landet de har utvandret til. Det eksisterer en bred kritikk av multikulturalisme som samfunnsmodell, som viser at normaliseringen av «å stå med ett bein i to kulturer» er aktivt integrasjonshemmende» (Regjeringen.no, 2017)

På den annen side advarer samfunnsforsker Cindy Horst mot offensive og lovregulerende tiltak ovenfor minoritetsgruppers religiøse og kulturelle praksis, og frykter en omfattende debatt om marginale praksiser, som i tillegg er stigmatiserende. (Regjeringen, 2017). Jeg mener rapporten indikerer en aktualisering av debatten om multikulturalisme som samfunnsstruktur og finner at Listhaug gjennom tekstutvalget befinner seg i en posisjon som i stor grad svarer til Toje og Holmøys synspunkt. Gjennom å konstruere samfunnsstrukturen som multikulturell, har den som potensiale å definere adskilte ikke-dynamiske kulturer, og praksisene ved denne kulturen er, som vi finner i kapittel 5.2.1. og 5.2.2 definert som blant annet undertrykkelse, anti-demokratisk samt preget av sosial kontroll og terrorisme. Ved å først konstruere samfunnsstrukturen som multikulturell, kan Listhaug også angripe de andres kultur, og dermed tale om en streng form for kontrollert integrering, som vi blant annet ser i tekst 6; «[...] kombinere en streng innvandringspolitikk med en integreringspolitikk som stiller krav og sørger for at folk som kommer til Norge aksepterer våre verdier, kommer i arbeid og betaler skatt» (Listhaug, 2017b). Disse kravene hun viser til er blant annet uttrykt

gjennom innstrammingsvedtaket av 2016, hvor det framgår at flyktningene skal gjennomgå og bestå norsk -og samfunnsfagsopplæring, samt vise evne til å forsørge seg selv i 12 måneder (Regjeringen.no, 2016).

Varghese hever at «Multikulturalistenes verdensbilde fremstår som et øyrike av avgrensede kulturer. Kulturer som bør beskyttes ved at staten gir minoritetsgrupper særlige rettigheter.» (BT.no, 2010) og en slik konstruksjon mener jeg også finnes i kapittel 5.2.3, hvor Listhaug fremstiller partieliten som først og fremst opptatt av innvandreres rettigheter framfor nasjonens sikkerhet. Ved å konstruere terrorisme som et kulturelt attributt hos innvandrere, og deretter vise til venstresidens liberale asylpolitikk som støtter en slik kultur, kan hun videre trekke frem de uheldige konsekvensene en slik struktur mulig har for samfunnet.

Multikulturalisme som ideologisk struktur fungerer med det også som kritikk av opposisjonen og deres ideologi. Multikulturalisme som struktur svarer dermed til 1) (re)konstrueringen av politisk multikulturalisme med krav om assimilasjon til majoritetskulturen, 2) kritikk av multikulturalismen som bærer av «fiendtlige» kulturer og 3) kritikk av multikulturalisme hos partieliten, som angivelig lar «norskheten» trues av minoritetskulturer. De sosiale praksisene bidrar med det til å skape en polarisert debatt med tydelig politisk agenda, men beveger seg i stor grad bort fra hvordan vi tradisjonelt kjenner multikulturalisme som ideologisk samfunnsstruktur.

5.3.2 Nasjonalisme som sosial struktur

Wodak hevder at høyrepopulister synes å innta en mer og mer etnisk-nasjonalistisk holdning (Wodak, 2015, s. 4) og dette kapitlet tar utgangspunkt i at den høyrepopulistiske praksisen svarer til konstruksjonen av nasjonalisme som struktur, med særlig fokus på en nasjonalistisk identitetspolitikk.

Eriksen peker på at nasjonalisme ofte kommer til uttrykk på to måter, hvor den første fokuserer på likhet mellom borgere og ofte sees som en venstresidig, politisk ideologi. Som en ideologisk struktur på høyresiden mener han imidlertid at nasjonalisme kan komme til uttrykk som en slags vertikal solidaritet – ovenfor mennesker innenfor samme gruppe, samt en ekskludering av utlendinger og minoriteter (Eriksen, 2010, s. 129). Nasjonalisme sees her i lys av identitetspolitikk, hvor man vil strebe etter å trekke opp noen tydelige skillelinjer mellom «oss» og «dem», blant annet i lys av ekskludering, og videre i lys av hva Eriksen

legger til grunn som åtte grunnprinsipper for nasjonalistisk identitetspolitikk, som drøftet i kapittel 3.4.2.

Kamp om ressurser

En form for kamp om knappe ressurser utgjør det første prinsippet, og kapittel 5.2.2 finner jeg at tekstutvalget svarer til ressurser i form av kulturell kapital og velferdsstatens goder.

Kulturell kapital står i fare for å bli borte gjennom trusselen fra de andres (u)kultur, mens velferdssystemet vårt også er truet, blant annet gjennom økonomiske trygdefordeler i innvandreres favør. Her trekkes det blant annet fram at flyktninger over lengre tid har mottatt særfordeler og dette er da underforstått som at de mottar fordeler etniske nordmenn ikke har tilgang på. Det kan med det forstås som en konkurranse og konflikt rundt landets økonomiske ressurser. Også i tekst 6 pekes det på en fordeling av knappe ressurser i form av velferdssystemet; «Dersom yrkesdeltakelsen blant innvandrere var den samme som etniske nordmenn ville 90 000 flere vært i jobb. For velferdsmodellen vår på lenger sikt er det viktig å lykkes bedre (Listhaug, 2017b). I fremstillingen kan innvandrere forstås som mottakere av økonomiske goder, men ikke som deltakere i å stimulere økonomien.

Modernisering og konflikter

Det andre prinsippet for nasjonalisme er hvordan modernisering av samfunnet aktualiserer og trigger ulike konflikter knyttet til eksempelvis likhet eller rettigheter (Eriksen, 2010, s. 194). Høy grad av innvandring som følge av krig og konflikter i deres hjemland ser ut til å fremme en konflikt i det norske samfunnet. Samtidig pekes det også mot en masseinnvandring i årene som kommer, i eksempelvis tekst 2; «Dette er ikke en midlertidig situasjon, det er mest sannsynlig en pågående massemigrasjon som kan vare lenge» (Listhaug, 2016a). Slik kapittel 5.2.1 demonstrerer, framstilles innvandrere i stor grad som mennesker på frivillig flukt og kan derfor leses inn i en moderniseringsprosess hvor flere mennesker vil reise til Norge i tiden som kommer, men reisen vil ikke nødvendigvis være betinget av konflikter eller kriger.

I tillegg trigger konflikten om innvandring en kulturkonflikt, som kommer særlig til uttrykk i kapittel 5.2.2. Listhaug portretterer innvandrere med en kulturell verdi som er svært ulik «den norske» og dermed kan de heller ikke sidestilles med norske borgere, hvilket utgjør en konflikt i tekstmaterialet.

Etnisk fellesskap

For det tredje fremmes det en tanke om at nasjonale grupper skal være «selvrekrutterende» og ha et felles, etnisk slektskap (Eriksen, 2010, s. 195). I tekstutvalget vises det ikke til etnisk rekruttering i form av reproduksjon, og dette forstås i lys av at debatten dreier seg om flyktninger som førstegenerasjonsinnvandrere. Imidlertid vises det i tekst 1 og 6 blant annet til tvangsekteskap og barneekteskap som en del av innvandrernes kultur, og dermed også betinget til at slektskap hos innvandreres primært forekommer med noen fra samme kultur, fremfor interkulturelle ekteskap.

Kulturell likhet

Det fjerde prinsippet, og det første kognitive, er at kulturell likhet overstyrer all form for sosial likhet (Eriksen, 2010, s. 195). I tekstutvalget finner jeg at kulturell likhet er dominerende; innvandrere konstrueres som én gruppe og nordmenn som en annen, og gruppene fremstår som homogene enheter. Imidlertid er innvandrergruppa fremstilt i to varianter, henholdsvis flyktninger og migranter. Menneskene Listhaug omtaler som flyktninger er omtalt eksplisitt som syrere; «Jeg har besøkt øya Lesbos på Moria-mottaket, hvor det stort sett befant seg syrere som flykter fra krig og konflikt. Dette er mennesker som trenger internasjonal beskyttelse og mer ressurser må settes inn for å hjelpe» (Listhaug, 2016a), mens den andre gruppa fremheves som mennesker med opphav i Vest- og sentral Afrika, samt Afghanistan. Den sistnevnte gruppa knyttes til identiske kulturelle trekk i tekstene, slik vi finner i kapittel. 5.2.1. Her forekommer en instrumentalisering og generalisering av innvandrere hvor det er underforstått at alle har kulturell likhet.

Vi finner også at kulturelle trekk overstyrer sosiale trekk i kontrasteringen av gruppene, som i tekst 6, hvor den kulturelle gruppa etniske nordmenn trumfer den kulturelle gruppa innvandrere i sosial kontekst. Her peker Listhaug på at yrkesdeltakelsen blant innvandrere er vesentlige mye lavere enn hos nordmenn; «Dersom yrkesdeltakelsen blant innvandrere var den samme som for etniske nordmenn ville 90 000 flere vært i jobb» og «[...]sørger for at folk som kommer til Norge aksepterer våre verdier, kommer i arbeid og betaler skatt» (Listhaug, 2017b). Her er det underforstått at etniske nordmenn bidrar mer enn innvandrere, uten en nyansering innad i gruppene. En slik kontrastiv fremheving av kulturelle egenskaper uten nyansering av sosiale likheter eller ulikheter innad og mellom gruppene, bidrar til en polarisert framstilling av innvandrere.

Fortidens konflikter

Det femte kjennetegnet er måten tidligere konflikter i fortiden påkalles og viser til hvordan nasjonen har lidd eller kjempet under urettferdige forhold (Eriksen, 2010, s. 195). Jeg finner at alle tre høyrepopulistiske diskurser svarer til dette, men især kapittel 5.2.2. og 5.2.3. I forhold til Kultur- og verdidiskursen finner jeg at Listhaug benytter seg av en såkalt historisk revisjonisme; hun viser til en fortolkning av konflikter fra fortiden hvor all suksess tilskrives nasjonens evne til å kjempe og seire; «Vi har bekjempet nazismen, fascismen og kommunismen. Vår tids totalitære ideologi er islamismen, og den må også bekjempes» (Listhaug, 2017a) i tekst 5 og tekst 2; «Vi må ta lærdom av situasjonen vi så i fjor, og spesielt hvilke langsiktige konsekvenser dette får. Jeg er bekymret over utviklingen vi ser iblant annet Sverige» (Listhaug, 2016a). Wodak peker på dette som en form for fryktpolitikk hvor man benytter seg av historisk revisjonisme. Her er det et «vi» som har kjempet mot «dem» i en nyfortolkning av historien, og dette kan legitimere konstruksjonen av den nye fienden, her forstått som innvandrere og islamisme, som nasjonen må beskyttes mot (Wodak, 2015, s. 21).

Listhaug peker også i tekstene på en moderne konflikt felles med Sverige, og gjør svenskenes utfordringer til en del av Norges. Dette viser også til at en form for etnisk og kulturelt opphav er det primære, og her trer Norge inn i et felles etnisk opphav med Sverige. Eriksen peker på Norge deler mange symbolske røtter og kulturelle betingelser med blant annet Sverige og Danmark (Eriksen, 2010, s. 124) og en framstilling av svensk kulturkamp som sidestilt med en norsk synes dermed ikke fremmed. At andre land også kjemper mot samme konstruerte «fiende» fremmer en polarisert forståelse av innvandrere, da de synes å utgjøre en trussel ut over egne landegrenser.

Personlig gruppeidentitet

Det sjette ideologiske kjennetegnet karakteriseres ved at politisk symbolisme og retorikk skal påkalle personlig erfaring (Eriksen, 2010, s. 196). Den nasjonalistiske gruppeidentiteten gjøres med andre ord personlig, og det strebes etter å skape en form for intimitet mellom gruppens opplevelser og personlige opplevelser. I tekstutvalget finner vi dette blant annet i kapittel 5.2.3, Demokratidiskursen, hvor det er en utstrakt bruk av personlige pronomen. Som vist i kapittelet forekommer for eksempel «vi» og «oss» 30 ganger i tekst 2, og kan bidra til å konstruere en kulturell praksis hvor leseren kan identifisere seg personlig med ansvaret for landet og utfordringene et «vi» står ovenfor. Listhaug retter med det en personlig appell til

handling. Dette kommer også til særlig uttrykk gjennom bruken av «du» som de sammensatte tekstene åpner opp for. Sjangerteknologien tillater handling fra den enkelte bruker og videre også samhandling mellom brukerne, hvilket kan forsterke fellesskapsfølelsen og den personlige opplevelsen hos den enkelte. Listhaug uttrykker en solidaritet ovenfor medlemmene av nasjonen ved å inkludere dem i utfordringene og samtidig gi dem handlingsmulighet, gjennom interaktiv kommunikasjon og spredning.

En slik form for solidaritet og ansvar overfor nasjonen viser til en form for paternalisme, eller en faderlig omsorg og kontroll fra den styrende, men der den styrte oftest gjøres uselvstendig (Store norske leksikon, 2019). Her finner jeg imidlertid at Listhaug mestrer å konstruere en grad av selvstyre og personlig påkalling hos den styrte, gjennom blant annet personlig henvendelse, oppfordring til deltakelse og distribueringspotensiale for den enkelte bruker på nett.

Førstekommere versus inntrengere

Det syvende kriteriet er måten førstekommere er kontrastert mot inntrengere. Eriksen peker på at dette ideologiske trekket ikke er universelt i identitetspolitikk, men at det synes å opptre når det er mulig, samtidig som historiske fakta om opphav og tilhørighet synes strukket i form av sannhet (Eriksen, 2010, s. 196). Jeg finner imidlertid ingen kontrastering mellom nordmenn portrettert som «førstekommere» eller som en prioritert rase, og det er ingen signifikante føringer for ønske om et «rent» etnisk opphav. Det er imidlertid forekomst av hva Eriksen peker på som kulturell genealogi eller kulturelle røtter (Eriksen, 2010, s. 196) som rettferdiggjør kulturell forskjellsbehandling. Dette ble drøftet i kapitlet om multikulturalisme, og kommer til uttrykk ved at den norske kulturen tillegges verdier som demokrati, ytringsfrihet, likestilling og religionsfrihet, mens de andres (u)kultur framstilles i kontrast til dette. Uten noen positive attributter svarer den til en kultur som ikke er forenelig med den norske, og ettersom den norske er majoritetskulturen vil den også svare til en kulturell genealogi som suveren.

Redusering av kompleksitet

Det åttende, og siste kriteriet, handler om hvordan et komplekst samfunn reduseres til et sett med enkelte kontraster, avskilt som begrensede, homogene enheter (Eriksen, 2010, s. 196).

Dette svarer blant annet til den instrumentaliserte framstillinga av innvandrere i kapittel 5.2.1, hvor «differences are undercommunicated in the act of delineating boundaries in relation to the demonized Other» (Eriksen, 2010, s. 196). Dette gir seg også utslag i hvordan en høyrepopulistisk retorikk gjerne svarer til en form for «anti-intellektuell» kommunikasjon, som forneker kompleksitet og nyanseringen hos «de andre». De fremstilles uten positive bidrag for vår nasjon, og fremstilles som dem som ikke vil adaptere vår kultur (Wodak, 2015, s. 21).

En nyansering av dette finnes imidlertid i tekstutvalget hvor Listhaug i tekst 6 poengterer at mye går godt i Norge også hva gjelder innvandring, og berømmer blant annet at mange lærer seg norsk, får arbeid og tilegner seg norske verdier. Dette mener jeg er en viktig distinksjon hos FrP i lys av nasjonalisme; de fremstår ikke som ultra-nasjonalister med rasistiske tendenser slik vi ser hos andre europeiske høyrepopulister, hvor innvandrere framstilles som «jobbtyver» og mennesker som på ingen måte vil innlemmes i samfunnet og majoritetskulturen (Wodak, 2015, s. 21).

Jeg mener at sosial praksis kan argumenteres for at trekker på nasjonalisme som sosial struktur. De ulike prinsippene for en nasjonalistisk identitetsdannelse synes ivaretatt, og den kommer til uttrykk gjennom en vertikal solidaritet som drøftet innledningsvis i kapitlet, som virker ekskluderende ovenfor innvandrere. Ved å konstruere innvandrere som «fienden» samtidig som man framhever en norsk «suverenitet», virker nasjonalisme som struktur ekskluderende ovenfor innvandrere.

5.3.3 Anti-islam(isme) som sosial struktur

I kapittel 5.2.1 drøftes islam og islamisme som konstituerende for innvandreres kultur og som en viktig identitetsmarkør mellom vesten og ikke-vestlige land. Imidlertid mener jeg at anti-islam(isme) også kan leses som en sosial struktur. Eriksen peker på at man i Norge, især etter 22. juli 2011, har sett tendenser til i den offentlige debatten at man problematiserer innvandrere i lys av muslimer, islam og islamisering av Norge og norsk kultur. Islam anses ikke først og fremst som en religion, men heller som et sosialt problem og et hinder i vellykket integrering av innvandrere (Eriksen, 2012). Slik analysen av høyrepopulistiske praksiser viser, trekkes det paralleller mellom innvandrere og muslimer og igjen mellom muslimer og islamisme, med kulturelle trekk som kjønnsdiskriminering, arrangerte ekteskap,

tvangsekteskap og sosial kontroll. Eriksen peker på at de på denne måten fremstilles som en gruppe som har troskap først og fremst til Koranen, ikke norske lover, og i media portretteres muslimsk kultur som motsetningen til den norske (Eriksen, 2012).

Wodak peker på at «islamofobi» er en sentral del i etableringen av frykt-topos, realisert gjennom innvandrere og deres mulige verdigrunnlag (Wodak, 2015, s. 159). Kapittel 5.2.2 viser at dette skjer med hyppig frekvens i tekstgrunnlaget gjennom konstrueringen av «de andres» (u)kultur. Et frykt-topos appellerer dermed til spørsmålet om nasjonens sikkerhet, og dermed også en legitimert ekskludering. Wodak peker på dette som «the fallacy of sameness» og «the fallacy of argumentum ad baculum» hvor førstnevnte anser nasjonen som et homogent samfunn, som i for eksempel et «heartland», og den andre referer til en antatt fare som truer det homogene samfunnet (Wodak, 2015, s. 54). Ved å bruke betegnelsene «velferdssamfunnet vårt», «velferdsmodellen», «kulturen vår» kan det vise til et homogent samfunn truet av en antatt fare, videre identifisert som islamisme og islam.

Ifølge Eriksen forekommer det tre trekk ved en anti-muslimsk ideologi. For det første representerer tilhengerne i utgangspunktet et ideologisk mangfold, men de samles imidlertid rundt én felles ideologi (Eriksen, 2012). I kapittel 1.4.1 redegjør jeg for FrPs politiske ideologi, og her finner vi at Wodak peker på FrP som både et liberalistisk og anti-muslimsk parti, samtidig som det forfektes kristne og humanitære verdier (Wodak, 2015, s. 201). FrP er imidlertid tidvis kritisert for å kjøre en ett-saks-politikk, og innvandring har siden partiets opprinnelse vært en fanesak som later til å samle deler av befolkningen i kampen mot islam som et sosialt problem, trass i demografisk og ideologisk ulikhet (Eriksen, 2012). Dette ser i tekstutvalget ut til å trumfe eventuelle andre likhetstrekk eller mangfold.

Det andre prinsippet mener Eriksen handler om at partiet rekrutterer primært fra arbeiderklassen, hvor menneskene ofte føler seg utelatt i demokratiske prosesser, marginalisert eller har en opplevelse av en nedadgående mobilitet i systemet (Eriksen, 2012). Som jeg drøfter i teoridelen peker Marsdal at deler av FrPs suksess er nettopp at man viser til en slags «glemt» arbeiderklasse og en avstand mellom velgeren fra middelklassen og politikere fra «eliten» (Marsdal, 2007, s. 77). I kapittel 5.2.3 forsøker jeg også å belyse hvordan demokratidiskursen svarer til en anti-intellektuell kommunikasjon, fordi velgermassen kan tenkes å representere ei gruppe som vil respondere bedre på en slik form for kommunikasjon. Den demografiske undersøkelsen jeg gjør rede for i kapitlet viser blant annet at FrP-velgeren i 2009 utgjør velgergruppa med lavest utdanning, samtidig som det vises til en nærhet mellom fremmedfiendtlige holdninger og utdanningsnivå i velgermassen

(Dagbladet.no, 2017). Det er også et viktig poeng at Facebook som plattform bidrar til å kamufflere avstand i hierarki og distanse, som drøftet i kapittel 5.3, som kan bidra til en følelse av inkludering i demokratiske prosesser.

Det tredje kjennetegnet ved anti-muslimsk ideologi kommer til syne gjennom en tilbaketrekning fra standardiserte, demokratiske prosedyrer hvor man erklærer en form for krig mot «de andre». Ved å systematisk peke på «de andre» som utgjør en trussel eller konflikt mener Eriksen at man gir fremmedfiendtlige nasjonalister en gruppe å rette et fokusert sinne mot (Eriksen, 2012). Vi finner uttrykk for en tilbaketrekning fra standardiserte, demokratiske prosesser og prosedyrer blant annet gjennom konstruksjonen av såkalte hyperdemokratier, slik kapittel 3.2.2 forsøker å belyse. Ved høy interaktivitet mellom adressat og følger, samt bruk av toveiskommunikasjon i en kontekst som normalt sett bærer preg av enveiskommunikasjon, er det tilsynelatende rom for å invitere brukeren med inn i demokratiet.

Imidlertid fungerer en slik strategi også godt å for å kamufflere ideologier gjennom narrativ eller falske konstruksjoner, og Fairclough peker også på dette som utfordrende ved sjangerblanding og hybride sjangre; det åpner opp for tolkninger og utprøving av regler knyttet til sjangre som vanligvis tjener bestemte formål (Fairclough, 2003, s. 81). I tillegg viser både kapittel 5.2.1, gjennom å utpeke eksplisitt innvandrere, afghanere og Islam, samt kapittel 5.2.2, i konstruksjonen av en slags krig mellom kulturer, til en form for systematisk utpekelse av «de» andre som fienden.

Islam og islamisme kommer eksplisitt til uttrykk som en fiende i tekstgrunnlaget, og det gir belegg for å argumentere for at den sosiale praksisen trekker på en anti-islam(istisk) kultur. Gjennomgangen viser at Eriksen at kjennetegn ved en anti-muslimske ideologi er til stede i tekstutvalget. For det første forsøker Listhaug å samle politiske tilhengere rundt en islamsk ideologi, hvilket er betinget i at FrP har en restriktiv innvandringspolitikk som i utgangspunktet er kritisk til islam og muslimer. For det andre finner jeg at kommunikasjonen svarer til en arrogant-ignorans, med appell til velgere fra arbeiderklassen, samt at det forekommer en endring i demokratiske prosesser som utpeker muslimer og Islam som fiende og trussel. En ny demokratisk prosess kan videre forankres i hyperdemokratier og interaktiv kommunikasjon som særlig finner sted på Facebook som kommunikativ plattform, hvor en systematisk utpekelse av muslimer og islam kommer særlig til uttrykk.

5.3.4 Mediesamfunnet som struktur

Mediesamfunnet og mediemakt kan ifølge Allern forstås som makt over publikum og makt over innholdet. Han peker på nyhetsmediene som en arena for ulike kamper om virkelighetsbilder og som er «den viktigste lenken mellom det som skjer i verden og de inntrykkene vi har i vår egen bevissthet om det som har hendt» (Allern, 2001, s. 273). Jupskås peker på framveksten av internett på 90-tallet som vesentlig for hvordan høyreekstreme grupperinger får sette dagsorden «på nett» og at det er den fremste propagandakanalen (Jupskås, 2011, s. 185). I forståelsen av tekstene som uttrykk for en høyrepopulistisk praksis, samt hvordan Facebook som plattform fremmer en ny type politisk, kommunikativ praksis er det nødvendig å forsøke å forstå de omkringliggende mediestrukturer.

Allern (2015) peker på at framveksten av et nytt mediesamfunn og et komplekst mediebilde har ført til nye vilkår for kommunikasjon, hvor «vanlige mennesker» har fått mulighet til å gjøre seg selv til deltakere i informasjonsutveksling (Allern, 2015, s. 13). Han peker på digitale medier som en form for «medieøkologi», og viser til at kommersielle aktører, som eksempelvis Facebook, har gjort det mulig for offentligheten å la seg bli hørt. Samtidig har mediet samtidig også «mangedoblet mulighetene for desinformasjon og spam, mytespredning og propaganda» (Mitz, 2002, i Allern, 2015, s. 21). Slik analysen viser, i særlig kapittel 5.2.3 og 5.3, er den sosiale praksisen tuftet på en slik form for medieøkologi. Facebook som plattform åpner opp for at Listhaug kan fremme en høyrepopulistisk demokratidiskurs, samtidig som plattformen skaper rom for dialog og interaksjon mellom politikere og tilhengere – og motstandere, i hva Fairclough peker på som dialog i offentlige sfære, slik jeg drøfter i kapittel 5.3.

Jupskås peker på at endring i mediestrukturer og mediesamfunn har ført til teknologiske nyvinninger som særlig høyreekstreme utnytter (Jupskås, 2012, s. 183), og her er også en høyrepopulistisk, politisk bevegelse sentral. I forståelsen av FrP som et høyrepopulistisk parti finner jeg at tekstene som uttrykk for en gitt praksis svarer til fellestrekk man ofte, ifølge Jupskås, finner blant høyreekstreme i det nye mediesamfunnet. Overlappende ideologiske trekk kommer her til uttrykk, og det nye mediesamfunnet, da især internett og sosiale medier, fremstår som en felles plattform for utveksling av praksiser og ideologier (Jupskås, 2012, s. 18) hvor en nasjonalistisk, anti-islamisk, og innvandrerkritisk holdning er framtrædende (Jupskås 2012, s. 171-172).

Wodak peker også på at en endring i mediestrukturen har ført til at høyrepopulister utnytter media til å sette agenda med skandaler og provokasjon (Wodak, 2015, s. 11). Facebook som medieplattform fungerer som en form for medie-demokrati (Wodak, 2015, s. 11), hvilket jeg mener analysen i kapittel 5.3 også bekrefter. Wodak peker også på at mediestrategier og media-demokratier er helt essensielt for høyrepopulistisk politikk og de har en utbredt bruk av media, deriblant Facebook. Hun peker også på at høyrepopulister også ofte har representanter som er særdeles godt trent i media (Wodak, 2015, s. 21), og dette er også interessant i lys av Listhaug, som har lang erfaring fra PR- og kommunikasjonsbransjen.

6.0 Drøfting av funn og videre forskning

I de foregående kapitlene har jeg forsøkt å lese tekstene i lys av en høyrepopulistisk praksis som kommer til uttrykk gjennom tre ulike diskurser; 1. *Innvandringsdiskursen*, 2. *Kultur -og verdidiskursen* samt 3. *Demokratidiskursen*. I tillegg har jeg undersøkt hvorvidt medieplattformen Facebook kan fungere som en kommunikasjonskanal for en politisk praksis som virker ekskluderende og polariserende ovenfor innvandrere. Dette har jeg så forsøkt å drøfte opp mot fire ulike sosiale strukturer; multikulturalisme, nasjonalisme, anti-islam(isme) samt mediesamfunnet. Overordnet var oppgavens problemstilling å undersøke;

- *Hvordan kan Sylvi Listhaugs sterke involvering i innvandrings- og integreringsdebatten ha bidratt til å synliggjøre eller forsterke høyrepopulistiske diskurser i norsk politikk, og hvordan kan disse føre til polarisering og ekskludering av innvandrere?*

For å besvare problemstillingen etablerte jeg seks hjelpespørsmål i innledningskapitlet, ment for å kunne stille noen kontrollspørsmål underveis i oppgaven, samt hjelpe til med å strukturere oppgaven.

Det første spørsmålet; *Hvilken sosial begivenhet utløser debatten og Listhaugs involvering i den?* vises primært til i kapittel 5.1. Jeg har valgt å se flyktningkrisa fra 2014/2015 som overordnet sosial begivenhet og jeg finner i redegjørelsen av tekstorganiseringen og intertekstuelle referanser at alle tekstene i utvalget svarer til denne begivenheten. Kapitlet viser at Listhaug i de to første tekstene primært engasjerer seg i lys av rollen som innvandrings -og integreringsminister, og tekstene leses i stor grad inn i en sammenheng med et pågående forslag om endringer i asylpolitikken. I relasjon til Listhaugs sterke involvering og hvorvidt den fremmer en høyrepopulistisk kommunikasjon finner jeg at tekst 1 er den av tekstene som *minst* svarer til en høyrepopulistisk kommunikasjonsform, i form av både referentkjeder, sjanger og språklige bilder. Her er referenten «flyktning» den primære og teksten svarer til et overordnet regjeringsforslag, og er med det den av tekstene som også bærer preg av minst personlig involvering fra Listhaug sin side.

De resterende tekstene er, om enn i noe varierende grad, sterkere uttrykk for *aktøren* Listhaug, fremfor en *struktur* hun først og fremst representerer. I de første tekstene, og dermed også hvordan Listhaug blir en deltaker i den sosiale begivenheten, mener jeg hun i stor grad trekker på og styres av strukturer hvor hun anvender gitte regler og ressurser innenfor FrPs og

regjeringens politiske agenda. Imidlertid mener jeg at hun i de øvrige tekstene snarere reproducerer strukturer, og dermed først og fremst er en handlende aktør ved at hun tar i bruk ulike praksiser som i stor grad kan leses som et ønske om eksplisitte «norske tilstander». Dette vil drøftes ytterligere senere i kapittelet, men jeg mener at tekstene viser at Listhaug er en bevisst aktør som utfolder en handlingsplan. Giddens peker på at det er to kriterier som ligger til grunn for handling; for det første at aktøren er kyndig og at de har handlingskapasitet som gir de en evne til å utgjøre en forskjell. Summen av dette svarer til at aktøren er kompetent (Aakvaag, 2008, s. 131). Jeg mener at Listhaug for det første har en sterk involvering i debatten fordi hun må anses som kyndig i lys av rollen som innvandrings- og integreringsminister på tidspunktet. Samtidig har hun handlingskapasitet; hun er en populær minister, hun sitter i regjering og den sosiale begivenheten krever attpåtil en form for handling; hvordan skal Norge og styremaktene møte den pågående krisa?

Videre mener jeg at oppgaven viser at Sylvi Listhaug, som en kompetent aktør i tråd med Giddens begrep, bidrar til å både synliggjøre og etablere nye diskurser knyttet til innvandringsdebatten. I hjelpespørsmål to ville jeg undersøke *Hvilke aspekter ved tekstene taler for at de kan leses som høyrepopulistiske og hvilke høyrepopulistiske diskurser oppstår eller forsterkes?* Jeg mener at gjennomgangen av de ulike diskursene i kapittel 5 viser at de alle har aspekter som kan leses som høyrepopulistiske ved at de 1) fremmer en instrumentalisert forståelse av innvandrere, 2) konstruerer innvandrere og deres (u)kultur som en trussel mot 3) nasjonens (suverene) kulturelle verdi, de har semiotiske ressurser som svarer til 4) en anti-intellektuell kommunikasjon, det konstrueres en forestilling om et 5) deltakerdemokrati og det fremmes også en 6) demokratisk heltefigur i form av Listhaug. Dette samsvarer også med Wodaks kriterier for høyrepopulisme, som drøftet i kapittel 3.7.

I lys av hvilke diskurser som oppstår eller forsterkes, finner jeg at diskurs 1, Innvandrerdiskursen, er en diskurs som forsterkes og dermed primært er et resultat av sosiale strukturer. FrP er, som drøftet i kapittel 3.6 og 3.7, i utgangspunktet et innvandrerkritisk parti som det ikke er ukjent at benytter seg av ulike referenter i omtaler av innvandrere, samtidig som de ønsker å holde innvandringen på et minimum. Dette finnes i både regjeringsforslag, partiprogram og i tekstutvalget. Imidlertid mener jeg at oppgaven viser til at diskurs 2 og 3 mer eksplisitt kan knyttes til innvandringsdebatten og til Listhaugs sterke involvering i den. De anses dermed som diskurser som oppstår i debatten, bidratt av Listhaugs sterke involvering, fremfor å forsterkes på lik linje som diskurs 1. Framstillingen av innvandreres ukultur og trusselen de utgjør mot den norske leses som en direkte konsekvens av høy

innvandring, eksemplifisert gjennom å vise til svenske tilstander, nativisme, historisk revisjonisme og ved å etablere ulike frykt-topos. Aktørrollen til Listhaug er især tydelig i diskurs 2 og 3, hvor hun fremstår som kyndig og med handlingskapasitet. Dette svarer til en form for demokratisk landsfader, i tråd med Wodaks teori om et helte-topos, samtidig som hun handler i tråd med Giddens teori om aktører og handlingsbegrepet, demonstrert ved handlingsrasjonering, hvor «aktøren kontinuerlig og rutinemessig er i kontakt med grunnene for sin handling» (Aakvag, 2008, s. 132).

Spørsmål tre tok sikte på å undersøke om det var *trekk ved tekstene som gjør at de eventuelt kan leses som ikke høyrepopulistiske*. I analysen og videre drøfting av tekstene var dette viktig for å ikke låse analysen til høyrepopulisme. Det kan argumenteres for at tekstene svarer til en politisk praksis hvor aktøren Listhaug representerer en politisk struktur typisk for Fremskrittspartiet, og ikke dermed ikke først og fremst en høyrepopulistisk praksis. I kapittel 3.6 viser jeg blant annet til at FrP har en innvandrerkritisk holdning som politisk beveggrunn, og at partiet siden 90-tallet har forfektet tanken om et homogent samfunn, hvor et nasjonalistisk verdigrunnlag utgjør kjernen i politikken (Iversen, 1998, s. 148-149). At partiet er innvandrerkritisk og forfekter et bestemt kultur -og verdisyn kan derfor tenkes å være beveggrunner hos Listhaug og videre i tekstenes praksis. Dette kommer til uttrykk gjennom den instrumentaliserte betegnelsen av innvandrergruppen i kapittel 5.2.1, og videre i en forfektelse av norsk kultur og nasjonalisme, som vist i kapittel 5.2.2. I forhold til demokratidiskursen i kapittel 5.2.3 er det også et sentralt poeng at FrP fra stiftelsen av var ment som et protestparti mot partieliten. Tekstene kan derfor tenkes å fremme en demokratisk praksis fordi partiet fremmer desentralisering av makt og en appell til «folk flest», ifølge Marsdal forstått som arbeiderklassen (Marsdal, 2007, s. 77), og ikke primært som et resultat av høyrepopulisme som politisk struktur.

Imidlertid mener jeg at tekstene har en så tydelig forankring i en høyrepopulisme at tekstene først og fremst må leses inn i denne praksisen. Denne mener jeg utløses av flyktningkrisa og muliggjøres av Listhaugs sterke involvering. Trass i at en instrumentalisert framstilling av innvandrere, en nasjonalistisk tankegang som favoriserer og fremmer en majoritetskultur, eller at dialogen i sosiale medier fremstår demokratisk ved å vende seg fra partieliten om mot «folk flest», er alle diskursene tett vevd sammen med innvandrerdebatten og Listhaug som aktør. At funnene forstås som høyrepopulistiske, og videre sammenfaller med innvandringsdebatten, synes mulig å forklare i lys av hva Eriksen peker på som en av konsekvensene med et samfunn i endring; «It is not surprising, therefore, that political

movements based on cultural identity are strong in societies undergoing modernisation, although this does not account for the fact that these movements become nationalist movements» (Eriksen, 2010, s. 120). Wodak peker også på at nasjonalistisk identitetspolitikk utgjør nettopp en kjerne i høyrepopulistisk politikk, hvor man gjennom myter og omskrivninger av virkeligheten forsøker å legitimere en politisk agenda, hvor nasjonen og nasjonalisme står sentralt (Wodak, 2015, s. 37). Haanshuus og Jupskås finner også i undersøkelsen av hvordan ytre-høyre politikk fremstår i medier en ideologisk endring mot nasjonalisme, og peker på at endringen er naturlig å se i lys av flyktningkrisa (Haanshuus og Jupskås, 2017).

I undersøkelsen av tekstmaterialet ble det tidlig i prosessen tydelig at både medieuttrykk, sjanger og plattform politisk kommunikasjon i debatten syntes viktig, og slik analysen viser i både kapittel 5.2 og 5.3, fungerer Facebook som plattform som særlig egnet til å fremme en høyrepopulistisk praksis som virker ekskluderende og polariserende. For å se hvordan dette kan virke mot problemstillingen formulerte jeg derfor hjelpespørsmål 4; *«På hvilken måte er medieuttrykk og kommunikasjonsplattformer avgjørende for politiske praksiser og bidrar de eventuelt til å generalisere og ekskludere innvandrere?»* For det første så er politisk kommunikasjon på Facebook lite ritualisert, og Listhaug kan med det tenkes å «stake ut» en gitt kurs for en ny politisk arena for kommunikasjon. En sterk involvering er derfor avgjørende, og dette peker også Rodin (2017) på i sin avhandling. Hun viser til at Listhaug står i en særposisjon når det gjelder brukeraktivitet og interaksjon, og at plattformen nærmest driftest som en egen mediebedrift. Wodak peker også på, som jeg drøfter i kapittel 5.3, at sosiale medier og plattformer på nett, særlig i lys av å bidra til provoserende skandaler eller normbrudd, er et viktig grep i høyrepopulistisk kommunikasjon (Wodak, 2015, s. 11). På den måten kan det tenkes at hun hele tiden mestrer å holde debatten «varm» og aktuell, samtidig som hun reproducerer ulike strukturer, som jeg identifiserer som multikulturalisme, nasjonalisme og anti-islamisme.

I tillegg klarer hun å dra nytte av nye mediestrukturer som finnes i samfunnet. Dette tolker jeg som om at hun utfolder ulike handlingsplaner, hvor hun både er kyndig og med handlingskapasitet. Dette gjør henne, ifølge Giddens, til en kompetent aktør (Aakvaag, 2008, s. 131). I lys av problemstillingen finner jeg derfor at hennes sterke involvering er et premiss for at 1) debatten kan sees på som en del av en høyrepopulistisk praksis, og 2) at den bidrar til å virke polariserende og ekskluderende ovenfor innvandrere, særlig ved å ta i bruk Facebook-poster og Facebook som kanal for interaksjon. Ved å fungere som både informasjons-,

kommunikasjons- og spredningskanal, åpner man opp for å kommunisere og spre politisk propaganda effektivt. Kommentarfeltene fungerer også som et ekko-kammer blant tilhørerne, og det politiske budskapet fremstår ofte lite nyansert. Ettersom kommentarfeltene gjerne består av grupperinger fra enten høyre -eller venstresiden i norsk politikk, kan man også anta at det oppstår polariserte debatter mellom dem, slik analysen i kapittel 5.2.3 viser.

I problemstillingas siste hjelpespørsmål fremgår det at jeg ønsker å undersøke *hvordan kan sosiale strukturer tale for forståelsen av innvandrere som polarisert og ekskludert?* I kapittel 5.3 identifiserer jeg henholdsvis fire ulike sosiale strukturer jeg mener tekstene og den sosiale praksisen trekker på.

I forhold til multikulturalisme som sosial struktur finner jeg først og fremst at tekstene trekker på en form til tilbakevending eller søken mot å igjen fremme multikulturalisme som samfunnsideologi. Dette har i utgangspunktet vært noe FrP ikke forfekter, men som jeg peker på i kapittel 5.3.1, mener jeg tekstutvalget kan vise til at multikulturalisme gjenopplives som ideologi fordi den stiller krav til assimilering og dermed gir økt verdi til majoritetskulturen (Tvedt, 2017, s. 250). I de ulike høyrepopulistiske diskursene fremmer Listhaug et kulturelt syn hvor hun først anerkjenner kultur mangfoldet, men videre trekker skillelinjer mellom de andres ukultur, forstått som minoritetskulturen, og med nordmenns suverene kultur som majoritetskulturen. Hun tufter kulturforståelsen på at innvandreres kultur er negativ, og komplett assimilering står fram som eneste løsning. Dette bekreftes i de overordnede politiske dokumenter, som eksempelvis innstrammingsforslagene jeg viser til i kapittel 3.6.2, hvor regjeringen blant annet stiller krav til mer effektiv og streng norskopplæring og evne til selvforsørgelse innen et år.

En identitetsskapende nasjonalisme som struktur kommer til uttrykk gjennom en form for ekskludering av minoriteter (Eriksen, 2010, s. 129) og i kapittel 5.3.2 drøfter jeg hvordan tekstene kan trekke på åtte grunnprinsipper Eriksen mener karakteriseres sv en identitetsskapende nasjonalisme. Jeg mener tekstene viser til at nasjonalistiske prinsipper i stor grad ivaretas, samtidig som nasjonalisme og nasjonalistisk identitetspolitikk virker særlig ekskluderende og polariserende ovenfor innvandrere ved en tydelig «vi» mot «dem» konstruksjon.

I lesinga av tekstene som en sosial praksis som trekker på en anti-islam(istisk) struktur er det sentralt at, slik jeg peker på i kapittel 5.3.2 og i 5.3.3, at islam ikke primært betegnes som en religion blant høyrepopulister, men som en vesentlig del av innvandreres kultur. Listhaug

peker i enkelte av tekstene på fundamentalistiske islamister som vår tids store fiende, i samme kontekst som hun drøfter dagens innvandringsdebatt. Jeg mener at sosial praksis i denne oppgaven kan svare til en anti-muslimsk ideologi gjennom instrumentalisering av gruppa og gjennom å vise til trusselen kulturen deres utgjør. Samtidig har tekstene en tydelig anti-intellektuell appell til mennesker som gjerne føler seg oversett av parti-eliten.

At innvandringsdebatten kan trekke på en for anti-islam eller anti-muslimsk ideologi, drøftes som en utfordring allerede i Stortingsmeldingen «Mangfold gjennom inkludering og deltakelse» av 2003; «Hvis bekymringen er manglende norskferdigheter, er det som regel ikke relevant å trekke inn religiøs tilhørighet eller hudfarge. Er bekymringen knyttet til fundamentalistiske islamister, bør debatten ikke dreie seg om innvandrere i sin alminnelighet (Regjeringen.no, 2003). I tekstmaterialet finner vi derimot det motsatte; Listhaug uttrykker bekymring ovenfor integrering, blant annet i form av norskferdigheter og arbeidsinnsats, men trekker samtidig inn religiøs tilhørighet og hudfarge.

Avslutningsvis leser jeg også tekstene inn i mediesamfunnet som struktur, og dette henger sammen med at jeg mener de utgjør en særegen mediepolitisk praksis særlig egnet for å fremme høyrepopulisme i lys av innvandringsdebatten. Haanshuus og Jupskås (2017) drøfter også hvordan det ser ut til å være en forskyvning i hvordan griper om seg sosiale medier som den fortrukne plattform. Kunnskap om og bruk av nye mediestrukturer ser ut til å være fremtredende hos Listhaug, og Wodak peker også på at media som struktur har bidratt til å endre hvordan politikk formes og fremføres. Hun viser til at medieutviklingen har ført til en «fronstage performance», hvor høyrepopulistiske politikere utnytter mangfoldet mediekommunikasjonen i dag tilbyr (Wodak, 2015, s. 11).

Det synes altså å være et gjensidig forhold mellom mediesamfunnet som struktur og hvilke praksiser som oppstår, og slik jeg også drøfter i kapittel 5.2.3 og 5.3 synes Listhaug og FrP å ha tydelige mediestrategier for å fremme en høyrepopulistisk praksis. Denne virker videre polariserende og ekskluderende ovenfor innvandrere gjennom delingspotensiale, interaktivitet og ekko-kammerfunksjon, men også mellom tilhengere på henholdsvis høyre -og venstresiden i norsk politikk.

6.1 Veien videre

Denne oppgaven representerer kun et utsnitt av en politisk situasjon og kommunikativ begivenhet i Norge. Fremskrittspartiet, er ifølge oppgavens teorigrunnlag, ansett som et innvandringskritisk parti, men i lesinga av tekstene mener jeg innvandringsdebatten virker særlig utløsende for en høyrepopulistisk praksis. Den virker videre å være spesielt forankret i sosiale medier og interaktive plattformer på Internett. Det kunne derfor vært interessant å følge tråden fra Haanshuus og Jupskås videre i lys av hvordan høyrepopulisme «lever» på nett, og hvordan plattformer knyttet til sosiale medier kan tenkes å påvirke det politiske klimaet i Norge. Dette ville være interessant både i lys av høyrepopulisme, men også hvordan mediestrukturer skaper nettkløfter og en tilspisset debatt på nett.

Samtidig kunne det også være interessant å foreta et rent «Listhaug-studie». Det ser ut til å være en personlig karakteristikk ved henne at hun fra Landbruksminister i 2013, til Innvandrings- og integreringsminister fra 2015-2018, til Eldre- og folkehelseminister i mai 2019 og Siden olje- og energiminister i desember 2019, skaper kontroverser og dagsorden gjennom en særegen form for kommunikasjon. Er det knyttet til hennes kommunikative evner? Strategisk bruk av sosiale medier og nettplattformer? Eller er det en posisjoneringsskamp som en mulig arvtaker for Fremskrittspartiet?

Det er mange muligheter for videre studier. I lys av kritisk diskursanalyse er det både givende og nødvendig å rette et kritisk blikk mot ulike praksiser i samfunnet for å bedre forstå praksiser og strukturer som omgir oss. Språk er, ifølge Skrede, konstituerende for vår sosiale virkelighet, samtidig som det også er konstruert av ulike sosiale strukturer (Skrede, 2017, s. 169). Ved å forstå språk kan man derfor bedre forstå verden rundt seg, og det er verdifullt. Skrede peker blant annet på at i en tid hvor det synes å være en fremvekst av nyliberale, kritiske ideologier, er det nødvendig med kritisk samfunnsforskning.

Makti si må

ein mann med vit

hovsamt og høveleg bruke.

Fra Håvamål.

Litteraturliste

- Aakvaag, G. C. (2008). *Moderne Sosiologisk teori*. Oslo: Abstrakt Forlag
- Allern, S. (2002). *Kildene og mediemakten*. Bokkapitel i Eide, M., Makt- og demokratiutredningen. *Til dagsorden! : Journalistikk, makt og demokrati*. Oslo: Gyldendal akademisk
- Allern, S. (2015). *Journalistikk og kildekritisk analyse*. Oslo: Cappelen Damm akademisk
- Althusser, L. (2008). *On ideology*. London: Verso
- Bratberg, Ø. (2019). *Tekstanalyse for Samfunnsvitere*. 2. Utg. ed. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Eriksen, T. H. (2010). *Ethnicity and Nationalism*. Anthropological Perspectives. London. Pluto Press.
- Eriksen, T. H. Red. (1997). *Flerkulturell forståelse*. Otta: Tano Aschehoug
- Fairclough, N. (1989). *Language and Power*. London: Routledge.
- Fairclough, N. (1995). *Critical discourse analysis. The critical study of language*. London: Longman
- Fairclough, N. (2001). *Language and Power*. 2. utgave. London: Routledge.
- Fairclough, N. (2003). *Analysing Discourse : Textual Analysis for Social Research*. London: Routledge.
- Fairclough, N. (2015). *Language and Power*. 3. utgave. London: Routledge.
- Grindheim, J. E., Heidar, K. og Strøm, K. (2017). *Norsk politikk*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Hitching, T., Nilsen, A., og Veum, A. (2011). *Diskursanalyse i praksis: Metode og analyse*. Kristiansand: Høyskoleforlaget
- Iversen, J. (1998). *Fra Anders Lange til Carl. I Hagen: 25 år med Fremskrittspartiet*. Oslo: Millennium
- Jupskås, A. R. (2012). *Ekstreme Europa: ideologi, årsaker og konsekvenser*. Oslo: Cappelen Damm

- Kjeldsen, J. E. (2015). *Hva er retorikk*. Oslo: Universitetsforlaget
- Larsen, P. (2008). *Medievitenskap*. Oslo: Fagbokforlaget
- Lothe, J. (2007). *Litteraturvitenskaplig leksikon*. Oslo: Kunnskapsforlaget
- Marsdal, M. (2007). *FRP-koden. Hemmeligheten bak Fremskrittspartiets suksess*. Oslo: Forlaget Manifest.
- Mortensson-Egnund, I. (2009). *Håvamål*. Oslo: Samlaget
- Taraku, S (2016). *Innvandringsrealisme. Politikens muligheter i folkevandringens tid*. Oslo: Dreyer Forlag
- Skovholt, K. og Veum, A. (2017). *Tekstanalyse. Ei innføring*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk
- Skrede, J. (2017). *Kritisk Diskursanalyse*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Tjora, A. (2010). *Kvalitative forskningsmetoder*. Oslo: Gyldendal Akademisk Forlag
- Tvedt, T. (2017). *Det internasjonale gjennombruddet*. Oslo: Dreyers Forlag
- Vesaas, T. (1981). *Lev, vår draum. Ver alltid like ny*. Stabekk: Bokklubbens Lyrikkvenner
- Vestrheim, G. (2018). *Klassisk retorikk*. Oslo: Dreyers Forlag.
- Wodak, R. (2015). *The Politics of Fear: What Right-Wing Populist Discourses Mean*. London: Sage.
- Wodak, R. og Meyer M. (2009). *Methods of Critical Discourse Analysis*. London: Sage
- Østbye, H., Helleland, K., Knapskog, K. og Larsen L. O. (2013). *Metodebok for mediefag*. Bergen: Fagbokforlaget.

Nettartikler og nettsider:

- Apostol, A. (2019). *Snikislamisering: samfunnsproblem eller velgerfrieri?* Masteroppgave. Universitet i Agder. Lenke: <https://uia.brage.unit.no/uia-xmlui/bitstream/handle/11250/2646187/Antonio%20Apostol.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Aftenposten (2018). *Støre om Listhaugs terrormelding: trist og opprørende*. Hentet 17.01.20 fra <https://www.aftenposten.no/norge/i/wE0QOo/stoere-om-listhaugs-terror-melding-trist-og-opproerende>

Aftenposten (2018). *Frp kraftig frem på ny meningsmåling*. Hentet 15.02.20 fra <https://www.aftenposten.no/norge/i/8w7e9r/frp-kraftig-frem-paa-ny-meningsmaaling>

Aftenposten (2020). *Én av fire Frp-velgere vil ha Sylvi Listhaug som partileder*. Hentet 19.04.2020 fra <https://www.aftenposten.no/norge/politikk/i/g7Ogz0/en-av-fire-frp-velgere-vil-ha-sylvi-listhaug-som-partileder>

Berg, O. T. (2018). *Polarisering*. Politikk i Store norske leksikon. Hentet 15.05.20 fra https://snl.no/polarisering_-_politikk

Bredahl, A. (2018). *Den endeløse strømmen. Ein kritisk analyse av metaforar i ein politisk diskurs om innvandring*. Masteroppgave. Universitetet i Bergen. Lenke: http://bora.uib.no/bitstream/handle/1956/18279/NOLISP350_AnneBredahl2.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Castello, C. (2018). *Listhaug poster mest om innvandring på Facebook*. UTROP. Hentet 09.04.20 fra <https://www.utrop.no/nyheter/nytt/33658/>

Dinside (2017). *Slik er inntekt -og utdanningsnivå til velgerne*. Hentet 26.03.20 fra <https://www.dinside.no/okonomi/slik-er-inntekts--og-utdanningsniva-til-velgerne/68648153>

Eriksen, T. H. (2012). *Xenophobic Exclusion and the New Right in Norway*. I Wiley Online Library. Hentet 09.04.20 fra <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1002/casp.2104>

Enli, G. og Aalen, I. (2017). *Facebook*. I Store norske leksikon på snl.no. Hentet 16.05.20 fra <https://snl.no/Facebook>

Faktisk.no (2018). *Er Arbeiderpartiet imot å frata terrorister og fremmedkrigere statsborgerskapet?* Hentet 30.03.20 fra <https://www.faktisk.no/artikler/dK/er-arbeiderpartiet-imot-a-frata-terrorister-og-fremmedkrigere-statsborgerskapet>

FN (2019). *Flyktninger. Det har ikke vært flere mennesker på flukt i verden siden andre verdenskrig*. Hentet 20.04.20 fra <https://www.fn.no/tema/flyktninger>

Fosshagen, K. (2015). *Multikulturalisme*. I Store norske leksikon på snl.no. Hentet 15.05.20 fra <https://snl.no/multikulturalisme>

- Forskning.no (2009). *FrP – ikke for professoren?* Hentet 26.03.20 fra <https://forskning.no/sosiologi-valg-politikk/frp--ikke-for-professoren/899980>
- Fremskrittspartiet (2017). *Politiske saker*. Hentet 20.01.20 fra <https://www.frp.no/fremskrittspartietshistorie/politiske-saker>
- Glomnes, L. M og Torset, N. S (2015). 10 sitaters som viser at Sylvi Listhaug liker å slå med storslegga. Aftenposten. Hentet 09.04.20 fra <https://www.aftenposten.no/norge/politikk/i/bG1A/10-sitater-som-viser-at-sylvi-listhaug-liket-aa-slaa-med-storslegga?>
- Grue, J. (2017). *Røff guide til Wodak*. Hentet 20.04.18 fra <https://sosiologen.no/essay/roffguide/roff-guide-til-ruth-wodak/>
- Haanshuus, B og Jupskås, A. (2017). *Høyreklikk! En analyse av ytre høyre på sosiale medier i Norge*. Hentet 30.03.20 fra <https://www.idunn.no/tfs/2017/02/hoeyreklikk-en-analyse-av-ytre-hoeyre-paa-sosiale-medier-i-no>
- Heljesen, V, Strand, T og Svaar, P. (2018). *Regjeringen får ikke la justisdepartementet frata fremmedkrieger statsborgerskapet*. NRK. Hentet 04.03.20 fra <https://www.nrk.no/norge/regjeringen-far-ikke-la-justisdepartementet-frata-fremmedkrieger-statsborgerskapet-1.13951789>
- Holocaust-senteret (2020). *Multikulturalisme*. Hentet 05.04.20 fra <https://www.hlsenteret.no/kunnskapsbasen/livssyn/multikulturalisme/multikulturalisme.html>
- Hågvar, Y. (2003). *Hele folkets diskurs. En kritisk diskursanalyse av den gode VG-sak*. (Avhandling). Universitetet i Oslo. Hentet 01.04.18 fra <https://www.hf.uio.no/iln/forskning/grupper/tekstretorikk/Publikasjoner/Utgivelser/7Hagvar-Hele-folkets-diskurs.pdf>
- Jupskås, A. (2013). *Mangfoldig mobilisering og velsmurt valgkampmaskineri: Fremskrittspartiet runder 40 år*. Hentet 30.03.20 fra https://www.idunn.no/nnt/2013/01/mangfoldig_mobilisering_og_velsmurt_valgkampmaskineri_frem
- Jupskås, A. (2017). *Feilslått kritikk av populismebegrepet*. Nytt norsk tidsskrift. Hentet 28.03.20 fra https://www.idunn.no/nnt/2017/04/feilslatt_kritikk_av_populismebegrepet

- Jacobsen, J. (2018). *Hva er populisme?* Hentet 31.03.20 fra <https://nordnorskdebatt.no/article/hva-populisme>
- Jumbert, M. G. (2018). *Flyktningkrisen i Middelhavet*. I Store norske leksikon på snl.no. Hentet 15.05.20 fra https://snl.no/Flyktningkrisen_i_Middelhavet
- Kolbeinstveit, L.(2020). *Hva er multikulturalisme*. Civita. Hentet 05.04.20 fra <https://www.civita.no/politisk-ordbok/hva-er-multikulturalisme>
- Knudsen, O. F. (2019). *Nasjonalisme*. I Store norske leksikon på snl.no. Hentet 15.05.20 fra <https://snl.no/nasjonalisme>
- Krekling, D. V. (2018). *Her er 11 Listhaug-utspill som har satt fyr på Norge*. NRK. Hentet 09.04.20 fra <https://www.nrk.no/norge/her-er-11-listhaug-utspill-som-har-satt-fyr-pa-norge-1.13958713>
- Leraand, D. og Bahun, V. B. (2018). *Flyktninger*. I Store norske leksikon på snl.no. Hentet 15.05.20 fra <https://snl.no/flyktninger>
- Lindholm, M. (2020). *Hvordan skrive kronikk*. Magne Lindholms hjemmeside. Hentet 25.03.20 fra: <http://www.lindholm.no/tips/kronikk.html>
- Lindgren, L. (2018). *Demokratiet har begynt å spise på seg selv*. Morgenbladet. Hentet 27.03.20 fra <https://morgenbladet.no/aktuelt/2018/01/demokratiet-har-begynt-spise-pa-seg-selv-skriver-lena-lindgren>
- Listhaug, S. (2015). *Innstramming til barnas beste*. NRK. Hentet 27.02.20 fra <https://www.nrk.no/ytring/innstramming-til-barnas-beste-1.12883602>
- Listhaug, S. (2016a). *Det forjettete kontinent*. NRK. Hentet 27.02.20 fra <https://www.nrk.no/ytring/det-forjettete-kontinent-1.12984341>
- Listhaug, S. (2016b). *Returutsendelser*. Facebook, skjermdump. Hentet 27.02.2020 fra <https://www.facebook.com/listhaugfrp/photos/a.457334861104745/610197052485191/?type=3&theater>
- Listhaug, S. (2016c). *Joner og hylekoret*. Facebook, skjermdump. Hentet 27.02.2020 fra <https://www.facebook.com/listhaugfrp/photos/a.457334861104745/613394425498787/?type=3&theater>

- Listhaug, S. (2017a). *Flyktninger skal ikke ha snarveier til trygd*. Facebook, skjermdump. Hentet 27.02.2020 fra <https://www.facebook.com/listhaugfrp/photos/a.457334861104745/709459269225635/?type=3&theater>
- Sylvi Listhaug. (2017b). *Innvandrings- og integreringsdebatten er ingen hvilken som helst debatt*. I Virksomme ord. Hentet 27.02.20 fra <http://virksommeord.no/tale/11966/>
- Listhaug, S. (2017c). *Returstans kan gjøre Norge til frihavn*. Sunnmørsposten. Hentet 27.02.2020 fra <https://www.smp.no/meninger/ytring/2017/11/10/%C2%ABReturstans-kan-gj%C3%B8re-Norge-til-frihavn%C2%BB-15586330.ece>
- Listhaug, S. (2018). *AP mener terroristenes rettigheter er viktigere enn nasjonens sikkerhet*. Skjermdump, hentet 27.02.20 fra <https://www.nrk.no/norge/listhaug-sletter-omstridt-facebook-innlegg-1.13961460>
- Listhaug, S. (2019). *Norske skal ikke ta imot båtmigranter»* Facebook, skjermdump. Hentet 27.02.2020 fra <https://www.facebook.com/listhaugfrp/photos/a.210815849089982/1192342574270633/?type=3&theater>
- Malik, K (2010). *Multiculturalism undermines diversity*. The Guardian. Hentet 06.04.20 fra <https://www.theguardian.com/commentisfree/2010/mar/17/multiculturalism-diversity-political-policy>
- NOAS (2017). *Årsberetning*. Hentet 15.01.20 <https://www.rikestilstand.noas.no/2017/>
- Nordland, R. (2016). *A deported Afghan boy returns to a land nothing like home*. New York Times. Hentet 17.01.20 fra https://www.nytimes.com/2016/11/13/world/asia/a-deported-afghan-boy-returns-to-a-land-nothing-like-home.html?_r=0
- Poppe, A, Kalajdzik, P, Thommessen, L, Skei, L, Holm-Nilsen, S. og Carlsen H. (2018). *Reagerer på Listhaugs Facebook-innlegg*. NRK. Hentet 14.03.20 fra <https://www.nrk.no/norge/reagerer-pa-listhaugs-facebook-innlegg-1.14683196>
- Regjeringen, Arbeids- og sosialdepartementet (2017). *Strammer inn trygdereglene for flyktninger*. Hentet 17.01.20 fra <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/strammer-inn-trygdereglene-for-flyktninger/id2548493>

Regjeringen (2004). *Mangfold gjennom inkludering og deltakelse*. (St. Meld. 49 2003-2004). Hentet 04.05.20 fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-49-2003-2004-/id405180/sec3>

Regjeringen, Utenriksdepartementet (2016). *Utdanning styrker demokratiet*. Hentet 26.03.20 fra <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/utdanning-styrker-demokratiet/id2484350/>

Regjeringen, Justis- og beredskapsdepartementet (2016). *Nødvendige innstramminger*. Hentet 14.01.20 fra <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/ny-side/id2481689/>

Regjeringen, Helse- og omsorgsdepartementet (2020). Sylvi Listhaug. Hentet 18.05.19 fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumentarkiv/regjeringen-solberg/andre-dokumenter/hod/2019/eldre--og-folkehelseminister-sylvi-listhaug/id2643617/>

Rodin, N. D. (2017). *Høyrepopulisme i Norden. De nordiske høyrepopulistiske partienes syn på det liberale representative demokratiet*. Masteroppgave. Universitetet i Oslo. Lenke: <https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/57625/Masteroppgave-i-statsvitenskap--va-r-2017.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Sandvik, S, Wergeland, P. og Fjørtoft, M. (2016). *Slik vil regjeringen stramme inn asylpolitikken*. NRK. Hentet 29.02.20 fra <https://www.nrk.no/norge/slik-vil-regjeringen-stramme-inn-asylpolitikken-1.12885077>

Schjetn, S. (2018). *Listhaug postet terrorbilde uten tillatelse – nå vil hun gjøre opp for seg*. VG. Hentet 04.03.20 fra <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/8w7M2G/listhaug-postet-terrorbilde-uten-tillatelse-naa-vil-hun-gjoere-opp-for-seg>

Skevik, E. og Haugan, B. (2018). *Folkets dom. Riktig av Listhaug å gå av?* VG. Hentet 15.02.20 fra: <https://www.vg.no/nyheter/i/QI3QJA/folkets-dom-riktig-av-listhaug-aa-gaa-av>

Stokke, C. (2012). *A Multicultural Society in the Making. How Norwegian Muslims challenge a white nation*. Avhandling. Trondheim, NTNU. Lenke: https://ntnuopen.ntnu.no/ntnu-xmlui/bitstream/handle/11250/271411/578955_FULLTEXT02.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Stortinget, Stortingets utredningsseksjon (2018). *Mistillitsforslag, kabinettforslag og kritikkforslag. En oversikt*. Hentet 15.02.20 fra https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/utredning/perspektiv_01-2018.pdf

Språkrådet (2014). *Årets ord*. Hentet 08.03.20 fra <https://www.sprakradet.no/Vi-og-vart/hva-skjer/Aktuelt/2014/Arets-ord-framandkrigarfremmedkriger/>

Språkrådet (2018). *Nyord*. Hentet 08.03.20 fra <https://www.sprakradet.no/Vi-og-vart/Publikasjoner/Spraaknytt/spraknytt-12018/nyord-skapt-under-hoy-temperatur/>

Språkrådet (2020). *Literacy*. Hentet 09.04.20 fra <https://www.sprakradet.no/svardatabase/sporsmal-og-svar/literacy/>

Svaar, P. (2018). *Listhaug sletter omstridt Facebook-innlegg*. NRK. (skjermdump). Hentet <https://www.nrk.no/norge/listhaug-sletter-omstridt-facebook-innlegg-1.13961460>

Tjernshaugen, K. og Olsen T. Aftenposten. (2017). *Har du ikke skjønt hvorfor alle snakker om «oktoberbarna»? Da bør du lese dette*. Aftenposten. Hentet 11.05.20 fra <https://www.aftenposten.no/norge/politikk/i/p03EV/har-du-ikke-skjoent-hvorfor-alle-snakker-om-oktoberbarna-da-boer-du-lese-dette?>

Tønnessen, M. (2019). *Migrant*. I Store norske leksikon på snl.no. Hentet 15.02.20 fra <https://snl.no/migrant>

VG (2019). *Listhaug-effekt for Frp i Møre og Romsdal*. VG. Hentet 20.04.20 fra <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/jdp3Vo/listhaug-effekt-for-frp-i-moere-og-romsdal>

UDI (2018). *Åtte av ti oktoberbarn fikk opphold*. Hentet 11.05.20 fra <https://www.udi.no/aktuelt/atte-av-ti-oktoberbarn-fikk-opphold/>

UDIR (2019). *Hva er nytt i norsk?* Hentet 09.04.20 fra <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/fagspesifikk-stotte/nytt-i-fagene/hva-er-nytt-i-norsk/>

Winther, F. Ø. (2019). *Paternalisme*. I Store norske leksikon på snl.no. Hentet 15.05.20 fra <https://snl.no/paternalisme>

Oppslagsverk og ressursbanker:

ATEKST. Om begrepet migranter. Hentet 14.03.20 fra <https://web.retriever-info.com/services/archive/search>

Det Norske Akademis Ordbok. (2019). Utgitt av Det Norske Akademi for Språk og Litteratur. Kunnskapsforlaget. Url: <https://www.naob.no/>

SSB (2020). Nøkkeltall, flyktninger. Hentet 02.05.20 fra <https://www.ssb.no/flyktninger>

Merriam-Webster (2020). *Nativisme*. Hentet 16.02.20 fra <https://www.merriam-webster.com/dictionary/nativism>

Tekstvedlegg

Vedlegg 1: «Innstramming til barnas beste»

Innstramming til barnas beste

Altfor mange barn tvinges på flukt av sine familier. For å hindre dette, må vi gjøre det mindre attraktivt å sende barna alene som flyktninger til et fremmed land.

Verden står overfor en historisk flyktning- og migrasjonskrise. Mange er på flukt, deriblant mange barn. Millioner har forlatt hjemlandene sine sammen med familien og mange tusen har reist alene. De har enten flyktet, eller så er de på søken etter et bedre liv. Noen når frem til Europas asylsystemer, men dessverre vet vi at altfor mange lider ukjente skjebner. I verste fall mister de livet underveis på en farefull ferd.

Vi vet at barn som reiser alene overlates i hendene til kyniske menneskesmuglere. De kan bli utsatt for vold, overgrep og andre hendelser som vi ikke kan lukke øynene for. Norge er et av de landene i Europa som er mest attraktive for enslige mindreårige, og vi er på topp fem når det gjelder ankomster av enslige mindreårige asylsøkere.

I barnekonvensjonens artikkel 3 heter det blant annet at ved alle handlinger som berører barn, skal hensynet til «barnets beste» være grunnleggende. Formuleringen er skjønnspreget og gir rom for mye diskusjon. Noe det imidlertid er liten diskusjon om, er at det å være på flukt – uavhengig av årsak – ikke er til «barnets beste».

Barn tvinges på flukt

Forskning viser at det svært ofte er foreldrene og familien som sender barna sine ut på farefulle reiser. Dokumentasjon fra henholdsvis Høykommissæren for flyktninger, FAFO-rapporten fra 2014, samt en undersøkelse basert på intervjuer med 30 enslige mindreårige under 15 år fra Psykologisk institutt ved Universitetet i Oslo, avdekker at det i liten grad er barna selv som velger å legge ut på disse farefulle reisene.

Barn tvinges altså i stor grad på flukt og ofte stilles de under press om å sende penger tilbake til familien. Jeg har selv i samtale med ansatte på institusjoner for enslige mindreårige fått bekreftet at det er mange eksempler på at barn gir uttrykk for at de er i Norge selv om de ikke ønsker det selv. Slik skal det ikke være, og dette må vi som ansvarlige politikere gjøre det vi kan for å få bukt med.

Ingen barn skal tvinges av foreldrene eller familien til å forlate hjemmet og landet sitt. Vi er kjent med at jenter i Afghanistan selges som barnebruder til eldre menn for å finansiere en brors reise til Europa for at han skal kunne forsørge familien. Dette viser at det også bidrar til tvangsekteskap som Norge ønsker å bekjempe. Å være på flukt er det motsatte av å ha det trygt.

Innstramminger nødvendig

Dette må vi gjøre vårt ytterste for å forhindre. Det er derfor på høy tid at vi nå tar utfordringene med enslige mindreårige på flukt, på dypeste alvor. Det haster å få på plass tiltak som kan bidra til at barn i minst mulig grad blir sendt alene av sine familier på flukt til Europa. Dette er derfor hovedbegrunnelsen for forslagene til lovendringene som berører enslige mindreårige asylsøkere.

Det haster å få på plass tiltak som kan bidra til at barn i minst mulig grad blir sendt alene av sine familier på flukt til Europa.

Det at gjeldende regelverk og praksis i Norge gir gode utsikter til å få varig oppholdstillatelse kan være en motivasjon til at familier velger å sende barn alene som asylsøkere hit. Derfor er det viktig at det norske regelverket strammes inn og endres for å motvirke slike reiser.

Regjeringen foreslår derfor to nye bestemmelser om midlertidige og begrensede oppholdstillatelser til enslige, mindreårige asylsøkere. Oppholdstillatelsene går ut ved fylte 18 år, og skal verken gi grunnlag for permanent oppholdstillatelse eller familieinnvandring.

Problematisk å finne gode løsninger

Enslige mindreårige som anses å ha et beskyttelsesbehov fordi barnet vil være uten forsvarlig omsorg ved retur til hjemlandet, skal få en midlertidig og begrenset oppholdstillatelse. Det samme gjelder enslige mindreårige uten beskyttelsesbehov, men som gis oppholdstillatelse på humanitært grunnlag – utelukkende fordi de mangler forsvarlig omsorg ved retur. Enslige mindreårige som fyller vilkårene for beskyttelse av andre årsaker enn mangel på omsorg, vil få en ordinær oppholdstillatelse uten begrensninger.

Det viktigste for meg og for regjeringen er uansett å forhindre at barn som ikke står i reell fare i hjemlandet, sendes ut på en livsfarlig ferd til Norge.

Regjeringen er svært klar over kompleksiteten i disse forslagene og erkjenner at temaet både er vanskelig og følelsesladet. Vi kan imidlertid ikke la være å gå inn i dette vanskelige temaet selv om det finnes innvendinger og det ikke er lett å finne gode løsninger som virker.

Det viktigste for meg og for regjeringen er uansett å forhindre at barn som ikke står i reell fare i hjemlandet, sendes ut på en livsfarlig ferd til Norge. Å gjøre oppholdsgrunnlaget i Norge midlertidig vil gjøre dette mindre attraktivt. Det er bakgrunnen for at vi har valgt å fremme disse lovendringene.

Det er disse tiltakene som på den beste måten lar hensynet til «barnets beste» veie tyngst.

Vedlegg 2: «Det forjettede kontinent»

Det forjettede kontinent

Dagens migrasjonsstrømmer er ikke et blaff, det er en ny politisk virkelighet. Det må vi forholde oss til.

Europol og Interpol estimerer at det er opptil mange hundretusener av migranter i Libya og mange av dem ønsker å reise videre til Europa.

I fjor kom det over én million asylsøkere til kontinentet. Noen kommer som reelle flyktninger. Andre søker et bedre liv og kommer som økonomiske migranter. Omfanget førte til en krisesituasjon for flere land, ikke minst for Italia og Hellas der kapasiteten har vært på bristepunktet over lengre tid.

Jeg har besøkt landene personlig og sett hvilke utfordringer de har fått. Hellas og Italia sliter fortsatt.

Norge må lede an

Nordeuropeiske land som Sverige opplever parallellsamfunn og store kriminalitetsutfordringer som vi har sett i en rekke reportasjer. Det er tydelig at tilstrømmingen har en stor sammenheng med hvilke signaler et land sender ut.

Norge må lede an med en streng og rettferdig asylpolitikk, og først og fremst sørge for hjelp til nærområdene og forebygging av migrasjon. Det er fortsatt der vi får hjulpet flest.

Norge kan ikke ta imot store antall innvandrere over lengre tid. Det vil kunne gå utover den norske velferdsmodellen og skape store utfordringer i samfunnet vårt.

Kan endre Europa for alltid

Da situasjonen var mest prekær i fjor høst, var Arbeiderpartiet raskt på banen med ønsker om en strengere asylpolitikk. Da vi sendte ut innstrammingsforslagene på høring i desember uttalte nestleder i Arbeiderpartiet, Trond Giske, at forslagene ikke var provoserende, og i hovedsak var en videreføring av den forrige regjeringens politikk. Nå har pipen fått en helt annen lyd, og deler av Arbeiderpartiets asylforslag er mindre strenge enn Sveriges.

Dette er ikke en midlertidig situasjon, det er mest sannsynlig en pågående massemigrasjon som kan vare lenge.

Det vil være bekymringsfullt dersom Norge ender opp med en mindre streng politikk for familiegjenforening enn Sverige, sett i lys av hvilke utfordringer de står overfor. Hvilke konsekvenser det får vet vi foreløpig ikke, men i en så usikker situasjon som nå er vi nødt til å føre en ansvarlig politikk.

Den nye politiske virkeligheten innebærer at migrasjonen fra Afrika og Midtøsten vil vedvare. Dette er ikke en midlertidig situasjon, det er mest sannsynlig en pågående massemigrasjon som kan vare lenge. Det er en trend som kan endre Europa og våre land for alltid. Nivået på

innvandringen til Norge må være bærekraftig. Det er nå tiden er kommet for å stramme inn asylpolitikken og trygge Norges fremtid.

Signalene når frem

Jeg har besøkt øya Lesbos på Moria-mottaket, hvor det stort sett befant seg syrere som flykter fra krig og konflikt. Dette er mennesker som trenger internasjonal beskyttelse og mer ressurser må settes inn for å hjelpe.

Det kommer også et høyt antall økonomiske migranter til Europa. Da jeg besøkte Italias hotspot i Pozzollo på Sicilia, fikk jeg se en helt annen virkelighet enn den jeg møtte i Hellas.

Der var det en stor del økonomiske migranter fra land i Vest- og Sentral Afrika, uten beskyttelsesbehov. I Italia fikk jeg imidlertid en tydelig beskjed: Norge er blitt mindre attraktivt og færre nevner at de ønsker å dra videre til Norge. Grunnen er at de signalene vi har sendt ut om en strengere asylpolitikk har nådd frem til menneskesmuglerne.

Belaster systemet

I denne debatten må vi skille mellom flyktninger med beskyttelsesbehov og økonomiske migranter. Det er forståelig at mange ønsker å komme til Norge. Vi bor i et godt land med et velfungerende velferdssamfunn vi har bygd opp gjennom generasjoner. Vi lever i et stabilt demokrati med frihet og muligheter som vil være attraktivt for mange. Økonomi er imidlertid ikke et grunnlag for å søke beskyttelse i Norge, og kommer heller aldri til å bli det så lenge Frp og denne regjeringen styrer landet.

Midt oppe i denne situasjonen må vi huske at vi har ansvar for Norge, og vi har et ansvar for å hjelpe så godt vi kan. Det gjør vi gjennom å styrke nærområdene, bidra der migrantene er, og fremme forslag som gjør det vanskeligere for økonomiske migranter å få opphold og bli værende i Norge. På den måten får vi bruke ressursene på å hjelpe flest i nærområdene fremfor å hjelpe få i Norge.

Vi må intensivere arbeidet for å få på plass returavtaler, og følge opp tvangsretur av dem som ikke skal være her. Slike tiltak er tøffe, men nødvendige. De som reiser gjennom hele Europa og til Norge uten beskyttelsesbehov belaster både systemet, samfunnet og uthuler folks tillit til asylsystemet. De gjør også situasjonen vanskeligere for personer med et reelt beskyttelsesbehov. Dette gjør det vanskeligere å prioritere hjelp i nærområdene.

Svensk uansvarlighet

For meg er det helt grunnleggende at vi må ta lærdom av situasjonen vi så i fjor, og spesielt hvilke langsiktige konsekvenser dette får. Jeg er bekymret over utviklingen vi ser i blant annet Sverige.

Vi har et rikt og godt naboland som bevisst har ført en uansvarlig asylpolitikk. Nå bruker landet mer penger på å håndtere migrasjonen enn de bruker på Forsvaret. Stadig større andel av deres bistandsbudsjett blir brukt hjemme for å håndtere utfordringene med migrasjonen.

Dette er en ond sirkel som fører til at vi ikke kan bidra like mye i nærområdene, og dermed kommer det flere til Europa.

Som norske politikere har vi ansvar for å hjelpe så godt vi kan internasjonalt og et ansvar for utviklingen i Norge. Vi må føre en ærlig debatt om konsekvenser av den masse migrasjonen vi står overfor. Vi må snakke om hvilke konsekvenser feilslåtte vedtak kan få for den langsiktige bærekraften av vårt velferdssamfunn.

Jeg kommer aldri til å gi meg i jobben med å bevare velferdssamfunnet vårt, og jeg håper inderlig at andre partier føler vekten som ligger på våre skuldre. Norge har ikke råd til en feilslått asylpolitikk. Vi må stramme inn for å tilpasse oss den nye virkeligheten.

Vedlegg 3: «Retursendelser»

<https://www.facebook.com/lisshaugfrp/photos/a.457334861104745/610197052485191/?type=3&theater>

NEW YORK TIMES 12. NOVEMBER:

- [Norges] returpolitikk er blant verdens strengeste
- Norge er det mest bestemte landet av alle europeiske land i å returnere afghanske asylsøkere med avslag

Syvi Listhaug
14. november 2016 · Endra ·

Dette er viktig signal som når ut til hele verden gjennom New York Times. Trekket på tvangsretur og kursendringen i norsk asylpolitikk under FrP og denne regjeringen blir lagt merke til. Det er bra! Tiden for prat er forbi - nå er det handekraft som gjelder. Vi skal føre en streng politikk, og det betyr at de som får avslag skal ut. Enten frivillig eller med tvang! LIK og del hvis du er enig!

9k
1,2k kommentarer
757 delingar

Lik dette Kommenter Del

Mest relevant

Vi Listhaug bryr seg ikke om barn som blir sendt til land de aldri har vært i for, til utrygge land, til en svært dårlig framtid. Så lenge det ikke er norske barn, er hun helt likegyldig.
LIK dette · Svar · 3 år

Dette er ingen ting å skryte av Syvi Listhaug. Du kan ikke ha læst

Skriv ein kommentar...

Foto: PU

Vedlegg 4: «Joner og hylekoret»

<https://www.facebook.com/flishtaugfrp/photos/a.457334861104745/613394425498787/?type=3&theater>

LIK OG DEL! BLI MED Å SI KLART OG TYDELIG IFRA AT VI IKKE LAR OSS STOPPE AV DETTE HYLEKORET. VI VIL FORTSETTE Å KJEMPE FOR EN STRENG OG BÆREKRAFTIG ASYLPOLITIKK SOM SIKRER DEN NORSKE VELFERDSMODELLEN!

HYLEKORET TAR HELT AV. HVA VIL DE? SVENSKE TILSTANDER I NORGE? ALLE SOM KOMMER SKAL FÅ BLI? ÅPNE GRENSENER? HVIS IKKE - HVOR MANGE?

· 21. november 2016 · Endra ·

LIK OG DEL! Bli med å si klart og tydelig ifra at vi ikke lar oss stoppe av dette hylekoret. Vi vil fortsette å kjempe for en streng og bærekraftig asylopolitikk som sikrer den norske velferdsmodellen!

- Nå har skuespillere, kommentatorer og resten av venstresiden niyd seg på hylekoret. Sist ute er Kristoffer Joner (bilde), som er både skuespiller og bystyreprerasant for Arbeiderpartiet i Stavanger.

<http://www.nettavisen.no/nyheter/kristoffer-joner-tar-knallhardt-oppgjir-med-syvi-list-haug/3423285236.html>

Når det gjelder New York Times er det selvsagt vanskelig når barn blir sendt ut. Men en rettferdig asylopolitikk handler om at de som får avslag skal reise ut av Norge enten frivillig eller med tvang. Grunnen til at jeg var fornøyd med oppslaget i New York Times er at dette markedet styres av menneskesmuglere og signaler. Det oppslaget bidrar til å gjøre Norge mindre attraktivt for økonomiske migranter uten krav på opphold!

Hva vil dette hylekoret? Vil de ha svenske tilstander i Norge? Vil de at alle skal få bli om de behøver beskyttelse eller ikke? Vil de ha åpne grenser? Jeg blir ialfall ikke klok på dem.

[Skriv ein kommentar...](#)

Vedlegg 5: «Flyktninger skal ikke ha snarveier til trygd»

The image shows a screenshot of a Facebook post. At the top, there is a video advertisement with a blue background and white text. The text reads: "EN ENKLERE HVERDAG" in a red box, "Flyktninger skal ikke ha snarveier til trygd" in large white letters, and "LIK OG DEL" in smaller white letters. A red apple logo with a white 'F' is in the top right corner of the ad. Below the ad is a Facebook post by Sybvi Listhaug, dated 10. juni 2017. The post text says: "Nok er nok. Nå har Ap og Sp stemt mot våre forslag om å fjerne særfordeler for flyktninger. Vis hva du mener ved å trykke 🍌 og DEL!". The post has 11k likes and 1.8k comments. Below the post is a comment from a user named "Forfatter" (the author) with the text: "Sybvi Listhaug 🍌 Vi gir ikke flyktningene skylden for at de har særfordeler! Tvert i mot er flyktningene helt uskyldig for at det er slik. Det er systemet som er problemet, og hovedproblemet nå er at Ap og SP stemmer mot å rette opp i urettferdigheten. Så spør noen hva... Sjå meir". The comment has 695 likes and 212 replies. At the bottom of the comment, there is a reply from another user: "Nå må interneringsministeren slutte med disse rasistiske utspillene sine. Du er i permisjon." and a text input field for a comment.

Vedlegg 6: «Innvandrings- og integreringsdebatten er ingen hvilken som helst debatt»

Innvandrings- og integreringsdebatten er ingen hvilken som helst debatt

Velkommen til årets integreringskonferanse. Her samles viktige aktører på integreringsfeltet og diskuterer utfordringene vi må lykkes med for å skape et best mulig samfunn for alle, der alle har like muligheter uansett bakgrunn. Friheten til å leve sitt liv og ta egne valg er en rettighet som det må kjempes for i Norge også i 2017. Det er viktig å ta debattene og diskutere de problemene vi har, på samme måte som vi liker å fremheve det som går bra. Å ikke ta debatten og diskutere problemer løser ingenting.

Innvandrings- og integreringsdebatten er ingen hvilken som helst debatt. Den har seilet opp til å bli en av de viktigste sakene for folk flest ikke bare i Norge, men i nær sagt hele Europa.

Mye går godt i Norge, også når det gjelder integrering. Mange lærer seg norsk, kommer i arbeid, og veldig mange respekterer og etterlever viktige verdier som demokrati, ytringsfrihet, religionsfrihet og likestilling for å nevne noe. Det blir satset mer på arbeidspraksis i integreringsløpet. Vi setter mer krav til den enkelte.

Men integreringen er ikke bare en solskinnshistorie, og det kan ikke bare løses med offentlige budsjetter og hyggelige festtaler. Det krever hardt arbeid, ikke bare fra myndighetene, men også fra den enkelte som skal integrere seg. Jeg synes det er bra at flyktninger sier fra når tilbudet de får ikke er godt nok. Jeg vil gi honnør til flyktingene som ble bosatt i Gamvik kommune som opplevde at norskopplæringen var for dårlig. De klaget dette inn til Fylkesmannen. Dette fortjener de honnør for, ikke hatefulle og rasistiske bemerkninger som man opplevde i lokalavisen.

Få andre debatter er som innvandrings- og integreringsdebatten. Det er mye temperatur og mange følelser i sving. Dette er forståelig fordi det handler om mennesker. Den store majoritet besinner seg og opptrer ordentlig i debatten, eller har resignert fordi de ikke orker å delta lenger. Jeg mener det er på tide at den offentlige debatten blir mer konstruktiv. Jeg vil derfor oppfordre alle til å opptre på sosiale medier og ellers på nettsteder som du gjør i møte med mennesker. Ikke skriv noe du ikke ville sagt. Tolk de som har andre meninger enn deg i beste mening heller enn i verste. Og la oss ha en felles front for å bekjempe rasisme og ekstreme holdninger uansett hvilke miljøer den har sitt utspring i.

Personer med innvandrerbakgrunn har like stor frihet til å ytre sine meninger som alle andre. Det er uakseptabelt at personer risikerer å bli hetset, angrepet og truet på basis av at de er mørke i huden. Slik som Sumaya Jirde Ali, en person som er uenig med meg i nær sagt alt jeg noen gang har sagt. Men det er hennes rett, og den friheten skal man ha i Norge, uansett hvilken bakgrunn man har, og uansett om du er jente eller gutt. De som hetser og truer Ali på denne måten, også i mitt navn, skal vite at de har ingen støtte hos meg. Jeg tar fullstendig avstand fra dem, og de skal vite at det de gjør er uakseptabelt, og helt på akkord med de norske verdiene - hvor vi ikke truer hverandre bare fordi vi er uenige.

Det er forkastelig at en 17 år gammel gutt i Grorud AUF opplever grusomme kommentarer etter at han ble intervjuet på valgvakten. Jeg forstår at moren hans gråt når hun leste kommentarer som kom i kjølvannet av intervjuet. Mye av det var reinspikka rasisme. Jeg ville også grått om slike ting var sagt om mitt barn.

Kvinner som Shurika Hansen og Amal Aden opplever annen hets og andre trusler. De opplever noe som vi ikke er vant til i Norge. Nærliggende familie, slekt og innvandremiljøet de har tilknytning til, angriper deres rett til å være frie. For noen av dem har det gått så langt at de trenger politibeskyttelse. For andre trenger de å «komme seg vekk» og reise unna de som stadig skal legge seg opp i livet deres. De blir bedt om å holde kjeft, de blir truet på det groveste, og folk skal bestemme over hvordan de kler seg, ter seg, og hvem de gifter seg med. Det er en ukultur vi aldri må akseptere i Norge, og på samme måte som vi slår ring om de som får hets og trusler, må vi sette ned foten for disse mørkemennene og være tydelige på at vi aldri vil akseptere at de får frarøve friheten til innvandrerjenter i Norge.

Det er et faktum at det finnes rasisme i Norge. Nazister marsjerer i gatene våre igjen. Når man vet hvilken grusom og totalitær ideologi disse personene fremhever er det grusomt å tenke på at det finnes personer med disse meningene i Norge i 2017. Selv om dette er en marginalisert gruppe er det viktig å være på vakt overfor disse kreftene. Norge har et lite miljø men vi skal ikke lenger enn til Sverige før vi ser et større miljø. Sverige har ikke hatt en åpen innvandringsdebatt, men har et stort nazistmiljø. Svaret på å bekjempe disse kreftene er ikke å slutte å snakke om det. Tvert imot det er å fortsette den åpne debatten, selv om den er vanskelig.

Vi vet også at jødehatet lever i beste velgående i Norge og Europa. Jøder som søkte tilflukt på dette kontinentet er nå i ferd med å flykte på ny grunnet økende jødehat.

Mens vi før trodde jødehat var noe forbeholdt høyreekstreme krefter er det ikke lengre slik. I en rapport fra Holocaustsenteret oppgir flere jøder som bor i sammenlignbare land at de blir utsatt for mer vold og trusler av venstreekstreme og ikke minst islamistiske ekstreme.

Vi har bekjempet nazismen, fascismen og kommunismen. Vår tids totalitære ideologi er islamismen, og den må også bekjempes.

Men det er også flere typer hets og trusler i landet vårt. Det finnes mørkemenn og det finnes rasister som skal bekjempes. Men det finnes også mange helt vanlige mennesker, med helt legitime meninger som blir skremt til taushet i den offentlige debatten. Det skal svært lite til for å bli stemplet som rasist. Flere kom bort til meg i valgkampen og sa at de gjerne skulle deltatt i debatten, men at de ikke orket belastningen.

Dette er heller ikke noe nytt. På fjorårets integreringskonferanse hadde vi besøk av professor Unni Wikan som snakket om debatten på 1990-tallet. Hun ble stemplet som rasist og nazist for å ta til ordet for å stille krav om at de som kom til Norge må lære norsk. Hun fikk et voldsomt mediekjør mot seg.

Nå har vi heldigvis kommet mye lengre. Men vi er fortsatt langt unna en offentlig debatt hvor vi kan diskutere uenigheter, og slutte å tilegne hverandre forferdelige motiver. Meningspolitiet mener at alle som har andre oppfatninger enn dem selv er rasister, fascister og nazister. Det kan se ut som om de som snakker mest om raushet og toleranse, har minst raushet og toleranse mot dem som har andre meninger. Problemet med dette er at det utvanner begreper og lar de som virkelig er rasister og nazister «slippe litt unna».

Så la oss bekjempe alle ytterliggående krefter og slutte med drittsslengingen i kommentarfeltene. Da kan vi kanskje komme videre med debatten. Vi har utfordringer og de må vi tørre å snakke om. Dersom yrkesdeltakelsen blant innvandrere var den samme som for

etniske nordmenn ville 90 000 flere vært i jobb. For velferdsmodellen vår på lenger sikt er det viktig å lykkes bedre.

Skal vi klare det, må vi bekjempe de ytterliggående kreftene som ønsker å ødelegge samfunnet vårt, og kombinere en streng innvandringspolitikk med en integreringspolitikk som stiller krav og sørger for at folk som kommer til Norge aksepterer våre verdier, kommer i arbeid og betaler skatt.

Vedlegg 7: «Returstans kan gjøre Norge til en frihavn»

«Returstans kan gjøre Norge til frihavn»

I sin leder 4. november mener Sunnmørsposten at regjeringen snarest mulig må stoppe utsendelsen av 18-åringer til Afghanistan.

Avisen argumenterer for en «time-out» for å «gå gjennom situasjonen», men har ingen konstruktive forslag.

Norske utlendingsmyndigheter avgjør søknader om asyl etter gjeldende regelverk og informasjon om forholdene i landene søkerne kommer fra. Det gjøres grundige og individuelle vurderinger i hver enkelt sak.

Afghanere med behov for beskyttelse, får asyl uavhengig av alder. Det skal imidlertid mye til før den generelle sikkerhetssituasjonen er så alvorlig at enhver retur til et land eller et område vil være i strid med norsk lov og våre internasjonale forpliktelser.

Jeg er ikke kjent med at andre europeiske land har planer om å stanse returer til Afghanistan på grunn av sikkerhetssituasjonen. I en rettslig vurdering fra august sier det svenske Migrasjonsverket at sikkerhetssituasjonen der er alvorlig, men at returer til flere områder er mulig. Når det gjelder Kabul, mener svenskene at risikoen for å bli rammet av konfliktrelatert vold som sivilist vurderes som relativt liten.

Alle som fyller vilkårene for beskyttelse, skal gis beskyttelse. Dette er kjernen i asylinstituttet. Arbeidet med å returnere de som ikke har krav på asyl er avgjørende for å bevare tilliten til asylsystemet.

Å stanse alle returer til Afghanistan vil føre til at Norge får en mer liberal politikk enn Sverige, Tyskland og andre europeiske land. Dette kan bidra til at flere afghanske asylsøkere kommer til Norge. Det kan også bety at afghanere som allerede oppholder seg ulovlig i andre europeiske land, finner Norge mer attraktivt. Så lenge vi har en eventuell returstans kan Norge fremstå som en frihavn i Europa for afghanske borgere.

Norge vil få en vilkårlig og uforutsigbar asylpolitikk.

Vedlegg 8: «AP mener terroristenes rettigheter er viktigere enn nasjonens sikkerhet»

Sylvi Listhaug

i går kl. 08:35 · 🌐

Vi vil inndra pass og statsborgerskap til fremmedkrigere og terrorister raskt og effektivt! Det vil Arbeiderpartiet stemme ned. I kampen mot terror kan vi ikke sitte og toe hendene våre!

Vedlegg 9: «Norge skal ikke ta imot båtigranter»

https://www.facebook.com/lisshaugfrp/photos/a.21081584908998z/1192342574270633/?type=3&theater

EN ENKLERE HVERDAG

Norge skal ikke ta imot båtigranter

LIK OG DEL

Forfatter
Sylvi Lisshaug ✓ Ser at mange «Gode og hjertevarme» i egne øyner nå er mobilisert til å gå inn på min Facebook side for å hyle og skrike om mitt menneskesyn, kors og andre ting som dere selvoppnevnte godhetspostlene skal moralisere over.

Først: hvor står det at jeg ønsker folk skal drukne? Jeg ønsker folk skal reddes og forhindre fra å legge ut med livet som innsats, derfor må båtene fra Leger Uten Grenser og andre som er menneskesmulgeres beste hjelpere slutte sin virksomhet som bare lokker flere til å legge ut på en livsfarlig ferd. De må settes i land på det afrikanske kontinentet igjen.

Så: veldig mange av de som er ombord i båtene er ikke flyktninger men migranter. De kommer fra land der det verken er krig eller andre forhold som tilsier at personene har krav på flyktningestatus. De vil uansett ikke ha krav på opphold i Norge. De ønsker bedre liv og det har jeg stor forståelse for at man drømmer om. Men det er millionvis av mennesker som ønsker det og det er ikke oppholdsgrunn i Norge.

Det mest fascinerende er at dere aldri kan si hva dere mener er smertegrensen på hvor mange Norge skal ta i mot. Har dere det? Det eneste dere greier er å skrike ut rasist, farsist og alt det andre dere har holdt nå

Skriv ein kommentar...